I Furumo och på Slåtteräng

Historier från bygden

af

Thure Ställberg

Illustrerad af E. Åberg.

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG
STOCKHOLM

Stockholm 1902. Iduns K. Hofboktr. Filial.

I FURUMO

OCH

PÅ SLÅTTERÄNG

HISTORIER FRÅN BYGDEN

AF

THURE S(ÄLLBERG)

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1902
IDUNS KUNGL. HOFBOKTR. FILIAL.

En runsten.

En vårdag för cirka 25 år sen gick Johannes Karlsson i Norregård och bröt sten och stretade i backsluttningen västanför sin uthuslänga. Där låg förut en liten åker, som han tänkte utvidga genom att odla upp en gräsplan nedanför, hvilken gräsplan hans föregångare inte brytt sig om att rödja. Och de hade väl inte haft tid och stunder till den saken heller, emedan man i deras dar hade sitt mesta göra med att köra lass på landsvägarne och skjutsa folk. Sedan nu emellertid järnvägarne fördärfvat körförtjänsterna, kan en åkerman, som inte föredrager att flytta in till stan och bli åkare eller hökare, få tid att ägna sig en smula åt modernäringen. Och en sådan karl var Johannes. Han ref och bråkade i jorden med järnspett, flåhacka och ärjekrok, så att hans barn, som nu skörda fälten, må såsom pärlor i guld. Ty jorden är i alla fall den huldaste moder som finns för dem, som vårda sig om henne.

Nå, en dag för 25 år sen eller så vid pass gick Johannes och bröt upp jordstenar och redde en ny åker västanför sin la'gård. Och rätt som han gnodde där i svett och flit, hittade han i jorden en stor flat stenhäll.

— Dä' blir en djädranas bra trappsten af den, lät Johannes.

Sen skaffade han sig hjälp, reste hällen och stöttade henne, så att hon stod såsom en bautasten, ty i den ställningen ville han ha henne, medan han jämnade af hennes kanter och »yxade» till henne så att hon blefve jämn och vacker. Ett sådant arbete skulle nämligen gå lättare för sig, när stenen stod rätt upp och ner.

Men hur det var, fick Johannes aldrig tid att putsa till den blifvande förstugustenen.

En riktigt ifrig jordbrukare får sällan stunder att offra åt sådant, som inte är pricis nödvändigt, och därför blef hällen stående i hans åker såsom ett ärevördigt och talande vedertecken på hans flit och odlarnit.

Men så hände det, att Johannes hade en son, Kalle hette han för resten, som blef glad vid gårdbons Mina. Och Mina blef glad vid Kalle. Men de voro blyga och oskuldsfulla bägge två, så att de kommo sig inte för att stoltsera med sin kärlek i byn, utan de dolde den och skylde honom för hela grannhället samt sökte gömma honom, så att ingen ens skulle kunna andas på'n.

Sådana idéer ha landets oskuldsfulla barn ibland. Och det är i mitt tycke underliga idéer, hvilka jag inte kan fatta. Ty jag erfar det för det mesta som om det skulle utgöra min största sällhet att få gå midt igenom bygatorna med armen om lifvet på min älskling och under det hon lutade sitt svarta hufvud mot min skuldra skrika högt och vildt inför allt det afundsamma släktet:

— Hurra, detta ä' min flicka; håll ur vägen för henne!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så en dag funno Kalle och hans tös på, att det var så vigt för dem att hålla sina små möten bakom den här ofvanberörda stenhällen. Den var bred, låg i en sluttning och det var stopp att ifrån gårdarne på backen skönja hvilka och hvad som rörde sig bakom stenen. Och det var inte kinkigt att osedd och i doldom smyga sig dit heller, ty det växte skyddande hassel- och albuskar i sluttningen.

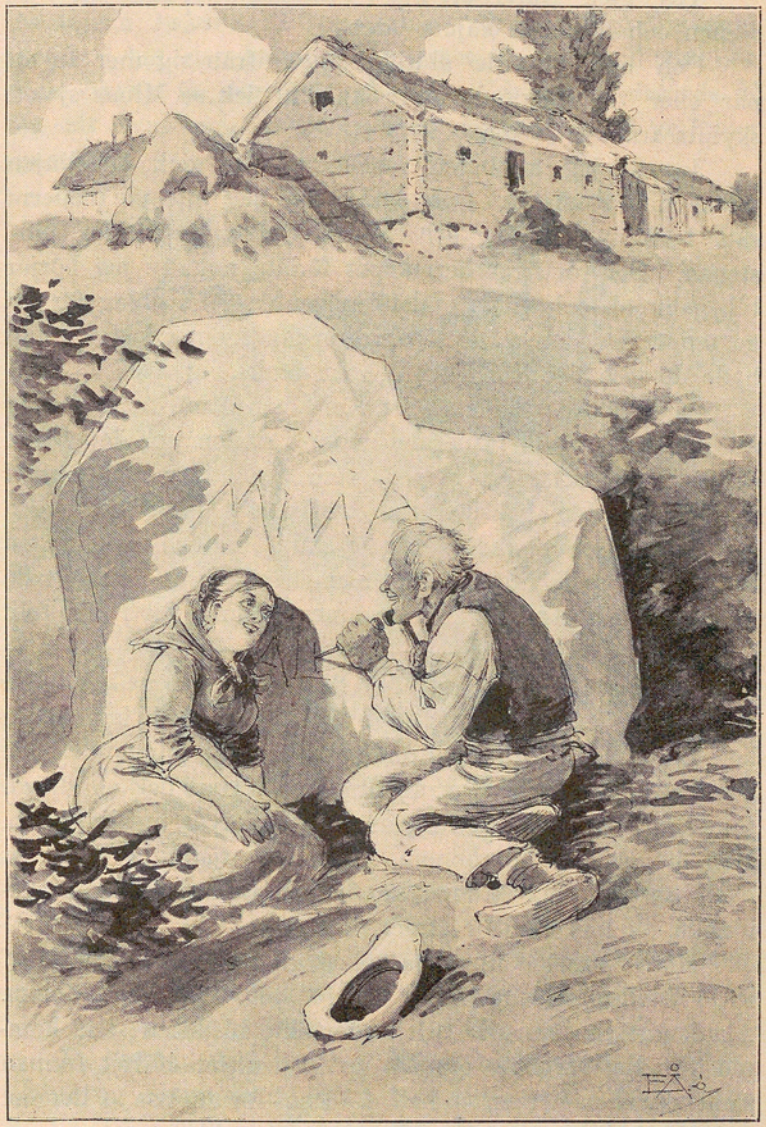

Men namnen kommo dit i alla fall.

Thy gick Kalle dit ner i solakvällarne, lade sig bak' stenen och härmade kajors läten.

Och han behöfde aldrig släppa ifrån sig mer än ett par eller tre kraxande, förr än han fick se Minas sjalett skymta fram i backen.

Jesses, jag är ingen realist, ty jag gick latinlinjen under min studietid. Och därför kan jag inte på modernt sätt beskrifva Kalles och Minas ljufveliga fröjder bak' stenen. Och det får herrskapet förlåta mig, ty jag börjar bli gammal och mina själsförmögenheter ha anlag för att ge tappt, när det gäller sådana omständigheter. Men roligt hade de, och det kan hvar och en tänka sig.

Så hände det en dag, att Kalle och Mina fingo för sig att gravera in sina respektive namn i stenen, och det gjorde de också medelst en mejsel, som Kalle tagit med sig i tröjfickan. Men bokstäfverna blefvo allt ett grand sneda och konstiga, ty vederbörande skulle naturligtvis krama hvarandra om lifvet och pussas emellanåt medan de böstade in namnen i stenen. Men namnen kommo dit i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så begaf det sig, nu efter 25 års tid och sedan Kalle och Mina som gifta bott länge i Norregård och lagt på en hel skock barn, att en Lundastudent kom gångandes och botaniserandes öfver Norregårds ägor. Han fick se stenen samt låg vid pass sex timmar och sökte tyda inskriptionen. Men det blef löx för honom. Hur han djädrades med det i all sin grufliga lärdom, kunde han inte ändå finna tydningen, ty han var för lärder, kantänka.

Men han ville inte låta saken gå ifrån sig, utan skref till Vitterhetsakademien och beskref och ritade upp stenen. Akademisterna snusade och undersökte historien samt kommo till sist öfverens om, att en ny runsten blifvit funnen samt skickade ner en så kallad docent för att läsa af honom.

Ni skulle ha sett den där docenten vid stenen, så hade ni fått er ett grin. Han kom ner och slog sig ihop med

prästen och talade stolta och arkeologiska ord med honom. Prästafrun bakade fläskpannkaka och var högtidlig samt snodde i hop den gudligaste matsäck i världen till tröst och sinnesstyrka åt docenten och pastorn innan de dråsade af för att syna och vetenskapligen beskrifva den nyfunna runstenen.

Tyda! Dä' fordras väl ingen lärdom te å tyda dä där.

Lundastudenten hade gifvit en teckning af terrängen, så det var ingen konstighet för pastorn och docenten att hitta rätt på stenhällen.

En afton, fick Kalle i Norregården alltså se ett par herremän demonstrera och regera vid stenen i hans hafreåker. Och när han tittat på dem en stund ifrån sin gårdsplan, masade han dit ner.

— Dä' ä' nok attan ett par stollar, som rymt ifrån dårkistan! lät han åt hustru sin.

Men han blef inte så litet snopen, ska jag säga, när han fick se sin egen själasörjare stå där och peta med en pennknif i den förglömda stenhällen.

— Här har fader Karl en rar runsten, som ingen vetat om förut; vi ska' snart tyda inskriptionen, sa' pastorn, när Kalle hälsat på vetenskapskarlarne.

— Tyda! Dä' fordras väl ingen lärdom te å tyda dä där. Dä öfversta ska' va' »Mina» och di nedersta strecken ska' föreställa »Kalle». Ja hoggde in'et för cerkla 25 år sen, när hustru min och jag va' fästefolk och vänslades! log Kalle.

Ni skulle ha sett bå' pastorn och docenten efter den upplysningen.

Många konstiga karlar har jag sett här i socknen på sista tiden, men så ta mig dalern, om jag sett några löjligare.

Docenten for tillbaka till Vetenskapsakademien som en pil, och han kommer här nog inte i brådbrasket.

Nordiska spel i Grälebo.

Patronen på Ängaholm, som ligger en half fjärdingsväg från mitt, har då den grannaste och tosigaste flicka, som finnes i världen, så det är då inte underligt, att patronen kallar henne »solstrålen» och att alla karlar, som träffa henne, bli vridna.

Ingen enda pastorsadjunkt har kommit oslickad härifrån, och löjtnanter och kaptener och moss- och torf- och landtbruks- och utdikningsingeniörer samt mejerikonsulenter och hela kreatursprémieringsnämnder, som vankat fram här och blifvit inbjudna på frukostar eller middagar hos patronens, ha lämnat kvar sina förnuft -- äss de haft sådana — på Ängaholm.

Men fröken Karin bara grinar åt allesammans, och dess tokigare bli ju herrarna.

En så'n skälmunge finns inte i hela landet. Det trifs bara sprittande glädje, gyckel och tosingaforer inom hennes lilla barnungahufvud. Men annars är hon snäll och god som en liten Herrans ängel. Det är bara friare och tocket där, som hon just inte har nå't förbarmande med. Men det kommer nog hennes tid en gång, när den rätte möter henne, det har jag sagt henne flerfaldiga gånger. Och då får hon nog, stackars liten, erfara hur det kännes och hur

det bränns, då kärleken oförhappandes rusar in i hjärtat och börjar regera öfver tankar och sinne och känslor och allt det där, som ni nog vet om och som gör, att vi bli gifta och få block om fötterna. Häromsistens kom hon och förde spektakel med mej, gamle skråe, samt lurade mej att begå nordiska spel. Hon vankar för resten förbi Grälebo, där jag bor, tidt som oftast. Sommartiden susar hon förbi på en sådan där cykel, di kallart, och i vinterdagar sprätter hon sig fram på en illmänskadt lång och odräglig kälke, som jag aldrig sett maken till.

Jag stod ute på vedbacken och skulle klyfva sönder lite kaffebråte åt käringen min, som gualof fått sin »induflensa», så att hon ingenting kunde uträtta, utan satt där inne i stugan och sa', att hon väntade på döden i hvilken minut som helst. Hon får för öfrigt alltid den dödssjukan hvarje gång jag kastar fram ett ord om att gå till någon auktion i grannhället. Det hade jag nu gjort på morgonen samma dag. Och så blef resultatet det vanliga. Käringen fick sin sjukdom och skulle dö — det svor hon på — ungefär vid den tiden auktionen skulle börja.

— Vill du sta och ha roligt på auktionen samt kanske dricka kaffegök och dra' fingerkrok, när jag ligger i själatåget, så gack! grät hon. Och då fick jag förstås lof att bli hemma och sköta henne och sysslorna. Men arg var jag där jag stod på vedbacken och knölade sönder kaffeveden. Jag grunnade och grunnade, om jag inte skulle kunna hitta på något djädrigt meklament, som förmådde bota hennes sjukdom, så att jag kunde få gå på auktioner och andra roligheter, jag såväl som andra reela karlar i socknen.

I detsamma kom fröken Karin framsprättandes med sin långa drög och började grina det första hon fick se mig.

— Hva' är det nu, som är så roligt? Har fröken fått en ny slags ingeniör till friare? lät jag. För jag var ju vid misshumör och satiriskt anlagd i det momanget.

— Stackars, stackars karl! Ni har ju en min på er, som ni vore kär upp öfver öronen, skrattade hon, så att det klingade som bjällror.

— Kär! Tvi den dålie! Hvem i all sin dar skulle ja' bli kär i här ute? Och för resten ska' jag säja fröken, att ja', gualof, har ett godt vett och starka nerver, så att jag reder mej nok för kärleken! lät jag.

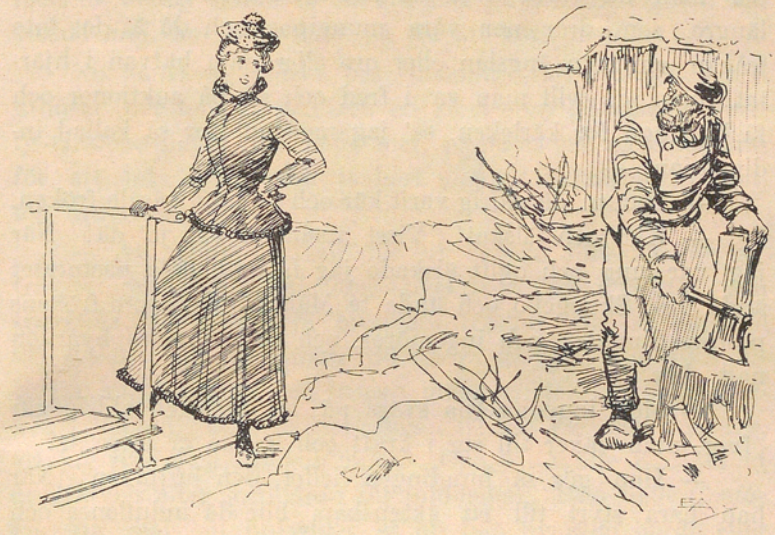

I detsamma kom fröken Karin framsprättandes.

— Men ni ser så där olycklig och dum ut, som karlar pläga göra, när de ä' kära eller vilja spela förälskade. Ni ser ut, som om ni friat nu på morgonkvisten och blifvit åthutad i stället för kysst! svarade hon och tog på sej en min, full af medkänsla, den bytingen.

— Jesses, skoja inte me mej! Ja' ä' ju gift, så kärleken är ju en öfvervunnen ståndpunkt. Men jag är förbaskad, för käringen har fått sin induflensa och vi ha auktion i Bockebo, sa' jag.

— Ja, ser ni det, att det är kärlek, som lagt de där rynkorna i ansiktet på er och att det är kärlek och ömhet, som dra ner era mungipor på det där viset! Er älskade hustru är sjuk och ert hjärta bäfvar af ängslan och oro och medlidande och sorg! sa' hon och la' hufvudet på sned.

— Fröken ska' inte häda en medelålders och kloker karl, sa' jag — för jag har gunås varit gift i flera år, och när man dä varit, så ä' dä inte nå'n kärlek med i spelet längre, som drar ner våra mungipor, och då ä' det inte frågan om nå'n ängslan eller oro eller nå'n bäfvan i hjärtat, utan då vill man va' i fred och gå på auktioner och få lite lugn för kärleken, sa' jag med en stor så kallad indignation. —

— Har ni då aldrig varit kär och älskat? sporde fröken.

— Kär och älskat! Visst tusingen har ja' dä! När jag var ung och ogift älskade jag igenom hela pastoratet ända ifrå' Skuggebo och ända te Målen, precis som frökens pastorsadjunkter och ingeniörer, och hade inte ro hvarken natt eller da'.

— Men ingeniörerna svära på, att kärleken aldrig går öfver, utan växer till sig i kraft och styrka år efter år!

— Han gör så hundingen heller, den lurifaxen. När han bara styrt till ett äktenskap, blir dä induflensa och andra krämpor och lip och pip af bemma hos fruntimret samt kaffegöksträngtan och auktionsgriller hos karlarne. Tro hvarken ingeniörer eller prester eller proselyter i den vägen, fröken lilla, för djädran i min lilla låda, om kärleken är nå'nting att lita på. Gack och titta på min Kajsa där inne! Ho' grät en gång och sa', att ho' heller ville dö än göra mej nå'n sorg eller sätta sig emot hvad jag ville. Och nu får hon induflensa och tretti, förti andra obotliga och dödliga sjukdomar, om ja' bara vill stinka af en vändning till nå'n auktion eller annan rolighet, sa' jag. Ty den så kallade indignationen satt fortfarande kvar i mej för Bockebo auktions skull.

— Men ni talar inte om hurudan ni själf är, skrattade hon.

— Hurudan jag är! — Jo, ja' är anagga mej reeler i alla affärer. — Men hva' i alla tider ä' dä för ett åbäke till drög, som fröken lagt sig till med, sa' jag och dängde yxan samt gick fram och tittade på hennes åkdon.

— Ack, det är en sparkstötting. Försök honom! Ni med de benen skulle få en bra fart på honom! log hon och visade mej, hur det skulle gå till att köra med'en.

Nu ha vi en ganska bra sluttning från vedbacken och uthusen ner mot stugan och ett stort stup på vänstersidan, ty Grälebo ligger, gu' nåde mej, på en ås och på vrakmark, för att inte husen ska' ta bort något af åkrarne och slätten nedanför.

— Åk utför backen, får ni se hur fort det går, sa' fröken. Nå, jag ställde den långa helsefyrn i position och sparkade till med min broddade träsko. Och så barkade det åstad. När jag sprätte till andra gången, kom minsann Kajsa utspringande ur stugan med den tomme potatiskorgen i näfven. Hon hade tydligen bättrat sig, när hon såg, att jag inte gick till auktionen. Och nu skulle hon väl ut åt grafven efter jordpäron till middagen. Hon hade förstås en stor sjal om hufvudet, så att hon hvarken hörde eller såg, den sjåtan, utan kom rakt emot mej. Men så, serra dö, vände hon sej om och hötte med näfven åt den minste pojken, som kommit ut på förstubrön och bölade och ville följa med henne. Då hade jag just sprätt till med träskon för tredje resan, och nu kom åkdonet som ett jehu och drabbade på Kajsa bakifrån, så att hon for vidöppen emellan skalmarna, och jag var inte mänska att hvarken styra eller hejda det förskräckliga kreaturet till drög. Kajsa skrek i himlens höjd, där hon låg med potatiskorgen på bröstet. Pojken skrålade där nere, och fröken grinade där uppe så att det ringde i öronen på mej.

Johannes for framstupa öfver benen på Kajsa och fick in skallen i potatiskorgen.

Men undan gick det, så att det hven. När vi så körde förbi min lilla bod, kom Johannes i Fageräng fram från gångstigen till vänster. Skam hade inte märkt Johannes, men han tar alltid den ginvägen öfver vår gård, när han skall åt Bockebohållet eller österut åt socknen. Karlen hade inte väl kommit upp från vår gatuväg, förrän kälkastollen rände till honom med nosen i smalbenet, så att Johannes for framstupa öfver benen på Kajsa och fick in skallen i potatiskorgen.

Då försökte jag hejda uslingen och skrapade med den högra träskon i vägen. Ty nu såg det mörkt ut.

Tror ni, att han stannade? Nä' gubevars, hvad han det inte gjorde! Men dråsade af vägen gjorde han och snurrade omkull vid stupet, så ett jag och Kajsa och Johannes med hufvud och hätta inkilade i korgen rullade utför den långa hällningen med en hisklig fart. Snö och träskor och bälgvantar och Gu' vet icke allt yrde och smattrade utför branten. Jag blef liggande vid en sten, Kajsa hamnade, gualof, i en enebuske. Men Johannes tumlade längst. När jag tittade mig omkring, satt han i en drifva där nere och försökte kränga korgen af hufvudet. Han trodde tydligen, att han råkat ut för skamstyg, ty jag hörde honom med skälfvande röst läsa: »Bort, o värld! med ditt försåt!» o. s. v. Fröken Karin stod och höll sig i bodknuten och hela den lilla varelsen skakade från topp till tå.

— Jess, fröken ä' väl inte fördärfvad också? sporde jag och försökte få rätt på mina träskor.

— Åh — — åh — — åh. Herre Gud så härligt! Vänta tills jag kan tala! Och så skrattade och skrattade hon, så att hon kunnat mista andan, det förskräckliga barnet.

— Oh — oh — oh! Nordiska spelen i Stockholm voro ett intet mot detta. Ha ha ha! Det här var tusen, tusen gånger härligare! skrattade hon.

— Var detta nordiskt spel då, fröken? pustade jag.

— Visst, visst! Detta var nordiskt spel af prima sort! Och så skrattade hon, tills hon var i färd med att förgås.

— Men då ska' jag väl ha ett silfverstop i pris! lät jag.

— Ja, ja! Vänta bara, tills er hustru kraflat sig upp ur enbusken, så delar hon ut priset! genmälde den bytingen.

Och det höll streck. Ty maken till det tal, som Kajsa drog till med, när hon väl kommit på benen och fått träskorna på sej och ryckt korgen af skallen på Johannes, det har aldrig hittills hållits vid några nordiska spel eller marathon- eller kapplöpningar. Hon upphöjde mina egenskaper i allra högsta måtto, hon gjorde mig märkligare än själfve Nordlund, för om han hade haft en hustru, skulle han nog inte med berådt mod mördat henne ute i snön midt i smällkalla vintern, sa' hon. Jo, hon upphöjde mej så pass, att hon jämförde mej med själfve Belsebub. Fröken Karin grinade, så att hon kunde sig fördärfva åt Kajsas tal och klappade i händerna och ropade »bravo»! Till sist ilsknade jag till, och när Kajsa inte orkade längre, sa' jag:

— Nu har visst dina svåra sjukdomar gett mä' sej! Är du alldeles induflensafri nu, Kajsa lella?

— Jag ska' nog ge dej för induflensa, när vi bara komma på enbeten, din hustrumördare! skrek hon.

— Gu'alof, att du blef bra igen. Då tar jag rätt och går med Johannes ner till Bockebo auktion en sväng! genmälde jag. Och därvid blef det. På två röda minuter fick jag på mej stöflar och helgdagsrock och masade i väg med Johannes, medan fröken stod kvar och pratade med Kajsa och tröstade henne. En liten stund efteråt sparkade hon förbi oss ute på gärdet.

— Nordiska spel ä' ju inte så dumma ibland! skrattade hon.

— Di ä' te stor välsignelse. Dem förutan hade jag ju inte fått käringen botad och inte kommit till Bockebo i dag!

Gu' välsigne bå' fröken och hennes drög och nordiska spelen! svarade jag.

På aftonen hade vi grufveligen lifvadt i Bockebo, och jag vred mig till en bra ko därnere för ett sablarnas rampris, så att Kajsa sa' inte ett knyst, när jag kom hemskranglandes framåt kvällen.

Nordiska spel ska' jag hädanefter flitigt öfva.

Maja.

— Jag är så nöjd och så tacksam emot himlen för allt hvad han gifvit mig, för hälsa och krafter och humör och matlust, för duktiga armar och styf rygg, för hus och hem och allt annat, som så många andra människor sakna. Men jag vet inte hvarför vår Herre stoppade in ett så oroligt och ett så fasligt brinnande och skälfvande hjärta i barmen på mig och hvarför han drifver mitt blod att köra så hett rundt omkring i mina ådror. Om jag hade fått ett lugnare hjärta och ett kallare blod, skulle här inte vankat många lyckligare karlar än jag omkring på jorden! Sa' Bengt i Bygget i soluppgången en dag.

Det var så, att Bengt och jag hade kommit öfverens om att vi skulle fiska tillsammans, och så hade vi köpt ett par nät ihop och lagt ut dem utanför vassbänkarne vid tegelbruksstranden. Nu voro vi i morgonstunden på väg att vittja dem, när Bengt lät undfalla sig de där orden. Han brukar i allmänhet inte säga mycket i sänder, den gode Bengt, och därför tyckte jag, att det var konstigt att höra honom tala om hett blod och brinnande hjärta. Hvem i hundingen har inte ett hjärta, som man har svårt att tämja? Men det brukar man ju aldrig tala om. Jag visste nog, att Bengt i alla tider gått och grubblat, som om han haft nå'n sorg eller ett stort bekymmer, men det trodde bå'

jag och andra bero på, att han hade sitt stora hypotek att dras och plita med.

— Hm, har hjärtat spelat dej nå't svårt spratt, Bengt? undrade jag.

— Inte precis något spratt, men . . . men . . . Ja, det där begriper du inte. För du har förstås intet förstånd på hvad det vill säga att hänga fast med hela sin själ och hvarje fiber i sin kropp vid en kvinna! sa' Bengt och drog ner hättan och tog långa steg.

— Jo, det har jag bå' minne och erfarenhet af. Tror du kanske, att jag är en gammal träbock? Nej tack, du. Innan jag blef gift fanns det inte en tös i hela vår rote, och inte i grannroten heller, utan att jag rände som en stolle efter henne och tyckte om henne mer än hvad nyttigt var, lät jag.

Bengt hånlog, så att jag höll på att bli rasande på'n.

I detsamma klefvo vi öfver gärdsgården och kommo in i Linneryds äng, där den gamla vildappeln stod och blommade så grannt utmed stigen ner åt sjön.

När vi nådde fram till det hvita trädet, stannade Bengt och satte sig på den stora stenen, som ligger invid stammen, och han tittade långt och vidöppet och betedde sig nästan som en stolle.

— Har du ondt nå'nstans, Bengt? frågade jag.

— Åh, inte så värst! Men det kommer åt mig ibland om våren, särdeles när jag vankar fram här, då appeln blommar. Det kommer öfver mej att jag tänker på Maja, och då känner jag det som om jag hade gått vilse i lifvet och kommit in på rasande led.

— Bevara mej Gu', jag tror du börjar fela på vettet, Bengt! Går du och tänker på Maja än i dag, du gamle syndapalt. Hon for ju sin väg för många Herrans år sen och kom undan, så att ingen vet hvar hon finns nu, gapade jag.

När vi nådde fram till det hvita trädet, stannade Bengt och satte sig på den stora stenen.

— Tänker... ja, gunås... och det är då i alla fall en go' sak, att tankarna och barndomsminnet inte kunna tas ifrån mej, hvarken utaf Hypoteksbanken eller länsmannen. Om det skulle gå illa, så kan dom skilja mej ifrå' allt hvad jag har, men inte ifrån mej själf och inte ifrån Maja. Jag vet inte hvar hon är eller hur hon har det, men jag är hos henne i alla fall med min själ.

— Vi låta näten ligga. Kom med, Bengt, så sätter jag för min märr och skjutsar dej till doktorn, för du är ju sjuk, det hörs ju, afbröt jag. Och jag kunde väl inte tänka annat, när han pratade så konstigt.

— Sjuk! Ja, du skulle var't mycke' sjukare, om du haft mitt hjärta och mitt sinne och suttit med Maja under vårkvällar i ungdomstid vid det här trädet och på den här gamla stenen, när bina surrade i blommande grenar och sola gick ner där borta bakom Applakulla skog.

— Inte blir en sjuk af så'nt! lät jag.

— Nä, inte så länge det varar. Men när hon så en dag drifves åt ett annat håll, och man själf i sin feghet låter köra sig åt motsatta leden, då springer det efter några dar sönder något, där bröstkorgen börjar, och det såret vill aldrig läkas se'n. Har du aldrig blödt på det viset? sporde Bengt och tittade ut öfver ängen, som doftade och blommade.

— Jo, gubevars, nok har mitt hjärta blödt, men det kom, gualof, alltid snart en annan tös och stämde blo'en, svarade jag.

Bengt knep i hop ögonbrynen och tittade på mig med en min, som om han tyckte att jag var en dumbom eller ett kreatur. Och så torkade han sig med tröjfliken öfver pannan och började tala med en tunga, som klingade nästan vackrare än en präst's. Aldrig trodde jag, att det kunde finnas sådana ord, sådan ton i en simpel karl. Men det är väl så, att när det börjar frusta ur hjärtedjupet på folk, så blir det rödt och vackert, äfven om barmen skyles af en blångarnsskjorta och en hemväfd tröja.

Jag hade var't orolig för näten, men jag glömde bort båd' fisk och skepp och vårt morgongöra, när Bengt knäckte till att öppna sitt hjärta och drifva tankarna tillbaka till den flämtande kärlekens och ungdomens dar.

— Det är för resten en underlig Gu' vi ha' — sa' han, som aldrig eller åtminsone sällan låter en få den, man vill ha' hos sig här i lifvet.

— Nänä, det har du rätt i, Bengt, sa' jag. Ty hur det var, kom jag att tänka på, att det nog skulle varit hvitare, renare, grannare och saligare där hemma så väl i stugan som inombords, om Kajsa i Åsa fått flytta till mig och fått bestyret öfver mej och hus och hem och kreatur och mataffärder. Kors, hvad gröten skulle smakat godt och »doppat» till fläsket, om mjölet fått glida ner i grytan eller pannan mellan hennes små knubbiga fingrar.

Men skam och Manne i Bråten togo Kajsa, och Josefina i Fästampen anammade mej.

Tvi den dålige!

Men såsom man bäddar åt sej, så får man ligga.

— Nu kila vi ner, Bengt, och titta på våra nät, sa' jag.

Jag ville komma bort från Kajse-tankarna. De gräma och kvälja mej alltid och rifva mej och liksom förebrå mej och säga mej, att jag förspillt lifvet och varit en skrabbelin.

Men Bengt ville, att vi skulle stanna en stund i Linneryds äng.

— Låt mej sitta här ett grand och grunna, sa' han. Det är som jag låge i en vagga. Hypoteket och ledsamheterna och alltihop det där glider undan som en sky, den där gripes af en östanvind. Här satt jag med Maja, det lilla mjuka och fagra vårblomstret. Jag känner just nu hur hon kröp intill mig med sina späda lemmar. Jag var inte klen på den tiden. Du minns väl, att det var jag, som stod på kyrkotornskulan och girade fast åskledaren vid korset, och jag darrade inte på hand eller fot och kände mej inte

yr heller. Men när Maja satt här på stenen och tittade upp i ansiktet på mej med sina stålgrå ögon och log och lindade sin mjuka arm om halsen på mej och hviskade sina små drömmar och sa': »Styr om att jag får vara hos dig, Bengt, så länge lifvet räcker», så skalf och frös och darrade jag i hvar lem. Och allt mitt blod strömmade ner

Men så hade man sett oss vira armarna om hvarandra.

och skvalpade i trakten kring hjärtat. Jag kunde inte tänka, jag tyckte det var en liten blomma, som spirade upp och klängde sig fast vid min sida. Jag vardt rädd att jag — en grobian som jag varit och är än — skulle skada eller bryta stjälken. Jag vågade knappast andas åt det hållet, där hon satt och gnodde med sitt lilla hufvud mot min väst. Nå ja, man är väl ändå inte mer än mänska. En

gång i slutet af maj kunde jag inte styra mej längre. Jag tog henne om lifvet varsamt och vackert, som om hon varit af glas, och lutade mina läppar mot hennes högra ögonbryn och kysste henne där. När jag gjorde det, hvilket jag för resten aldrig ångrar, så är det ju möjligt, att hon räckte upp sitt hufvud, ty det var väl därför som mina läppar viljelöst mötte hennes, i hvilka det heller inte var just mycke' större vilja än i mina. Och det kvittar. Jag minns bara och skall ända till det ögonblick, då min själ flyr, minnas att det där ögonblicket var det enda, under hvilket jag varit säll och lycklig och stolt här i lifvet.

Det var ingen synd och ingen skam och intet brott i den kyssen. Det var två varma barn, hvars läppar möttes därför att det måste så ske, när vår och himmel tillåtit kärlek växa och gro i deras hjärtan, alldeles som de låta blommor slå ut i solljus under ljumma västanvindar.

När knopparna vuxit sig fulla och starka, så måste de spricka och slå ut. — — —

Men så hade man sett oss vira armarna om hvarandra, man hade sett våra oskyldiga läppar mötas, och det var dumt och elakt och styggt folk, som sett det, folk, inom hvilket ingenting godt kan gro. Ty det är med människorna som med åkrarne: där skulorna och gödselhögen vräkas, där växer ingenting annat än tistlar och nässlor, och där bränner man sin fot och sin hand.

Nåja, det var jag, som drog Maja intill mig, det var jag, som kysste henne. Och om Serafim eller den så kallade Cherubim ställt sig emellan oss med sitt bart huggande svärd, så hade jag gjort det ändå Och ängelen — det är jag säker på — skulle gått åt sidan och lett och varit nöjd, ty änglarna, de rena, le ju och glädjas, när människobarn älska hvarandra.

Men hvarför kastade ej hädarne sina stenar på mej, som hade tålt det och grinande stått emot det? Hvarför

kastade de dem i stället mot den veka och svaga? Jo, för det att de skulle göra än mera ondt.

Så blef hon till ett flarn. Hon var för stolt för att höra det, och så drog hon bort med sitt brinnande hjärta, som väl nu har förtärts i det kalla och ödsliga lifvet, och lämnade mig här utan glädje och utan hopp, utan lycka och utan framtid. Hvad mänskligheten ändå är feg! Det var ju mot min barm, de skulle kastat sin smuts, det var med mig, de skulle tagit ryggtaget. Men de föredrogo att bryta den veka och doftande liljans spröda stjälk. Det var lättare, förstås, sa' Bengt och hans läppar voro bleka.

— Ah, sitt nu inte här och grubbla på Maja. Det finnes ju flera än hon och lika vackra töser som hon. Inte ska' man gå och ha tråkigt för ett fruntimmers skull. Statt upp Bengt, så kila vi ner och vittja våra nät, lät jag.

Nå, den sabla karlen steg upp och skakade på sig och glodde på mej föraktfullt, som om jag varit skyldig honom pengar och mumlade något om mej, hvilket lät som »nötstöfvel». Så tittade han på blommorna, som glänste hvita i vildappeln och mumlade:

»Har himmelen icke stjärnor,
Ge drufvorna icke vin?
Och finns det i hela världen
En Maja så skön som min?»

Se'n gingo vi ner och hifvade upp trettiotvå skålpund aborrar ur våra nät.

Stufvade aborrar ä' inte stort sämre än kärlek, tycker jag.

Vådaskott.

Jag ska' tala om, att vi ha en poststationsföreståndare här ute i socknen, som inte ställer sitt ljus under någon vare sig skäppa eller halfspann. Jag törs nästan svära på, att själfve den kunglige generalpostdirektören inte är så djädrig att tala vid eller så hög i sinnet som vår poststationsföreståndare är. Ja, till och med kungen i sitt majestät är skam så mycket mera nedlåtande och gemener än vår »postmästare,» såsom han älskar kallas, den rytande ulfven. Och kungen är mycket mildare också. Det minns jag sedan jag var med i den s. k. deputationen till slottet, när vi skulle tigga oss till en präst en gång för många herrans år se'n. Vi fingo prästen fast vi just inte båtade af honom. Men så mycket lärde jag af den resan, att en kung inte är så hög i sinnet som en gammal pösig och snusig och flottig och ilsken poststationsföreståndare, hvilken säljer för tjugofem riksdaler frimärken i kvartalet.

Kungen hälsar på folk som en vanlig människa, och kungen kan skratta som en annan karl. Men det gör inte poststationsföreståndarn, utan han bara ryter och skäller och glor som en tjur på en kötthandlare.

Jag minns än i dag hur det bar till, när vår deputation kom in i slottet och skulle träda fram för majestätet

och underdånigast anhålla om prästen. Häradsdomarn i Lockebo skulle föra vår talan, och vi hade spelat öfver och lärt att bocka oss. Själf hade jag i fjorton dars tid förut gått i lagårn och öfvat mig i ödmjukhet och att göra fina komplimanger. Jag förutsatte nämligen att min store och granne högerstut var kungen och allt det öfriga fäet, stutar och kor och får, hofherrar och hofdamer af olika valör. Så gick jag fram och bockade mig för stuten och mjukade upp ryggen på mig, tills jag kunde böja mig så, att jag blef såsom den yppersta sprättebåge.

— Buh! lät stuten och ristade på hufvudet och såg bå' förvånad och belåten ut, när jag slutligen blef god för att bocka mig, så att skallen nästan snuddade vid golfvet i fodergången.

På det viset blef jag säker, och hjälpeprästen sa' också, att jag var öfver höfvan »hoffähig,» när vi drogo åstad.

Nå, när vi omsider kommo inför kungen och skulle till att bocka oss, så var där så ställdt, att golfvet var såsom den hårdaste glanskis, hvadan häradsdomaren, som var rätt bra tjock och oviger och hade nya stöflar med hala och föga tillslitna sulor, dråsade pladask baklänges midt för näsan på kungen, så att det sa' klock i häradsdomaren.

Kungen försökte hålla sig allvarsam, men det blef stopp för honom, och det får ingen säga något om, ty det såg förbålt roligt ut.

Kungen kunde alltså inte hålla sig, utan dräpte till att skratta i den kungliga salen.

— Ha ha ha! Du har fallit neder reellt för din kung. Hjälp honom på benen, karlar, och faren i frid. Prästen ska' ni få, log han och gick ut.

Så'n var kungen, god och gladlätt och hjälpsam

Men när man kommer till poststationsföreståndaren här hemma, så låter han på ett annat sätt.

— Hva' vill du nu igen? Aldrig får en va' i fred! Hva' vill du, din snushane? ryter han.

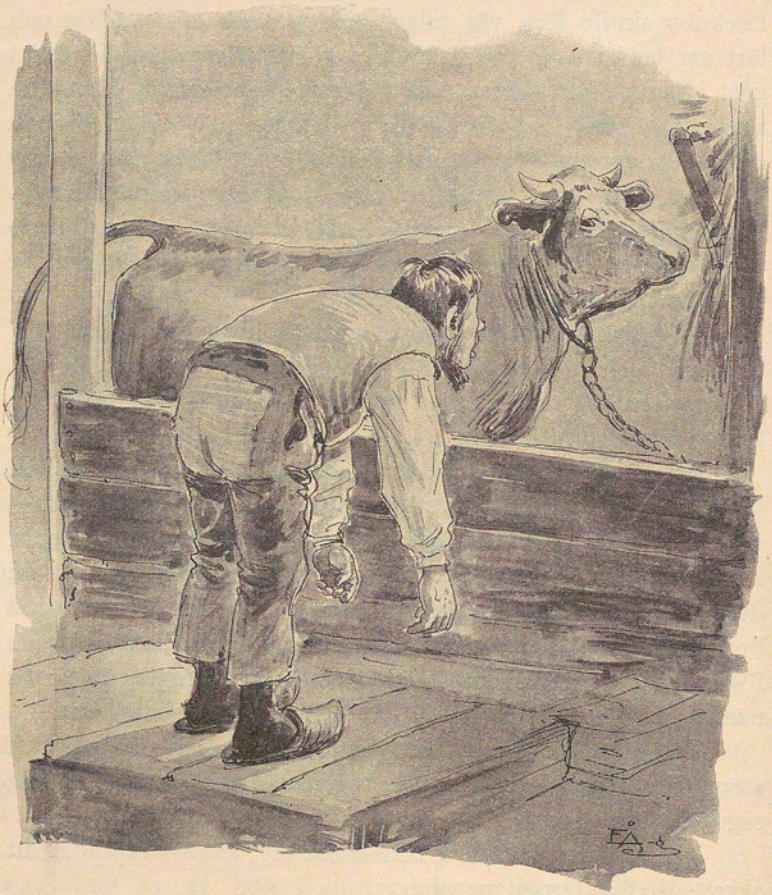

Så gick jag fram och bockade mig för stuten.

Och när man då, rädd och förfärad, dristar sig fråga, äss en kan få hämta bref och tidningsbla', så blir han än argare och vrålar:

— Hvem tror du skrifver bref te' sådana nöt och svin, som du och dina gelikar? Ni kan ju inte läsa, och om ni får några tidningar eller inte, så kvittar det. Hva' ska' du

med tidningen, din skrabber? Springa och besvära folk, det kan du. Ut med dej! Här finns inga tidningar; dem har hustru min lagt i köksspisen; där göra de mer nytta än hos en hop idioter till bönder. Ut mä' dej!

På det viset har han hållit på och härjat med oss och skällt ut oss i många herrans år, så att det inte varit stort bättre att gå efter post än att gå till stupstocken. Självfvaste länsman, hvars mun gunås inte alltid är bestruken med honung, såsom Syrak säger, är då såsom en liten himmelens ängel med palmer i händerna emot den förskräcklige poststationsföreståndaren.

En och annan gång ha vi skrifvit till generaldirektören om'en, men de brefven ha aldrig gått fort, utan gubben har nappat dem och läst dem och brännt upp dem och skällt och slagits än värre efteråt.

Tror ni det är roligt att ha en sådan poststationsföreståndare att dras med?

Nej, det är så hundingen heller!

Men nu har himmelen själf straffat honom, såsom han alltid gör, när måttet är rågadt.

— — —

Så underligt det än kan låta, har poststationsföreståndaren en fasligt vacker tös. Hon är, gualof, inte ett dugg lik far sin, hvadan man ser, att äpplet mången gång kan trilla rätt bra långt bort från päronträdet.

Lika ilsk som gubben är, lika mild är tösen, och lika butter som han är, lika glad och pigg och käck är hans flicka.

Men hon har fått gå där och stampa i ensamhet utan fästman, ty hvem i all världen skulle väl våga på att fria hos poststationsföreståndaren? Måntro, när en knappt vågar spörja efter ett bref, så kan väl ingen drista sig till att fråga honom efter dottern.

Stackars tös, jag tyckte alltid att det var synd, att hon skulle vanka friarelös på markena och lida för sin fars missgärningars och grufliga ilskas skull.

Men kärleken låter inte stuka sig, när den slagit rot och börjar växa i en människobarm. Han är knepig och påhittig och låter inte binda sig såsom man binder in en stut eller en kviga i ett bås. Nänä men! Kärleken låter inte styra sig på det viset. Han sofver inte bort sin tid, utan vakar ständigt och jämt och passar på tillfället och slingrar sig undan väktarena, när de sofva och minst ana någon argan list.

I våras blef poststationsföreståndarens tös bekant med Axel i Marås och det kom till en ganska bra kärlek dem emellan. Pojken förvillade tösen, och tösen förvred hufvudet på pojken, så att han till sist blef så oförvägen, att han tog till att stryka omkring poststationen om kvällarne, och detta till och med så vårdslöst, att »postmästaren» började ana oråd.

— Hva' går du här och drar hasorna efter dig för, du solbrända åbäke? fräste han mot Axel en afton.

— Jag går bara och tittar efter daggmask, för jag tänker lägga ut ref, stammade pojken.

— Daggmask! Nej, tror du inte jag begriper hvad du koxar efter. Du vill röfva posten naturligtvis, för det syns på dej, att du är en bof; och så går du här i förväg och söker lista ut, hvar du ska' bryta dej in. Men du kan försöka! Tror du inte, att jag har bå' revolver och gevär och bössor? Försök bara, säger jag, så ska' jag, min själ, stoppa på dej så mycket bly, så du inte duger till att springa hem till ditt sanka och otäcka Marås!

Men ju svårare det blef för de älskande att träffas, dess värre blef kärleken i dem, såsom det ju alltid händer i dylika fall.

Pojken stålsattes af faran, och poststationsföreståndarens flicka, som fått smaka på en liten puss i skymningsstunden, ville inte för allt smör i Småland försaka den sällheten. Tycker någon det.

Nej, det vet man nog, att har man vant sig vid något

godt, så är det nästan ogörligt att vänja sig af därmed. Jag har försökt några gånger med snuset t. ex. Men då har jag blifvit som en stolle och känt mej betryckt och olycklig.

Poststationsföreståndarens tös, som så länge gått och hungrat efter ett grand vänlighet och kärlek, kunde alltså inte afstå från kyssandet, när hon omsider fått smak på't. Och hvem vill kasta första stenen på henne för det? Åtminstone inte jag. Ty de få säga hvad de vilja, så smakar en kyss djädringen så godt, om en får honom af den man tycker om.

Men postmästaren var säker på att han drifvit undan Axel till evig tid och därför vaggade han sig lyckligtvis in i säkerhetssömnen, hvilket var rätt åt det etterboet. Dock, när han och hans tjocka och nästan argare käring lågo i sin djupa syndasömn om nätterna, kom Axel dit och slängde sand på tösens gafvelfönster. Och då öppnade hon fönstret och han hade en liten stege, som han vadderat i öfverändan. Den satte han varligt mot väggen och så gick han upp och klappade flickan och kysste henne igenom fönstret timtals. Men in i rummet fick och tordes han inte klifva, den mesen, och hon vågade inte heller klifva ut till honom.

Hade det var't jag, hade där nog blifvit en annan och vådligare vals.

Så ha de hållit på hela sommaren i all oskuld.

Men så hände det en natt, att poststationsföreståndarens gikt var värre än vanligt, så att han låg vaken. Samma natt hände också, att Axels stege slant ett grand emot väggen, hvaraf ett ringa dån uppstod. Och man måste medge, att det är nästan ogörligt att hålla en stege riktigt stilla, när man står på'n och kysser en flicka en sommarnatt. »Postmästarn» spratt till, påtade hustru sin i sidan och hviskade:

— Hustru, statt upp, här är posttjufvar.

— Jess, hur ska vi då vända oss?

— Jo, — sa' postmästarn och kraflade sig upp — kasta nån'ting på dej och gå ner till grinden och mota dom där, mens jag laddar bössan.

Gumman, som är manhaftig och arg, slängde på sig några kläder. Men som hon är tjock och tung, så knakade det i golfvet, när hon stultade omkring, så att Axel blef varskodd och kilade af med sin stege just när gumman kom ut på förstubron. Det var mulet och mörkt som beck den natten, men hon hörde någon löpa sin väg och gaf sig efter så godt hon kunde. Ty hon är, som sagdt, inte rädd af sig.

Strax efteråt kom postmästaren ut med bössan, och då han såg någon skubba bort utmed hagtornshäcken nere vid ingångsporten, slängde han bössan till kinden och släppte af ett skott i den riktningen.

Men när han fick höra vrålet, som följde efter skottet stelnade han af fasa.

Det var hans hustru som skrek:

— Herre, varkunna dig! Jag dör! Ska' du skjuta din egen lagvigda hustru, din fördömde usling, din bandit och kvinnomördare!

Jo, go' vänner, så gick det till. Det var ett stort aber och en svår hemsökelse för »postmästaren».

Han hade satt hela skottet i — ja, hur i all världen ska' jag nu uttrycka mig, så att jag inte skämmer ut bå' mej och boken — hm — jo, han hade slängt in hela hagelsvärmen i — hm — i — tournyren för gumman.

Gualof att det nu är sagdt.

Men är inte vår poststationsföreståndare en bra målskjutare kanske?

I dagningen kom han ner till mig och lejde skjuts till lasarettet, och jag följde själf med.

Vi fingo ha gumman liggandes raklång på magen i vagnshäcken — och postmästaren och jag gingo vid sidan af åkdonet.

Men ett sådant ovett, som han fick under hela färden, skulle jag inte velat ta' emot för tusentals riksdaler. Och inte kunde han försvara sig heller. Han gick med sänkt hufvud som en våt hund. Hade han alla dar varit svår emot oss korrespondenter, så fick han nu sota för detta på folkavis. Nu var han inte så vid i gapet, som när man

Slängde han bössan till kinden och släppte af ett skott i den riktningen.

sporde honom efter bref. Han bara stönade och vred sig som en orm, där han skred fram och höll i häcken för att den inte skulle rista, ty jag körde upp på stenar och all den bråte jag kunde skönja på vägen.

Jojo, hvar och en får sin lön här i världen. Nu hade postmästaren fått betaldt för gammal ost, och detta fröjdade mig och gjorde mig så godt, där jag gick och

ryckte i tömmarne, att jag beslöt att inte ta ett öre för skjutsen.

Jag har nästan aldrig haft så roligt som den morgonstunden.

Tösen och Axel hade heller inte så värst olifvadt under den tid de gamle voro på sjukhuset, ty gumman ville inte släppa sin make och mästerskytt ifrån sig, förrän haglen blifvit utplockade, hvilket tog tid, och doktorn började kunna ansvara för den skadskjutnas vederfående.

Utan skydd.

Jag har kommit underfund med, att staten icke är en så god fader för sina barn, som mången inbillar sig.

En reel far med kristligt sinne, en god och kärleksfull far ska' vårda sig lika ömt om alla sina barn och inte bara hylla det ena och framhålla och smeka och akta det för tvärdrag och farligheter och osund luft på de andra barnens bekostnad. Den, som sådant gör, är en sablarnes onaturlig fader, och det är just hvad jag fått för mig, att staten är. Gu' gifve jag nu bara inte går och jagar upp mitt sinne, så att jag blir en rabulist och en rackare, som går och ställer till myteri och uppror här ute i bygderna.

Men man kan bli besatt ibland, när man ser, hur staten hyllar somliga och försummar andra af sina barn.

Här lönas nu t. ex. en skock s. k. yrkesinspektörer, som skola vakta däruppå, att en massa bångstyriga fabrikspojkar icke förtaga sig i arbetet, att det icke dammar på dem i salarne, att arbetsgifvaren betraktar dem som små känsliga prinsar och noga öfvervakar, att deras dyrbara kroppar icke bli skrubbade af några maskinremmar eller att de i sin lekfullhet icke ränna in sina skuldlösa fingrar i kugghjul eller dylikt. Nåja, sådant kan vara på sin plats; en fader bör kärleksfullt sörja för sina barn, särdeles när dessa ha att öfva lifsfarliga yrken.

Men hvad i hundingen gör staten t. ex. för mej, stackars pojke, som måste förslita min kropp och trasa sönder min själ i en så farlig uppgift som det här skrifveriet? Inte ett dugg! Hon bara kräfver ut ohyggliga onera och afgrundsfödda vägskatter af mig, kör mig med korta tyglar, drifver mig fram som vore jag en oxe, böjd under äktenskapets slåok, som ingen kan kasta af sig — och tillåter hvem hundingen som helst att ge mig smörj. Men fabrikspojken, det gryende socialistfröet, får ingen röra vid. Ve den, som låter sådant komma sig till last.

Är det rim och reson i sådant? Nej! Jag har alltså många ting att förebrå staten och stor orsak att vara arg på honom. Men det bryr jag mig icke om. I stället inrättar jag mitt lif så, att jag dagligen samlar glödande kol på statens hufvud. Gack du också, förbigångne och försummade medvandrare, och gör sammaledes.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu ska ni få höra hur jag beter mig att samla glödande kol på statens gamla ärevördiga flintskalle.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi ha, som man säger, en ung och färsk änka här borta i Skumphult, en riktigt älsklig och rar människa för resten, omkring 24 år gammal.

Hon är ensam och öfvergifven, stackarn, där hon sitter afsides i Skumphult. Hon behöfver bå' tröst och råd och det ena med det andra i ensamheten, ty svärföräldrarne hennes vilja lura henne och komma åt hemmanet, om de förmå.

Nå, jag har bistått henne i så ett som ett annat, ty änkor och faderlösa, det är just min force det.

Men det tåls inte kan tänka. Mången gång, när jag vankat till eller från Skumphult om kvällarne, där den arma änkan varit i behof af min hjälp och mina själsgåfvor, har jag varit utsatt för stryk och mordiska anslag på vägen.

Nu frågar jag hvad det är för en stat, som inte skyddar sina barn, när de gå omkring och göra godt och bringar hugsvalelse åt de betryckta.

Ska inte jag få gå i fred för Kalle i Sobo och hans fem bröder, fast han friar till änkan? För jag friar inte till henne. Och det borde Kalle begripa, att jag inte, såsom det nu vetter, kan tänka på gifta mig med henne, om

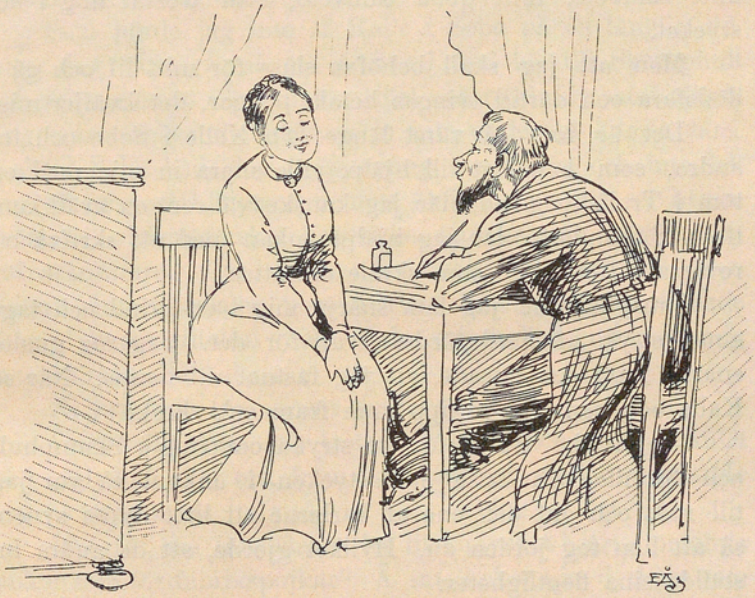

Nå, jag har bistått henne i så ett som ett annat, — —

bå' hon och jag ville aldrig så gärna. Nä, gubevars, jag bara hjälper henne i vissa saker, eftersom jag, skam till sägandes och utan skryt, har bättre gåfvor än Kallenötet.

Här behöfdes i sanning yrkesinspektörer, hvilka vårdade sig om hedersprissar, som taga sig an unga änkors sak, hvilket tycks vara ett vådligt och lifsfarligt yrke.

Jag bryr mig inte om att nämna, det Kalle i Sobo och hans bröder och gelikar legat på lur i Skumphulta hage

och kastat sten och till och med skjutit med salt efter benen på mig. Det bryr jag mig icke om, ty de ha aldrig råkat och ständigt skjutit bom, de blindstyrena. Och inte heller befattar jag mig stort med att Kalle och änkans svärmor ha eggat upp käringen min och ställt till ett förskräckligt s. k. helsike i mitt hus, för det jag bisprungit änkan i hennes trångmål och i hennes svåra ställning, ty jag har mitt samvete, mitt goda samvete, som tröstar mig i det stycket.

Men att jag skall behöfva slåss för mitt lif och gå i dödsfara och därtill tvingas betala pengar, det kväljer mig.

Det är inte så värst länge se'n Kalle i Sobo och tre andra, som han legt till hjälp, ville snara in mig med en töm i Trollebo grind, när jag kanske väl sent en kväll kom ifrån Skumphult, där jag hjälpt änkan med att skrifva ett reversal till ett lån, som skulle omsättas.

Inte behöfde jag låta snärja mig i en grind och taga emot stryk af gärdsgårdsstafvar för det. Jag såg gualof snaran i tid och låtsade, att jag fastnat uti henne. När så Kalle och hans hjälptrupp kom fram och skrek:

— Nu ska' du få för att stryka omkring i Skumphult och förvilla och sätta stollastycken i änkan! så var jag till reds och gaf den ene af karlarne ett litet nyp i synen, så att han tog jorden an. Hvilket gjorde, att de andra inställde sina fientligheter.

Jag ville inte karlen nå't ondt, jag ville bara värja mitt lif. Därtill hade jag ju rätt, när jag var på ärliga vägar stadd.

Men försynen, som är outgrundlig, hade velat att näsbenet sprang af på karlen. Han hade väl ett fasligt skört och uselt näsben, kan jag tro, som egentligen inte kunde vara värdt någonting. Men tror ni inte, att jag ändå blef på att lägga ut femti riksdaler för det förhärdade gamla murkna näsbenet. Annars hade de dragit mig inför domstol, sa' de, och då hade de kanhända stått där och babb-

lat om mina Skumphultafärder. Hvilket jag var lika nöjd om, ty en hop dåliga människor misstolka alltid de bästa bevekelsegrunder och vända allting åt hälsefyret, när en stackars 24-årig änka är med uti spelet.

Femti riksdaler! Det är så jag kan krevera, när jag tänker på't. Eller är verkligen priset på näseben så högt nu för tiden, godt folk? Men karlen blef gualof sned i synen för all sin tid.

Se'n hörde jag inte af Kalle i Sobo på en långlig tid, utan jag fick gå något så när i fred bå' till Skumphult och annorstädes. Änkan tog tröst och redde sig samt visade mig stor tacksamhet, såsom ju inte underligt kunde vara. Kalle i Sobo hade ingen framgång hos henne och inte fick jag af mig att hjälpa upp hans aktier, utan jag sa' henne tvärtom hvilken förskräcklig dråse han var och stigman och röfvaranförare. Det vardt alltså litet lugn en tid. Men mina femti riksdaler voro borta. Käringen min kallade mig »Skumphultelin» och förde ett fasligt gny med mig samt förklenade änkan.

Ni kan inte tro, så söt denna är.

Under allt detta och trots allt detta gick jag dock stilla och laglydigt, tyst och from min väg och samlade glödande kol på samhällets hufvud.

Hvarför ska inte staten ha lika mycket hjärta för unga änkor som för fabrikspojkar? Ä' inte änkor lika dyrbara som en hop pojkar och värda beskydd? Grufligt mycket sötare äro de i alla fall. Men staten har ingen kärlek till änkor, staten ger dem attsingen, den gamle krubbitarn, och skyddar inte ens dem för våld, som af sina hjärtan drifvas att bistå änkorna i deras bedröfvelse.

Nå, en kväll gick jag andäktigt från Skumphult. Jag hade var't och hjälpt henne att skicka af hennes lilla hypteksränta, kantänka. Hvem angick det? Ty om jag har gåfvor att skrifva till hypteksföreningen, så ska' jag väl nyttja dessa gåfvor Behöfver jag kanske sätta mitt ljus

under ena skeppo? Jag var alltså i Skumphult och bisprang änkan, hvilket var kristligt, och hustru min trodde, att jag var på ett bönemöte i Svängen. Så till vida var ju allt godt och väl.

Men när jag gick i mina tankar på hemvägen och var kommen några få bösshåll från Skumphult, kom minsann Kalle i Sobo och fyra karlar till och hunno upp mig.

— Gu' kväll! skreko marodörerna.

— Gu' signe! genmälde jag, som tvärt begrep, att det var fråga om smörj.

Men de togo sig ingenting för till att börja med, utan gingo bara tätt inpå mig. Då slog det mig, att de kanske hade i sinnet att störta mig ner i Grisebo göl, ofvan hvilken vägen strax skulle löpa fram och dit ett högt stalp ledde.

Nå, vi gingo och pratade om allehanda, tills vi nådde det farliga stället. Och jag var på min vakt.

Det var så som jag räknat ut. Just på den högsta punkten raglade Kalle till och skulle förstås drämma till mig, som gick på branten, med sin kropp, så att jag skulle tumla ner i afgrunden och undfå svalka i den djupa och kalla gölen.

Men i samma momang, som han trodde sig törna emot mig, hoppade jag fram cirka en aln, och Kalle som inte träffade något motstånd, for i ett huj utför stalpet och ner i gölen.

Plums, lät det, och karlen till att pusta och böla af alla krafter.

De andra fingo nu lof att ge sig i väg till hans frälsande, och jag med för resten. Gu' vet hur det gick till, ty jag var så altererad, att jag inte minns ett dugg. Om jag råkade fälla de andra eller om jag snafvade och föll emot dem, det vet jag inte. Men allesammans ramlade i en hög ner till Kalle.

Där uppstod ett sådant skrikande och skrålande och ett så fasligt allo i hålet, att jag blef förfärad och sprang min

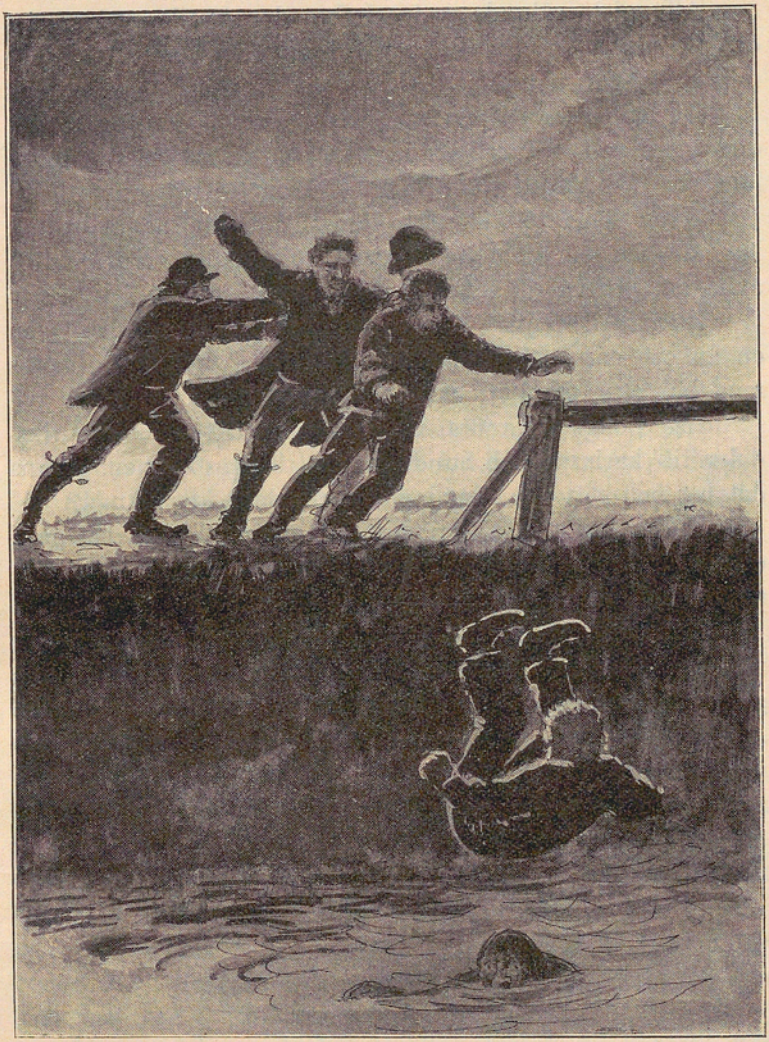

Men allesammans ramlade i en hög ner till Kalle.

väg det fortaste jag kunde. En stor lycka var i alla fall, att de samtliga kommo upp med lifvet, ty skriket hade förnummits till Skumphult och änkans dräng och piga räddade dem.

Allt gick sålunda väl och bra den kvällen. Men det dröjde inte många dar, förrän länsmannen kom och stämde mig för vägafridsbrott.

De rysansvärda karlarne hade anmält, att jag störtat dem samt och synnerligen i gölen i afsikt att döda dem, sa' länsman och förespeglade mig bå' häktelse och annat.

Hvad sägs om en stat, som tillåter att sådant opåtalt kan drabba en ärlig medborgare, som hjälpt en frånfallen änka att skrifva till hypoteksföreningen i Vexiö.

En fabrikspojkes lif och lemmar skyddar staten, men en änkotröstare och beskärmare har intet skydd, utan hotas med häktelse, om han vågar freda sitt lif.

Jag nödgades muta ner saken med två hundra riksdaler till karlarne och hundra banko till länsmannen. Finns det lag och rätt till i ett land, där sådant kan hända?

Håller detta på litet till, så får jag gå ifrån bå' gård och grund, så vida inte jag dessförinnan blir lönnmördad på Skumphultavägen.

Men jag har föresatt mig att icke klaga, icke vrenskas, utan tåligt bära mina lidanden samt allt framgent samla glödande kol på statens hufvud och vara änkors beskärm.

En hästläkare.

Jag tackar försynen på denna stunden riktigt innerligt för det att jag får slita min tid i ärlighet ute på landet och icke blifvit en stadsbo. Ty säga hvad man vill: stadsboarnas moral är betänklig och kan icke annat vara.

De äro så många tillsammans därinne och den ene lär den andre sina hundstycken och rackarestreck, så att hela samlingen till sist blir förfärlig.

Härute är det inte så godt om läromästare i det onda. Äro vi för den skull icke så klyftiga som de synddrypande och i allehanda knep och skojeri utstuderade stadsbarnen och fäbommarne, så stå vi i alla fall himla bra mycket närmare än de. Det kan väl hända, att vi synda lite smått vi också härute i tystnaden och lugnet på vidderna. Men det blir inte så särdeles mycket af'et. Vi ha knapp tid öfver för syndagärningar, ty sysslor och bestyr och kreatur och pengavigilans ta'r gualof upp all vår tid. Och för resten ha' vi våra reele präster härute, som valla oss och köra oss med korta tömmar på dygdens väg.

Men stadsborna tyckas hvarken bry sig om präster eller någon slags religion. Om jag ska' säga min mening rätt ut och det är jag minsann inte rädd för — så tycks det mej att de luta mer åt muhamedanism och mormonism än åt den lutherska läran.

I denna stunden är jag arg på stadsboar, ty en sådan har spelat mej ett spratt, som inte just var så grannt och som hållit på att vångla mig in i bå' slagsmål och process. Så jag kan inte vara annat än förbanskad i mitt inre.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jösse i Fågelsången och jag handlade hästar med hvarandra och jag var lycklig och glad efter affären, ty jag var säker på, att jag lurat honom inte så illa litet, hvilket jag ansåg rättfärdigt. Ty Jösse gick med räfvastycken och pratade lögner om min moral för prosten den gången jag trådde efter att bli kyrkovärd, hvilket jag ock blifvit, om inte Jössanötet varit. Därför sa' jag också till mig själf, när jag lurat Jösse på hästabytet och var på hemväg:

— Sir du där du, Jösse, att den så kallade herr Nemesius vakar! Och så trallade jag på vägen och var så skrofglad, att jag till och med kysste Kajsa, när jag kom hem. Hon trodde att jag var full, förstås. Men då hon inte kunde känna att jag luktade starkt, då hon nosade på mig, blef hon lite lugnare.

Hästen visade heller inga fel och de tre pröfvodagar, som man har vid hästaffärer, gingo utan att Jösse kom och ville rifva upp, hvilket jag nästan bäfvat för, ty jag hade, som sagt, med Guds hjälp purrat honom galant och trissat upp honom på minst 50 riksdaler.

Men Jösse höll sig lugn och jag var glad.

Så körde jag en dag ett lass ved till sta'n. Det gick bra och min nye häst aktade inte lasset ett tecken, så det var en lust att köra och jag behöfde inte nyttja pisk en endaste gång.

När jag kom in på stadsgatan, mötte jag gamle Alström, hofslagaren därinne, som påstår, att han är den likaste hästbotaren i universum. Han hade inte väl fått syn på mej och min häst, förrän han kom framskranglandes

och tittade på hästen och synade honom fram och bak och på sidolinien också.

— Din häst ä' sjuk! sa' han.

— Han är väl så hundingen heller! genmälde jag och började darra i alla leder.

— Jo han ä' riktigt sjuk! Ä' han försäkrad? fortfor Alström och raglade kring hästen, för Alström är en supare han som de andra stadsboarne.

— Nä, gunås, hva' han inte är försäkrad! Men är dä' nå'n fara på färde?

— Fara! Får du inte bot för honom i rappet, så mister du honom, förklarade karlen.

— Kors, hva' ska' jag ta' mej till? lät jag.

— Spring efter ett kvarter brännvin. Men skynda dej, så ska' jag blanda ihop ett meklament! lät Alström, och lofvade se till lasset.

Nå, jag skubbade efter brännvin i en brinnande hast. Och när jag kom tillbaks med buteljen tog karlen upp ett par nypor hvitt pulver, hvilket såg ut som stött socker, och trattade ner det i brännvinet.

— Släpp nu ner den vänstra skakeln och håll opp bakbenet på luringen, så ska' jag hälla i honom dekokten! komderade Alström.

Jag gjorde, förstås, som han befallde och stod där bå' länge och väl och höll opp bakbenet på hästen. Under tiden kunde jag ju inte se hur gubben vände sej med ingifningen. Men faslig tid tog det.

— Vell han inte ta in? sporde jag.

— Åhjo, tåla dej du! Han ä' djädrig och vill inte gå på'et. Men i sig ska han ha' dä! stönade Alström.

Till sist fick jag då släppa ner benet.

— Nu har han fått'et. Kör nu och var lugn, mente gubben. Och nog hade det varit svårt för honom att tratta brännvinet i kampen, för Alström var röd i synen som en kokt kräfta.

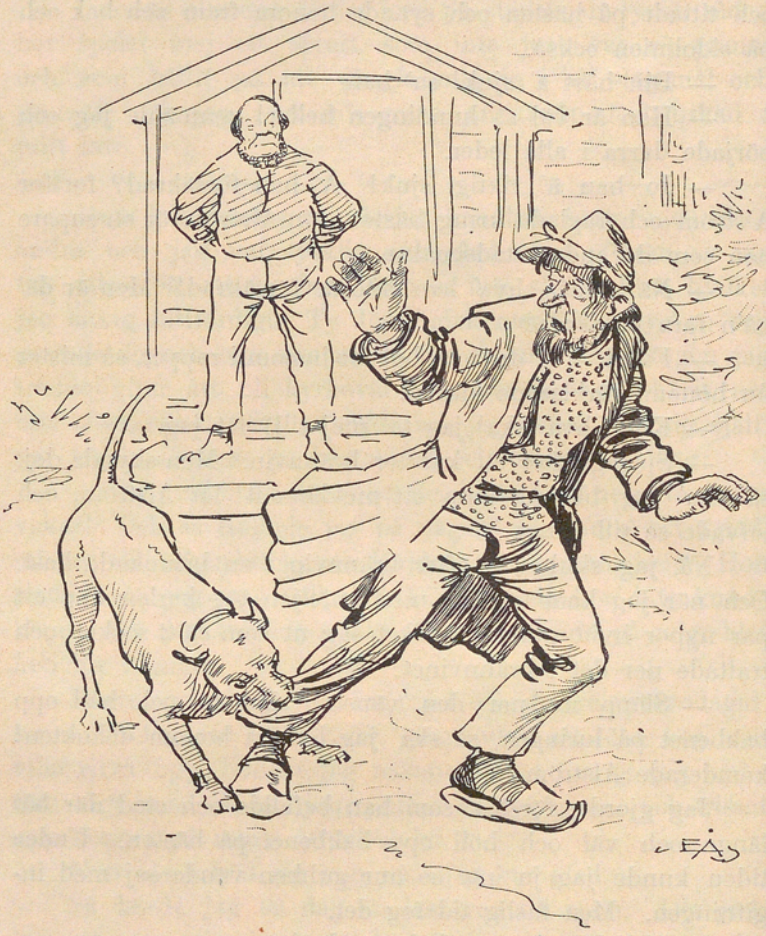

Men Jösse bara grinade och tussade hunden på mej.

När jag se'n kom hem om kvällen, gick jag ner till Jösse i Fågelsången och knäckte till att skälla på'n, för det han lurat på mej en sjuk häst och begärde tio kronor i skadestånd om han ville undvika process och chikan.

Men Jösse bara grinade och tussade hunden på mej,

så jag fick mina byxor ramponerade. Och med det beskedet fick jag lägga af hem igen.

Ett par dar efteråt for jag åter ner till sta'n och mötte Alström ånyo.

— Bevare mej Gu'! Hästen har ju sjukdomen kvar i kroppen. Han tarfvar mer medoksin om han ska' kunna lefva. Dä' var välsignadt väl, att vi kom att råkas igen! hojtade gubben och trefvade på hästen.

Nå, jag fick löpa efter brännvin igen och ställa mig i en gränd och hålla upp bakbenet i femton minuters tid, mens gubben hällde det i hästen. Jag höll rent af på att bli lam i ryggen genom att stå och streta med det sabla hästbenet, för det är minnsann intet latmansgöra att hålla opp bakben på hästar. Det vet ju hvar man.

När det var gjordt tycktes Ahlström färdig att storkna, så han hade nog haft strängt han också med att tvinga brännvinet i det stackars djuret.

— Har hästen haft sjukdomen i kroppen länge? sporde jag.

— Ja — hick — i hi-hick sex hi-ve-hick-ers ti', sa' Alström och fordrade en krona för sitt besvär. Och det gaf jag honom, för det töcktes han ha förtjänt. Herre Jess, karlen såg alldeles utsjasad ut af öfveransträngningen.

Den kvällen gick jag ner till Fågelsången i stort vredesmod.

— Nu har ja' bevis på hvilken bedragare du är, Jösse. Hästen har haft en sjukdom i minst sex veckor och var alltså sjuk och fördärfvad, när vi gjorde affären. Du ä' bedräglig, och har varit bedräglig i all din tid, din tjufstryker! lät jag och hötte med käppen.

Men då blef det lif i Jösse, ska' jag säga. Han tog till att hoppa och hojta och svära på, att jag var den störste uslingen i hela häradet, att jag var en idiot och en processmakare och en skojare och en äktenskapsbrytare.

Med buteljen för sin egen mun.

Ja, det fanns intet brott och ingen synd som jag inte begått, sa' han, och påstod, att om han nappade bössan och sköte ner mej, skulle han göra samhället en stor tjänst.

— Men då finge du allt släppa till nackafläsket lell! genmälde jag.

— Nähä du, om jag knipsade dej, finge jag i stället skottpengar och medalj för berömliga gärningar! skrek han och fick fatt i betsmannen och körde mig bort från Fågelsången som om jag varit en vålddriftandes och okynnes hund.

Då blef jag emellertid så besatt, att jag tvärt gick bort till nämdemannen och fick skrifven en stämning på Jösse för ärekränkning och våld och mordförsök och bedrägeri i handel och Gu' vet icke allt hvad nämdemannen krängde ihop, ty han är en sabla karl och kan verkligen skrifva stämningar, som gå på djupet.

Tre eller fyra dar efteråt for jag till sta'n igen och träffade på hästabotaren.

— Om vi ge' honom en dosis till, så tror jag att vi få sjukdomen ur honom och att dä' än en gång kan bli folk utå hästen! sa' Alström, när han noga bekikat honom.

Och så fick jag än en gång ränna efter brännvin och ställa mig till att hålla upp bakfoten.

Men denna gång var hästen icke riktigt med på'et. Rätt som han stod, ryckte han foten ifrån mig, och när jag då tittade mig omkring, fick jag se Alström stå — med buteljen för sin egen mun och klunka i sig medicinen med en sådan fart, att han kunnat storkna.

Då gick ett gudomeligt ljus upp för mig. Jag begrep nämligen tvärt, att hästen aldrig varit sjuk, utan att den rysansvärda stadsbosmeden lurat mej allt ifrån begynnelsen för att komma åt brännvin.

Ä'ke det grufligt att tänka sig! Jag hade fått springa efter det och betala det och därpå som ett spektakel ställa mig med ryggen mot skojaren och streta med hästens bakben, mens han i lugn och ro tömde hela buteljen samt dessutom ge honom betalt för besväret.

Tror ni, go vänner, att nå'n annan än en helt och hållet gudlös stadsbo kan utföra ett sådant spektakel?

Och det sa' jag Alström också. Men han bara grinade åt mig.

— Hva' hundan ä' ni bönder skapade till annat än att luras! Skål! gapade han.

Med en sådan människa kunde jag ju för skams skull inte byta ord, utan knallade mig dädan.

Nå brännvinet och besväret behöfde jag ju inte hänga mig för. Det var ju världsliga saker. Men värre var det att jag gått och stämt Jösse i Fågelsången på grund af den brännvinstörstande banditens funder och skoj.

Jag fick lof återtaga stämningen och be Jösse om ursäkt, och sådant skär en karl i själen. Men så ha' hans pojkar därtill diktat en visa om mej och Alström och hästen, och gjort mej till ett stort socknaspektakel, och det kväljer mej värst.

Hade jag inte den trösten, att jag likväl lurat Jösse i hästhandeln, så vet ingen hvad jag kunnat göra mig själf i förargelsen och dispratione.

Gubbakärlek.

När en gammal 75-årig gubbe blir kär i en tös, så ska jag tala om för herrskapet, att det går hett till. Man skulle väl eljes vara böjd att tro, det någon vidare stor och brusande kärlek icke skulle kunna få rum i en åldrings förkrympta barm. Men tror man sådant, misstager man sig storliga. Aj, aj, aj, hvad gubbar kunna bli kära och galna och vilda, till och med när de stappla på grafvens rand. De ä' tusen gånger värre än vi pojkar. De kunna älska så att det brakar i deras gamla giktbrutna kroppar och merendels varda de också samtidigt så svartsjuka, att det rent af gnistrar om dem. Därför önskar jag innerligt, att jag, när jag blir gammal en gång, inte måtte gå och förgapa mig i de uppväxande tösernas skönhet, utan att jag måtte blifva en af de människor, hvilkas dårskaper försvinna med åren.

Jag hyser i alla fall en stor vördnad för ålderdomen och jag älskar icke de människor, som utan rörelse kunna se en lifvets solnedgång, då aftonens mörker börjar breda sig öfver det skumma ögat och skymningens skuggor falla allt djupare öfver förståndet och tankeförmågan. Men jag kan inte hjälpa, att jag inte kunde låta bli grina åt gamle Peter Magnis i Hiarum, när han en höst helt plötsligen

blef toseter och kär och ville spela pojk samt försökte dansa polska med sina 75-åriga gamla skinntorra och skramlande ben.

Peter Magnis var verkligen 75 år och hade varit änkeman i cirka 25 års tid, så här fanns väl ingen i kristenheten, som kunde inbilla sig, att den gamle hvithårige gubbastulten skulle bli anfäktad af den så kallade kärlekens kval. Vi trodde tvärtom, att han satte större värde på en 50-öring än en flicka. Ty pengar var han glad åt och sådana hade han samlat icke så litet på gamledar.

En son hade han i första giftet, och den hade han aldrig gifvit ett runstycke, utan pojken hade fått ge sig ut vind för våg på egen hand i världen och försörja sig bäst han gittat. Men det hade gått bra för denne. Han hade till sist blifvit slaktare i en stad och korfmakare eller en sådan där »charkutisör», di kallar't.

Nå, så kom här på sensommarn ut en fattig skomakaredotter ifrån sta'n. Hon var systerdotter till Salomon i Höhället och skulle bli därnere och njuta några veckors landtluft, sades det.

Nu ligger Höhället bara några bösshåll ifrån Hiarum, så att den sabla tösen råkade Peter Magnis tidt och tätt. Det var en lifvad flicka, ska' jag säga, och fri var hon bå' i sitt tal och i sina fasoner, så att en annan, som bara var van vid våra egna oskulder här ute, rent kunde bäfva och hissna.

Hvad hon egentligen tog sig till med Peter Magnis, det vete Gu', men hon hade inte flaxat omkring mer än ett par tre veckor därnere i Höhället förrän hon skapat om gubbasjåtern helt och hållet, så att det var med nöd en annan kunde känna igen honom.

Han knäckte till att stryka blanksmörja i håret, han lät sy sig små kavajer, precis som en pojk, beställde sig resårkängor och rätt i rappet gick det så långt, att han kostade på sig löständer också. Han kom till kyrkan rö-

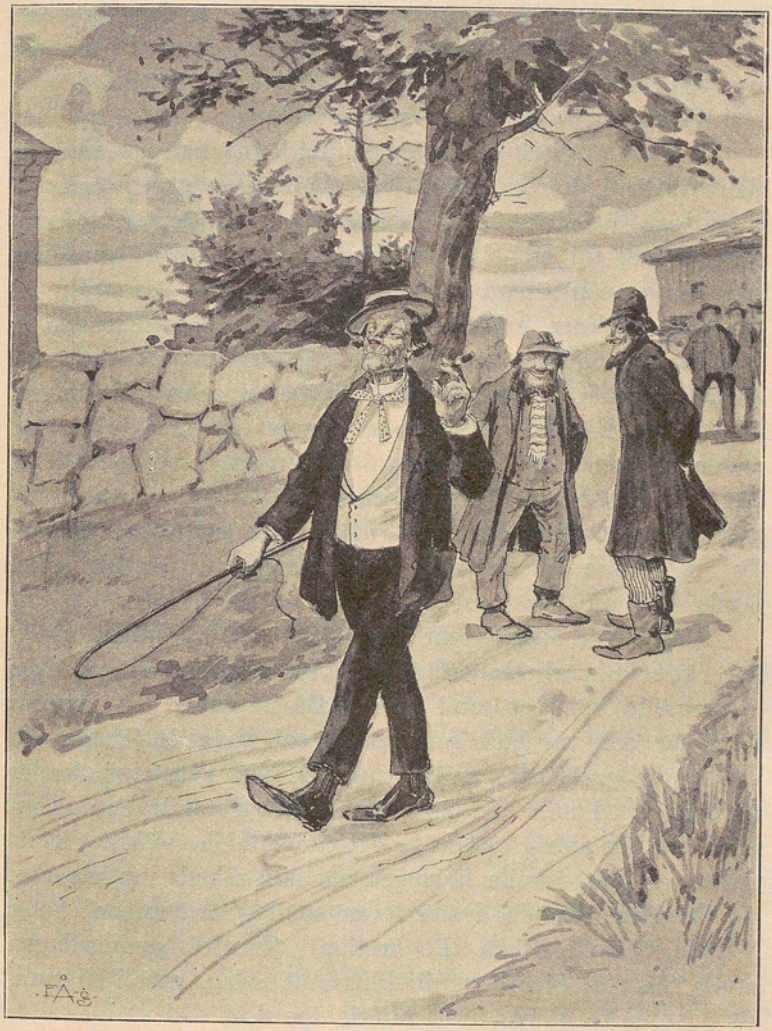

Hela socknen grinade och skåkade åt gubben.

kandes cigarr och med ny smällpiska i näfven och en liten halmhatt på hufvudet. Hemma i Hiarum tog han upp gångar i trädgården, lät sätta in nya fönster med hela rutor

i stugan och byggde en utkrusad veranda för åttio kronors kostnad, så att stugan tedde sig som ett blångarnslinne med brysselspetsar på.

Kan man tänka sig en sådan rackaregubbe.

Hvarenda kväll i solagången finklädde han sig, smorde blanksvärta i håret, tog på sig söndagsblad, uppståndarekrage och halsduksrosett, beöste sig med osevatten samt trippade ner till Höhället och var så kär i stadboflickan, att han knappt såg att gå vägen.

Hela socknen grinade och skåkade åt gubben, men det brydde han sig inte om, och han fäste sig inte ett dugg vid hvad folk sade. När han satt i Höhället och flickbytingen kröp intill honom och dårade honom och petade honom under hakan, hade Peter Magnis gifvit attan om hela världen ramlat sönder och samman. Den förhäxade skråen begrep inte, att tösen bara ville åt Hiarum och hans pengar. Ty hon tänkte naturligtvis, som sanningen var, att han snart skulle kola af.

Men Peter Magnis var inte alltid så säll. Om en annan karl kom i närheten af tösen, blef han som ett vilddjur och rasade som en ond ande. Då hoppade han jämfota och svor och var blek som ett lik och tuggade fradga och vände sig precis som en galning. Många svartsjuka karlar har jag sett i min dar, men maken till Peter Magnis i Hiarum har jag aldrig skådat. Vi voro alldeles säkra på, att gubben en dag skulle få slaget, när han råkade i svartsjuka.

Men så, serradö, lystes det en söndag för dem, och Peter Magnis började rusta till bröllop. Tredje lysningsdagen skulle det stå, och då skulle blifva ett sådant gille i Hiarum, att dess make aldrig förut blifvit spord.

— — —

Hur det kom sig hade gubbens son, korfvamakaren, fått nys om saken några dar innan bröllopet skulle ståndа. Att han blef rasande på't, kan ingen förtänka honom och så sprang han till en sådan där jurist, som det gualof finns

så godt om i städerna, och frågade, om man inte kunde förhindra vigseln.

Jurister ä' djädriga, de veta råd för allting, och när han grunnat en stund och förhört korfvamakarn, kom han underfund med, att Peter Magnis icke hade — som det heter på lagspråket — »afvittrat» efter sin första hustru, och på den grund kunde man ju tillsvidare förgöra giftet för Peter Magnis och stadbotösen.

Men det var måntro inte mycken tid att vinka på, och lång väg och klen postgång är det till vår socken.

Juristen hade emellertid i sonens namn ihopsatt ett bref till vår präst och skickade en fullmakt till vår fjärdingsman att anföra jäf emot äktenskapet. Men postgången hit är som sagdt, klen. Vi få vår post om söndagarne efter tjänstens slut och pastorn, som ju skulle ner till Hiarum, hann inte titta igenom sina bref, innan han drog af dit ner, utan skickade hem hela bibban och fick alltså inte läsa juristens skrifvelse om »afvittringen», hvadan han kom till bröllopsgården utan att ana något krångel.

Jess, så ståtligt där var. Äreportar och grönklädt och skinka och stek och halfva socknens befolkning. Peter Magnis hade svärtat håret så att det blänkte, hvita handskar och kryddkvast hade han, och han gick där som en gammal tupp och stoltserade medan han väntade på vigseln samt var så glad och lycklig, att benen darrade under honom.

Frälsningsarméns musik var ditkallad att blåsa och det gjorde den också och trummade så att Hiarum darrade därvid. Ett så ståtligt bröllop hade vi knappt skådat, det kommo vi öfverens om, och själfve pastorn såg förbluffad ut öfver all den myckna och stora härligheten.

Omsider skulle där då bli vigsel af. Peter Magnis skranglade in med flickan. Det var både ynkligt och löjligt att se den gamle stofilen komma stultande fram till kullerstolarne med en nitton års tös. Och där hviskades också

måntro bland gästerna en hop mustiga ord, som man inte gärna kan återgifva.

Nå, musiken spelade först en sång eller en psalm, jag minns inte riktigt hvad det var, men nå't gudeligt var det i alla fall, och sen knäckte pastorn till med vigseln.

Jäf, jäf! skrek fjärdingsmannen.

Men han hade inte kommit många rader i boken förrän vi fingo höra ett flåsande ute i förstun och en karl, som hojtade och befallde:

— Tåcka er, sti' åt sidan, så att jag kommer fram. Dä' va' väl märkeligt, att ni inte kan flötta er, för här ä brådska på färde!

Vi kände bums igen fjärdingsmannens röst och undrade hvad som nu stode på.

Men pastorn las och låddes inte att han hörde bråket.

Rätt i rappet hade emellertid karlen bökat sig igenom folkskocken på golfvet och kom fram och ställde sig bredvid den stackars Peter Magnis samt hade på sig en min, som om all världens ve och väl berott på honom.

— Jäf, jäf! skrek fjärdingsmannen.

Men pastorn dråsade på med brudvigseln och bara tittade lite' ilsket öfver glasögonen på fjärdingsmannen, hvilken han tydligen ansåg vara full.

Då blef emellertid denne etter befängd och vrålade till, så att vi hoppade därvid:

— Jäf, jäf! Ja' anmäler jäf emot vigseln! och så flydde han pastorn sin fullmakt och en hop andra handlingar.

Det blef tyst i stugan som i en graf, medan pastorn läste papperen, och när han slutat läsningen var han blek och sa':

— Den här vigseln måste tillsvidare uppskjutas.

Vi blefvo som om vi fallit ner från skyarne. Peter Magnis tog sig till att gråta som ett barn och sprang sin väg, bruden svimmade och måste bäras ut i nattstugan och pastorn for i väg som ett åskmoln från bröllopsgården.

Det var till en början ett elände utan all gräns. Men när vi sansat oss lite grand, blefvo vi arga på brudens släktingar, som kommit från staden, och skällde ut dem och mente på, att de inte hade ute hos oss att göra och ställa till spektakel med gammalt folk, utan att de kunde hålla sig hemma i sina babyloniska städer med sina lättfärdiga flickor.

Och så körde vi dem utan förbarmande bort ifrån Hiarum. De måste rent af springa sig till räddning, annars hade de fått smörj.

Se'n försökte vi snoka rätt på den arme Peter Magnis, men vi funno honom inte. Han hade gömt sig. Men när vi omsider funno honom, höggo vi in på kalasmaten, körde bort frälsningsmusiken och åto sedan upp alltsammans, hvilket

ju också egentligen var ändamålet med vår därvaro. Hvadan bröllopet i alla fall fick en ljufvelig afslutning för oss, om inte just för brudgummen. Hvilket ju också kunde kvitta.

— — —

Jaha, så gick det till i Hiarum den dagen och så slutades gubbaskråens kärlekssaga.

Någon tid efteråt kom sonen hem och tog hand om Peter Magnis, som blifvit alldeles tafsig och föryrad af den sena kärleken, som han inte tålde vid.

Sonen sålde gården och tog gubben med sig till sta'n, och nu spörjs det, att Peter Magnis sitter därinne och stoppar korf kilometervis. Om detta inte är så trefligt som att stoppa kyssar på nitton års flickor, så är det i alla fall bra mycket lugnare för gubben.

Förlofningskalas.

En vecka voro bå' jag och en hel hop andra hårdvallsgubbar och gummor och flickor och pojkar här i socknen, skam till sägandes, nära döden och utstodo svåra och olidliga plågor. Med mig själf var det så nära på utspel, att jag höll mig mer till psalmboken och pietisten än till andra tidningar och tidskrifter. Och då kan en allt veta, att det var allvar å färde.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Och nu ska' jag »remitera» ut hela eländet. Men det går inte för sig, utan att jag får börja från början.

Den här Andreas i Skägganäs, som gubevars alltid haft en viss flax i alla sina affärer, fast han var en ganska framstående dumbom, hade blifvit änkeman för cirka ett halft år se'n. Och inte sörjde han så värst mycke öfver den saken, för hon, som dog, var svager och halter och hade därtill lungehosta, så karlen hade just aldrig haft nå'n reel nytta af henne, hvarken inom- eller utomhus, hvarken i det ena eller andra hänseendet. Men han hade tagit henne till äkta ändå för hennes medels skull. Och det får man ju inte häda Andreas i Skägganäs för, ty om ett frun-timmer bara har godt om medel, så kvittar det egentligen, om vackerleken inte är så öfverdrifvet stor. Och har hon

mycke på kistbotten, och ä' hon mycke grömmer, så är då lite lungehosta hos henne rakt inte att förkasta.

Alltså sörjde inte Andreas i Skägganäs så särdeles mycke, när han blef änker, utan tog den saken kristligen och på ett undergifvet sätt, fast han visste att jordölet, som han fick hålla midt i »Olsmässekroken», då vanligen allt är uppätet, skulle gå till inte så illa lite. Om han därför såg lite nedslagen och dyster ut, så var det, förstås, för den kostnadens skull. Åtminstone är det min tro. Ty en karl i hans ställning får ju inte ställa till jordöl på knussel, utan på ett hedersamt sätt, särdeles när själfva matmora gått undan.

Och Andreas knusslade inte.

— Du gör nok snart om samma manöver och kniper dej ett rikt gifte till! lät jag till honom vid begrafningen.

— Åh nä, den räf, som varit i sax en gång, aktar sig efteråt! svarade han och ville ta sig ett annat prat.

— Den som lefver får si, och osvuret är bäst, Andreas! stollades jag.

Och rätt fick jag, ty om jag ska' skräppa med mig själf, så är jag inte nå'n oäfven profet till och med i min egen socken. Hvilket annars är ovanligt.

Serradö, det gick inte längre än till julhälgdagarne, förrän Andreas i Skägganäs började fria härs och tvärs och brant och djupt i trakten, bå' te flickor och änkor. Men det sades, att han just inte hade så värst stor framgång.

Och om man ska' hålla sig till sanningen och vara uppriktig, hvilket ju alltid är min starka sida, så får man medge, att Andreas just inte blifvit skapad till att dåra fruntimmer.

Någon grannlåtskarl är han då rakt inte, skäggig och snusig och tofvig och skacker och vind, som han är.

Men kvinnan är ett underligt ting, som ingen begriper mer än vår Herre, som skapat henne.

Och Han har nog gjort henne så underlig, på det att vi skulle bli så mycket tosigare efter henne, kan jag tro.

Rätt som det var, dunstade det ut, att Andreas fått kärlek till sin piga och att hon inte skulle ha något emot att bli mor i Skägganäs.

Men det troddes inte, ty dels var flickan ung och grann och så visste vi, att hon hade Johan i Byn till sin bestämde fästman.

Och när man frågade tösen om'et, så bara grinade hon. Sporde man åter Andreas själf, om det låg någon sanning i pratet, så svarade han endast: »Dra åt häcklefjäll bå' mä' er och era geftermålsplaneringar!»

Därför tystnade det talet rätt snart. Men en söndag ställde Andreas till gille i Skägganäs, ett stort och bastant gille för att hedra sin aflidna hustrus minne, lät han.

Och vi kommo dit nästan alla hans känningar och bekanta ifrån Kullen och Räfsebo och Sinkamålen och Fästampen och Snufvebo och Genafä och Pinutten samt torparfolket, som lagt på Andreas' piga, hvilken heter Jenny.

Och vi åt och vi söp, så att det dundrade. Där var ingen brist, ty våra käringar hade haft förning med sig, och Jenny redde sig bra som värdinna. Johan i Byn var där också och satt, förstås, nederst vid bordet bland ungdomen.

Hvar gång Jenny kom dit neråt med faten, ville han påta på henne och vänslas med henne, och då lade jag märke till, att Andreas glodde som en tjur, och att Jenny rodnade och vispade till Johan med näfven.

När vi ätit så pass, att vi knappt kunde röra oss, asade vi oss ut och hofvo oss i gräset vid gafveln nedanför bibänken och dusade och gäspade och päste.

Om en stund fingo vi kaffegök där ute, hvilket muntrade upp oss ett grand.

När vi karlar fått gökarne och fruntimren sina släta i ordning, stötte Andreas till Efraim i Genafä uti sidan.

Strax steg Efraim upp och började hosta och harkla, så att vi förstodo, att han skulle ihop med att göra ett gudeligt tal, hvadan vi andaktsfullt sögo ett grand på våra gökar och höllo oss tysta och väntade. Så hof Efraim upp sin röst, talade och sade:

— Slamra inte med kopparne, utan håll tösst ett grand, ty si jag hafver något att säga eder. Det duger inte, att mannen går allena. Det hade inte dugt för er, det hade inte gått an för mej, och hvarför skulle det då kunna bära sig bättre för Andreas? Hvarför skall han längre gå här i Skägganäs såsom en pelikan i öknen eller såsom en nattuggla i de förstördas städer? Har han inte i rappet gått ut änkåret? Jojo men, hva' han det gjort i ensamhet och stor vedermöda. Men vi ha en nådig Gu'. Eller ha vi inte dä'? Jojo men, hva' vi dä' ha. Och han ville inte Andreas illa. Han har bara pröfvat honom. Han tog hans hustru, men nu har han en annan i beredskap åt Andreas. Vet ni, hvem dä är? Jo, dä ä' Jenny! Och nu ska vi tömma denna göken för de nyförlofvade och önska dem löcka och framgång och tur och många barn! Kopp!

— Kopp! sa' vi och kunde inte yttra oss vidare af pin förbluffelse.

Men Johan i Byn blef alldeles toseter och började hoppa och svära och knyta näfven åt Anders och Jenny och skälla på dem och skymfera dem.

— Jo, nu fick du dej en vacker jösse, du falska Jenny! Si hur kaffegök och snus dräglar om truten på'n. Ska' du inte kössa honom inför oss alla på förlofningsda'n? hånade han.

— Gack din väg, äss du inte kan styra dig, Johan! förmanade Efraim.

— Ja, jag ska' gå! sa' pojken.

Och så raglade han i väg. Jag såg, att han bara gjorde sig till med raglandet, ty han var spik nykter. Men hur han vände sig, drumlade han — med flit förstås —

Två sekunder därefter hade vi alla bien öfver oss.

emot bibänken och välte omkull densamma, så att alla kuporna dråsade i backen.

Två sekunder därefter hade vi alla bien öfver oss. Det var bi ur sex kupor, ilskna och ursinniga öfver, att de

blifvit störda. De täckte våra ansikten och händer, ja, nästan hela våra kroppar. De flögo upp under fruntimrens kjolar. Andreas fick visst en hel svärm i hufvudet och Jenny hade det inte stort bättre. Ju mer vi slogo, dess ilsknare stucko de sabla kanaljerna. Och skrek man, som

— — och vroko oss allesammans med kläderna på i bäcken.

fruntimren gjorde, smögo de sig in i själfva munnen och stucko där. Vi hade inte en bar fläck på vår kropp någon af oss, där vi inte fingo stygn intill stygn. Och så kvickt som det gick se'n.

Till slut susade vi ner och vroko oss allesammans med kläderna på i bäcken. Hela kalasfolket låg i bäcken — och där blefvo vi slutligen fria ifrån bien.

Men ni kan väl tänka er smärtorna. Flera af fruntimren dånade och trodde, att de skulle dö bums. Hur det var, svabbade vi oss slutligen in i stugan, genomvåta från topp och till tå, och sökte lindra plågorna genom att tvätta ansikte och händer i bränvin och ättika. Men det hjälpte föga. I stället svullnade vi upp och blefvo så otäcka att se på, att vi knappt kunde känna igen hvarandra. Och många kunde heller inte se ett tecken, emedan deras ögon grott igen.

Ack, en sådan veklagan där var. Och vattnet rann och skvalade af oss samt fyllde stugugolfvet i Skägganäs, så att vi vadade till fotknölarne.

— Rif upp förlofninga, Andreas! Det började illa, förmanade Efraim.

— Nä' aldri på tiden! vrålade Andreas, svullen och förvriden i synen, så att han såg ut som självfvaste skam.

Aldrig har väl jorden burit en grömmare fästman på förlofningsdagen.

Jaha, så gick det till på det kalaset.

Men det är nok sannt, hvad jag läst, att biets gadd innehåller ett förgift, ty nästan allesammans blefvo vi efteråt liggande sjuka i feber och yrsel och voro nära förgängelsen.

Men nu är det, gualof, öfver.

På bröllopet i Skägganäs kom jag dock icke, ty Andreas hade fortfarande lefvande bi vid sin stugugafvel.

Decemberstämma.

En dag läste jag i en tidning, att vi bönder ha' det så obeskrifligt godt och bra i december månad, emedan vi inte ha' något styft arbete att uträtta vid den tiden.

Vi få sitta inne vid spismuren hos kvinnfolken och röka i pipan och kurtisera! skrefs det.

Men vi få så hundingen heller.

Nänämen! Ty ni ska betänka, godt folk, att vi ha' decemberstämmorna, och aldrig under hela året ha' vi, om sanning ska' talas, så många, så maktpåliggande och så farliga sockenbestyr för oss som just under den välsignade månaden.

Den där karlen, som satte ihop och dref igenom nu gällande kommunallagen, visste nog hvad han gjorde, när han förlade alla våra viktigaste kommunalval till december månad, då vi inte ha några jordbruksbestyr, som förströ sinnet och betaga oss tid till politiska och allmännyttiga gärningar.

Hade dessa val nämligen skolat försiggå t. ex. midt i vårsådden eller under skördeandan, skulle det sett illa ut i landet vid det här momanget, ty då hade blott herremännen och andra latstockar i socknen haft tillfälle att gå på stämmorna, och då skulle de slagit hela affären under sig och styrt kommunalen åt häcklefjäll. Hvilket ju är tydligt och uppenbart.

Men i det fallet, är det då, gualof, så väl och bra beställdt, att vi få välja våra kommunalledamöter och andra förtroendemän just i december månad, då vi inte ha' stort annat att tänka på, och därför bli valen också för det mesta kloka och afvägda.

Därtill kommer ju ock, att en kandidat under denna månad har litet bekvämare att värfva sig röster än vid någon annan tid på året.

Nu kan man skäligen gå till några stycken, som ha en välsignad massa fyrk och säga:

— Kommen te' mej annandagen, så ska' vi titta efter, äss ja' har nå't igen på kuttingen och mor nå't på faten!

Måntro, om man hviskar sådana ord i örat på några hårdvallsgubbar med glänsande fyrkförmåga, så har man inte just så små utsikter att få deras röster vid tillsättandet å decemberstämman af något ledigt ämbete.

Jojo, den där, som satte ihop kommunallagen, var inte någon vanlig dumbom. Han insåg nog, att vi behöfde lite motion äfven under december månad och han förstod äfven att ställa sakerna så, att det skulle bli rusch och lif i spelet. Ja, han var sannerligen en stor man. Hvile han i frid!

Men de här valen äro dock stundtals, trots det allvar, med hvilket vi begå dem, rena lotterispel.

Omtanke och spänning och många pengar och mat och dryck kosta de, och ändå händer det, att man drar ett blankt nummer, såsom det timade för mej en gång. Då känns lifvet tungt och öde, och då kan man knappt fira jul med tacksamt och undergifvet sinne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I många Herrans år hade jag spekulerat på att få komma in i kommunalnämden för att få lite husbondevälde öfver en hop oppnosiga odågor här i socknen.

Det där högmodssinnet växte och växte uti mig år efter år. Men länge bar jag det inom mig själf utan att knysta därom till andra. Jag gick i mitt arbete och drömde

mig in i höghetens härlighet och grunnade öfver, hur jag skulle bete mig, när jag en gång komme in i de makthafvandes krets.

Jag öfvade upp mig i skrifning och i ett ärevördigt och vördnadsbjudande uppträdande, bjöd folk på brännvin och kaffegök och skaffade mig dymedelst ett parti inom socknen.

Till sist blef mig åtrån öfvermäktig och en dag uti medio af en december månad röt jag till mitt husfolk:

— Bereden er nu på allvar, för annanda'n komma här storgubbar hit på kalas och jag vill att dä ska' gå te' på folkavis!

— Få vi bara nå't å laga utå, så ska' vi visst rusta te gille! sa' de.

Nå, så var den saken klar.

Se'n gick jag ut härs och tvärs i socknen och betygade, att Per i Gölen, som ock ville in i kommunalen, var en förhärdad dumbom och slösare. Samtidigt bjöd jag folk på kalas till annandagen med det resultat, att halfva socknen sade mig midt i synen, att de aldrig kunde få någon likare i nämnden än mig, hvilket gladde mitt hjärta och gjorde, att jag köpte in mer och mer till kalaset, allt efter som mina tillskyndare ökades. Men det gjorde jag gladeligt och utan pust.

Så hade jag käringar att ränna omkring och tala om, hur jag slaktade får för att få till stånd det värsta julagille, som stått i mannaminne. Och det gjorde också god verkan och ökade mina utsikter. Ni kan inte tro, hvilken maffe jag var i de dagarne.

Och hemma bakade kvinnfolken och bykte och slaktade och fräste och voro ilskna som bin, hvilket fruntimmer alltid äro, när de ha' brådt eller något viktigt för sig. Då vispa de med svansen och lägga öronen bakut och bita ifrån sig alldeles som gamla hästar göra, när man kör dem med lass i en brantare uppförsbacke.

Jag hade alltså inte just roligt och grufligt mycket att stå i under de dagarne.

Men Per i Gölen var inte overksam han heller, fast han gick i det fördolda med 'et.

Dagen före stämman kom Sven Magnis i Fästampen upp till mig och såg långnäst och snopen ut.

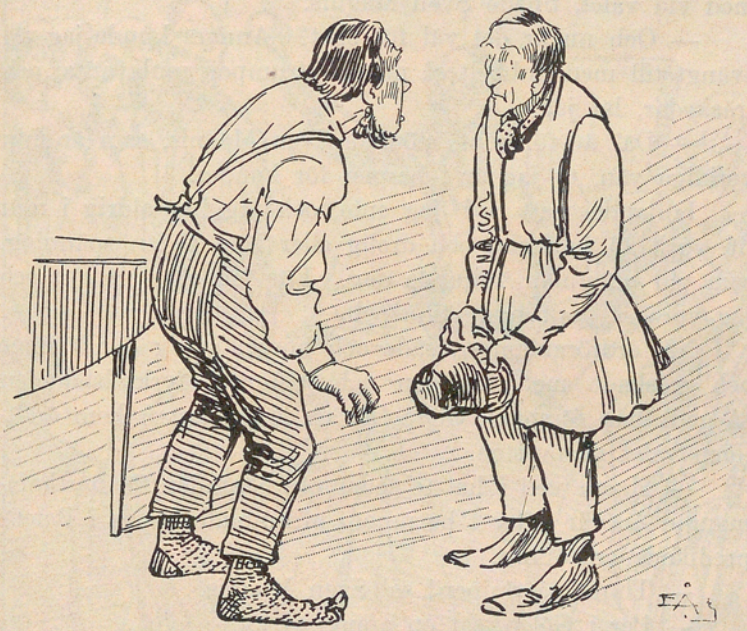

Dagen före stämman kom Sven Magnis i Fästampen upp till mig och såg långnäst och snopen ut.

— Hva' hänger på? lät jag.

— Jo, dä kommer nog att sitta åt i mor'n för Per har fått ihop ett hiskeligt parti för sej och hans folk hänger ihop som ler och långhalm! sa Sven Magnis.

— Men hur har den dumbommen då vändt sej? inföll jag och kände hur jag började darra och kallsvettas.

— Jo, han har nog lagt sig på en finurlig bog. Han har skänkt nettan par strumpor och tie par mulavantar te' di stackars zulukaffrerna, som gå nakna mellan isbergen i Afrika, och så har han skänkt sjuttan dussin träskedar te' kineserna, som inte ha annat än pinnar att äta mä'. Nu har hans namn kommit in i missionsbla'et och han har hedrats på många andra vis, så han blir inte god att stångas med vid valet, tillade Sven Magnis.

— Och nu är det väl för sent? Annars kunde jag väl svängt till med dubbelt så många strumpor, mulavantar och träskedar, lät jag.

— Dä' är för sent, stönade Sven Magnis, som är min verkliga vän, ty jag är i borgen för honom.

Följande natt sof jag inte, och jag har aldrig i mitt lif varit så beklämd och orolig eller i en sådan spänning, som vid stämman följande dag. För jag såg, att Per och jag voro så godt som jämnspelta.

Nå, ordföranden snusade och hoverade sig där framme och tröskade med klubban och justerade fyrktalslängden så godt han förstod. Och efter en lång väntan kom ändtligen valet på tapeten.

— Hvem vell i ha' te' ledamot i nämnden för nästkommande fira år efter i herranom afsomnade Jonas i Bolet? predikade ordförar'n.

— Thure på Snipen! sa' Sven Magnis.

— Per i Gölen! lät en annan.

Så uppstod där en lång tystnad, hvarunder jag bad mina vänner hviska till dem, som sutto omkring Per, att jag slaktat ner min stora stallbagge och köpt hem ett halft pund makaroner, som de bestämdt fingo smaka annanda'n äss de nu vände sig efter.

— Nå, nu ha vi således tjå kandidater å nu framställer ja' preposition på dom! Hör nu opp, godt folk: »di, som vilja ha Thure i Snipen ropa »ja» å di som önska Per i Gölen hojta »nej»! dundrade ordförar'n.

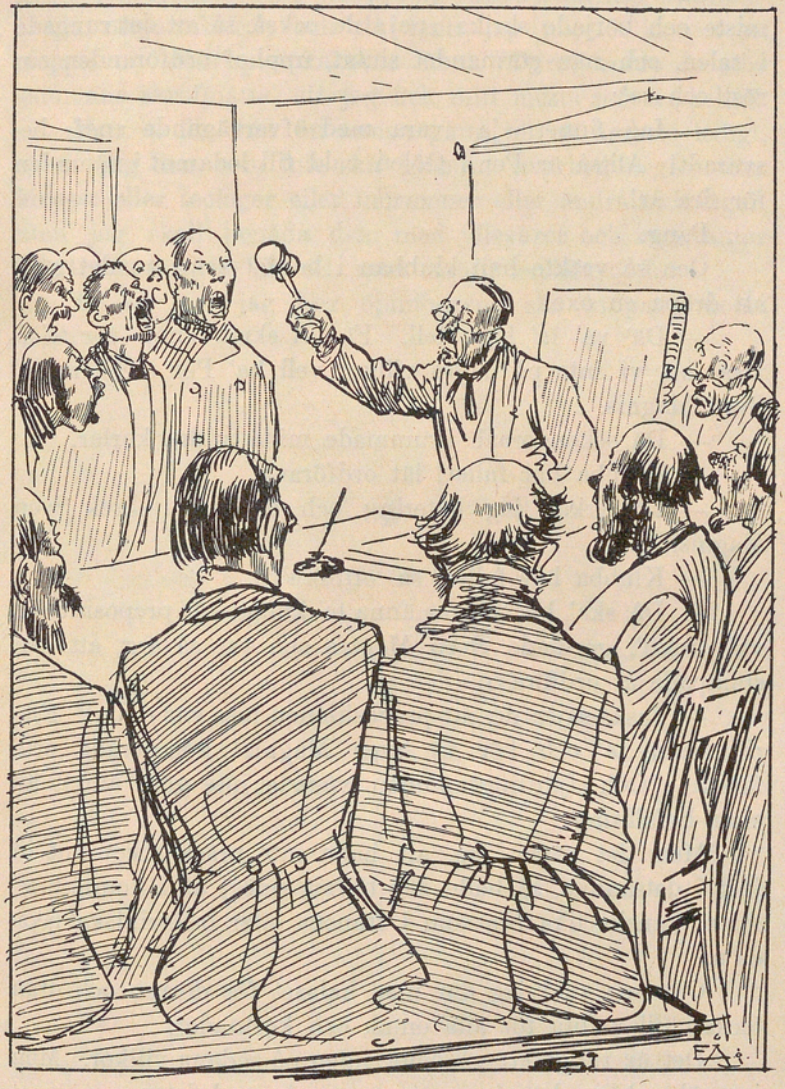

Nå, ordföranden snusade och hoverade sig där framme och tröskade med klubban.

Gu' vet hur karlarne uppfattade det. Mitt folk tog miste och började skrika »nej» de också, så att det rungade i salen, och när gormandet slutat, upphof ordföranden sin röst och sa':

— Jag finner »ja» vara med öfvervägande »nej» besvaradt! Alltså är Per i Gölen vald till ledamot i nämnden för fira år!

Pang.

Och så vräkte han klubban i bordet som om det gällt att dräpa en oxe.

— Dä' va' la' lögn lell. För vi skrek »nej» för te' å visa, att vi inte på några villkor vell ha' Per i Gölen, sa' Sven Magnis.

— Dä sekonderas! brummade mina andra karlar.

— Klubba har fallet! lät ordförar'n.

— Då yrkar jag botering och dä tvärt! skrek Sven Magnis.

— Klubba har fallet! sa' ordföra'rn.

— Då ska' här klagas änna te' kungs, för prepositionen va' orekti', gormade Sven Magnis och var så arg, att han stampade åt ordföra'rn.

— Jaså, säjer du att prepositionen inte var redig? Fjäringsman, ta' och kör ut Sven Magnis! komderade ordföra'rn. Och fjärdingsmannen vågade inte göra annat än efter befallning.

Men det säger jag, att hade inte prästen kommit in just i detsamma, så hade där blifvit smörj af i kommunalsalen, kanske lika bra som i franska eller österrikiska riksda'n.

Och sen stod jag där med kalaset för dörren och utan tecken till valuta för alla omak och kostnader.

Det är tungt att gå emot julen på sådana villkor. Men jag sökte bära det såsom en man och en kristen.

Stallbaggen fick lefva och kalaset blef inte öfver sig dundrande.

De inbjudne sökte trösta mig medelst förning och medhafda ostpannkakor, och då fann jag på det knepet att stoppa uti dem pannkakorna först. Däraf vordo de allesammans skrofmätta, att jag fick mitt mesta sofvel i behåll.

Men skulle här en annan gång bli ett ämbete ledigt, så är jag den, som inte ska' glömma hvarken negrer eller kineser eller teologer eller mormoner eller andra hedningar, utan jag skall benåda dem med yllevaror och raggvantar och träskedar och till och med smorläderslångstöflar.

Ty nu vet jag hur opinionerna ska' knipas i dessa dagar.

Gammal kärlek.

Härom kvällen just i solagången vankade jag genom Gisebo skog, som ligger omkring en half mil hemifrån.

Ingen mötte jag och ingen körde förbi mig, utan det var lugnt och ensligt och högtidligt i skogen.

Solen sjönk allt djupare och djupare bakom Traskebo kullar, såsom hon alltid gör om kvällarne, och hon kysste i förbifarten skyarne, så att de rodnade och glödde som flickor göra, när man kysser dem så där helt oförhappandes, då man kilar förbi dem.

Rätt som jag så stretade fram genom skogen i tukt och ära, nykter och anständig, såsom det höfves en karl, fick jag plötsligt höra ett vådligt gormande och rytande framför mig på vägen. Det svors och det turnerades, det röts och hojtades och skvadronerades, så att det ekade i skogen, och jag hajade till och blef liksom ett grand rädd, i fall för resten en karl kan bli förskräckt.

När jag stannade och lyddes, hörde jag emellertid att det var två karlar, som skällde ut hvarandra och brottades lite längre fram.

— Gualof att det är folk och inte troll! tänkte jag och fortade på för att få se på kolifejet.

Jag hade inte gått långt, förrän jag fick se Manne på Näset, gamle beskedlige karlen, ilsk och ursinnig hålla en

annan man i kragen. Och främlingen hade å sin sida grabbat tag i Mannes krage och slet och drog så godt han kunde. Jag kände inte igen karlen, men på hans rock såg jag att det var en Flattingebo, ty sådana rockar ha de

De skrefvade och grinade illa

just ingenstädes här i trakten mer än nere i Flattinge socken.

Manne ville vräka omkull Flattingebon och denne å sin sida vånnades af alla krafter att häfva ner Manne i diket.

De skrefvade och grinade illa och pustade och svettades och illfänades samt voro röda som tuppkammar i synen.

— Nu ä' du min gris lell, och nu kommer du inte att höra gök mer i all din ti'. I tjugu år har ja väntat på detta ögnableck. Läs dina böner, för nu sa' dä snart va' slut mä' dej! stönade Manne och sökte sätta krokben för sin fiende.

Men Flattingebon skrefvade och tyade sig undan och stod på benen.

— Nähä, du har för lite talg i tummarne och du ä' för blöter i skjortärmarne, Manne. Släpp me', annars lägger ja' dej i vägen, så att det inte ska' bli mer igen utå din lekamen än stöflarne. Du känner mej. Ja' har stukat dej förr! genmälde Flattingebon

Då blef Manne emellertid rent ifrån sig och jag skulle aldrig trott honom om den snabbhet, som han nu utvecklade. Men ilskan kan ju göra underverk ibland. Som en blixt släppte han taget med högra handen i Flattingebons rockkrage och grabbade med densamma fatt i skägget på'n och ryckte och slet och gaf sig till att springa åt vägkanten. Det gjorde måntro ondt i Flattingebon, så att han måste följa med och han vrålade som om man stuckit en knif i honom. När de komma till dikeskanten, gjorde Manne en sväng och snurrade omkring med karlen ett par hvarf. Se'n slängde han ner honom i diket. Men det var inte nog med det, utan när Flattingebon låg maktlös därnere och innan han kom sig för att resa sig upp, sprang Manne på'n och sparkade honom och trampade på honom och handterade honom riktigt illa.

Jag lät honom hållas en stund, eftersom Manne och jag äro socknebor och den andre en utsocknes karl. Men så anropade mig Flattingebon om hjälp.

— Hva' är du för ett vilddjur, som kan stå och si på hur han fördärfvar mej? Ä' du en kresten eller hva' ä' du för en? sa' han till mig.

Då kunde jag väl inte annat än varkunna mig öfver honom. Ty en kresten vill jag vara, om jag just inte är

någon värst framstående sådan, som de flesta af mina sockenbor vilja vara.

Jag drog därför upp Manne ur diket och tog honom med mig samt lät Flattingebon ligga ogild. Men han kraflade sig snart upp, ty när jag om en stund tittade mig tillbaka, såg jag honom stå på vägen och höta åt oss. Hans ena polisong var då borta.

När vi vandrat en stund sa' Manne:

— Gud ske tack och lof, att jag fick klå den usslingen! Jag känner mej nu så lätt om hjärtat att jag har lust att dansa på vägen.

— Hva' är du så arg på honom för? sporde jag.

Manne gick tyst en stund.

— Jo, sa' han, om någon gjort dej hälften så mycket ondt, som den där gjort mej, hade du längesedan mördat honom.

— Aj, aj — hva' har han då uträttat mot dej? lät jag.

— Åh, dä kan kvitta! genmälde Manne och bet ihop tänderna och gnisslade.

Men jag släppte honom inte.

— Tala om det, för du vet väl, att hos mej hvilar det som i grafven! tiggde jag.

— Nå så får gå då! Jo, i min ungdom friade jag till Hilda i Hafrabo. Hon hade tietusen riksdaler kalla pängar och en hel hop lösegendom. Däraf kan du veta, att hon var eftersökt och öfversvämmad af friare från alla håll. Den där oxen, som jag nyss med Guss hjälp slet skägget af och pryglade i diket friade också till henne. Men ingen hade så go' tumme med henne som jag.

— Nänä, du hade allt ett rysligt flecketöcke i ungdomen, afbröt jag.

— Flecketöcke! Jo, lita på det. Och jag är, gualof, inte helt och hållet förkastader utaf dem än i dag, om jag ska' skräppa själf.

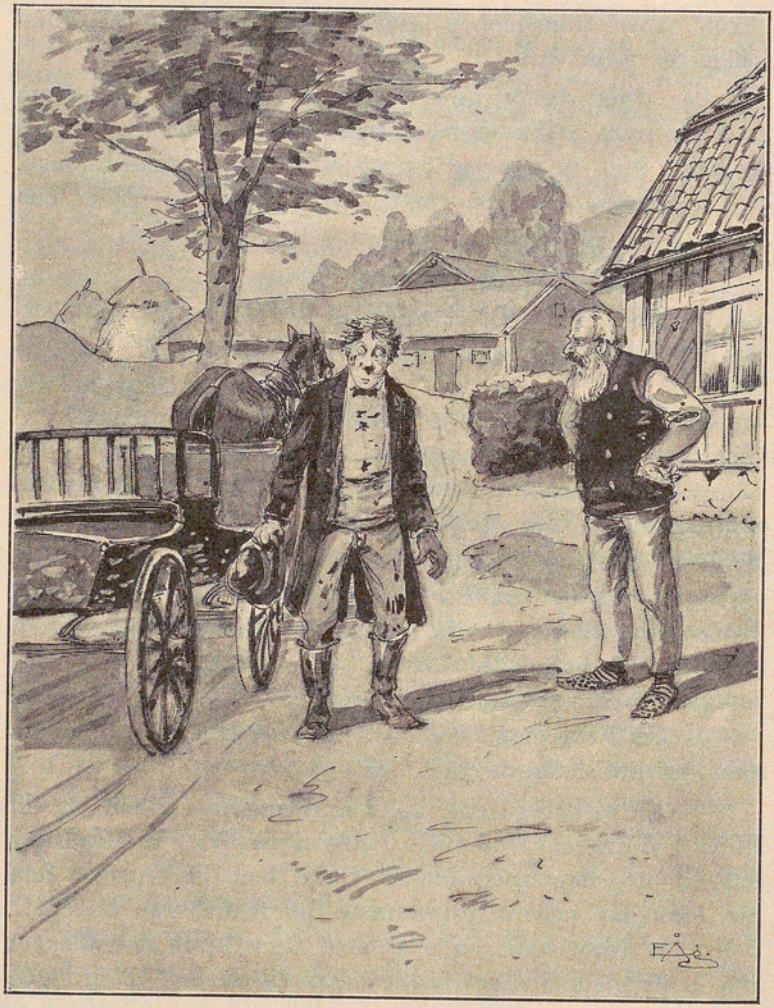

När jag kom fram, stod gubben på gården och synade mej och häst och don.

— Nå — fortsatte han — Hilda och jag voro öfverens och hon sa', att far hennes inte skulle ha nå't emot saken, om jag reste dit och talade karlaord med honom.

En lördagskväll drog jag af till Hafrabo. Jag hade ryktat hästen så att han sken och tvättat vagnen och fiffat ut donen det bästa jag kunde.

När jag så kom te' handlarn i Vrå, som ligger en half fjärdingsväg från Hafrabo, band jag hästen vid staketet och gick in i boden för att få ett kvarter vin och en rökcigar, så att jag skulle komma fram som en karl och lukta som en herre.

Precis som jag kom in i boden gick den här Flattingebon och ett par tre hans kamrater ut därifrån. Men jag lade just inte märke till dem. Jag drack vinet och tände tobaksspolen. Men när jag kom ut, voro häst och åkdon hundingen i våld och stodo inte att finna.

— Bevars väl! Då stod du där vackert, lät jag.

— Jo, jag gjorde det. Men jag begrep genast, att Flattingebon hade löst hästen och skrämt af honom.

— Jag sprang vägen tillbaka för att leta upp honom och rätt i rappet träffade jag pojkarne, som jag mött i boddörren.

— Hva' har ni gjort af min skjuts? skrek jag.

Men de blefvo bara ilskna och rusade på mej och klådde mej, så att näsa och mun stodo i blod och jag var glad att få springa tillbaks till handlarns och söka hjälp och skydd.

— Kors, då var du illa ute, Manne!

— Jo, jag var det. Men när jag kom fram till handlingsboden, stod handlarn på gården och lyddes och sa' att han inte kunde begripa, hvad i all världen det var som blaskade och plumsade så svårt nere i sjön, hvilken ligger bredvid, och så bad han mig följa med och titta efter.

Hvad tror du det var? Jo, inte mer och inte mindre än min häst. De hade skrämt ner honom i sjön, — kan en tänka sig värre hedningar? Hästen höll på att drunkna.

— De borde halshuggits för det, inföll jag.

— Åh, det hade varit för lindrigt. Men till slut fingo vi upp djuret och vagnen och jag for fram till Hafrabo.

— Nå, det var ju välsignadt att du kom dit ändå! utbrast jag.

— Jo, det blef så lagom med välsignelsen. När jag kom fram, stod gubben på gården och synade mej och häst och don.

— Jag hör att du kommer hit för att fria, sa' han.

— Jo, det skulle just va' mitt ärende det, svarade jag.

— Vänd då om med detsamma. Den, som kör så att hästen ser ut såsom om han blifvit dragen ur en sjö, och den som välter och skrubbar näsa och syn, så att han ser ut som du nu gör, en så'n vill jag anagga mej inte ha' te' måg! skrek gubben.

— Isak i Flattinge har skrämt hästen i sjön för mej; han är inte blöt utå nå'n fortkörning, och hva' blo'en beträffar, så har Isak och hans kamrater utgjutit den, för di ha klått mej nere vid Vrå, lät jag.

Men gubben bara grinade.

— Och allra minst vill ja' ha någon till måg, som kan ljuga och vrida sig och skylla sin usselhet på andra, såsom du nu gör. — Vänd om på eviga fläcken och titta inte hit en gång till i friareaffärer! dundrade han.

— Ja, så fick jag köra därifrån med skammen. Flattingebon tog Hilda, och jag fick dra vefven. Var han inte värd den stryken han fick? Jo, bå' den och möcke mer därtill. Men jag träffar honom väl flere gånger... Eller tycker du inte, att jag bör klå honom när och hvar jag får korn på honom? slöt Manne.

— Jo, det bör du allt hålla uti med! rådde jag.

Den kärleken.

Stackars gamla Greta i Uppebo! Det fanns väl knappast någon i hela grannhället, som utstått eller fått gå igenom så mycket som hon i sin dar.

En vindböjtel hade hon haft till man, en hårdsint och arg karl, som röt åt henne och stampade i golfvet, om maten inte stod tillreds och rök på bordet, när han kom in. Och det vet man nog, hur pass trefligt det är att ha sådana karlar i huset. Kom han påstruken hem, som man säger, hände det icke sällan, att han hälsade henne med en spark eller ett slag. Men hon hade alltid tagit det tåligt och undergifvet, ty hon hade älskat honom.

Mången af grannarne hade rådt henne att gå bort ifrån honom och taga sin lille pojk med sig.

— Du behöfver inte gå hos ett så'nt vilddjur; han kan ju rent af fördärfva dig! sa' de åt henne.

Men hon bara log och svarade, att det för henne icke fanns någon glädje annat än hos honom. Hon älskade honom trots allt.

Så kommo vi en afton körandes ner till Uppebo med hans trasiga lik. Den oförvägne och dumdristige hade inte förmåtts att aflägsna sig nog långt vid stensprängningen. Ett lösskjutet block hade susat emot honom och krossat honom bums.

Då var det på vippen med Gretas förnuft. Så hon stirrade på liket med tårlösa ögon! Så hon talade till honom, där han låg, stor och krossad och stel, den nyss så starke och manhaftige, och sådana ord, som stötvis vältrade fram öfver de bleka och skälfvande läpparne på den arma Greta. Ah, du kärlek, hvilket outgrundligt, bottenlöst och rytande haf är icke du!

Vi trodde som sagdt alla, att Greta skulle mista förståndet, när vi kommo till Uppebo med karlens lik i spjälhäcken. Det var i våren, precis som nu. Ärlorna hoppade på vägen framför hästen och sipporna nego och logo på dikesrenarne.

Det var midt i vårsolskenet som hösten bröt in öfver Greta. Vi tyckte rent af att det skymnade till.

Men just när Greta hade kastat sig öfver den döde och liksom höll på att kväfvas, kom hennes lille pojk fram och nappade henne i kjolen.

— Väck honom inte, för då blir han arger! sa' den lille.

Så snart hon fick se och höra pojken, blef det bättre med henne. Kanhända kom hon att tänka som så, att hon måste taga sitt förnuft till fånga för den lilles skull och att hon måste lefva lifvet för denne.

Hon lugnade sig till sist och lefde se'n verkligen för sonen sin. All sin kärlek, som var mäktig så oerhördt mycket, öfverflyttade och koncentrerade hon på Anders. Hon släpade och arbetade för honom, vakade och svälte ibland för honom och till honom satte hon allt sitt hopp.

— Hon bara skämmer bort honom. En ska få si, att ho' inte får annat än sorg och skam af'en! lät folket.

Och det såg verkligen ut som om folket den gången profeterat sant.

Anders blef nog en stor och stark och grann gosse, men han blef omöjlig att styra. Han blef en sådan där gök, som aldrig ville gå under någons kommando, som aldrig ville lyda några befallningar eller rätta sig efter hvad

folk sa' honom. Han hade, kantänka, fått för litet stryk i barndomen. Greta hade aldrig nänts att slå honom eller stuka till det stridiga och brutala lynne, som han ärft efter far sin. Hon tyckte rent af att detta klädde pojken och påminte henne om den bortgångne, som hon älskat af hela sin själ, till och med när han misshandlade henne. Kvinnorna äro ju så konstiga och obegripliga bå' invärtes och utvärtes.

Också fick den arma Greta stora bekymmer för sin son. När han gick i skolan och skulle ha' tukt, slog han igen. Han flög på skolläraren som en liten tiger samt blef ansedd som ett vidunder.

— Han har satan i kroppen och kommer nog till sist på häktelset! menade folket.

När han sen kom ut att tjäna, bar det genast emot för honom. Så fort husbonden började brumma med honom och komdera honom, blef Anders arg och svarade sturskt. Så gaf det ena ordet det andra och alltid slutade det så, att husbonden fick stryk och Anders fick gå sin väg.

Måntro, det var inte roligt för den stackars fattiga Greta att gång på gång få hem sin son tjänstelös. Och så att höra det tal, som gick om honom och hans fördärfvade natur. Det var det allra värsta.

— Men kan du då aldrig ta' ditt förnuft till fånga? Begriper du inte, att du, som tjänar och har dina fötter under andras bord, får lof att lyda och rätta dig efter hvad den säger, som du äter hos? snyftade hon.

— Stackars mor, nok vet jag att det är så. Men jag lider det inte. Jag kan för mitt lif inte låta köra mej som en oxe. Jag begriper hur sakerna ska göras och jag vill göra dem på mitt vis, det är hela visan. Jag kan svälta, men tjäna, det kan jag nok inte.

När han inte fick något arbete, blef han bitter och hårdsint som fadern. Den andra ungdomen beundrade honom för hans dristiga och ovanliga fasoner, och så blef

han liksom en höfding för socknens vilda sällar. De bjödo på honom, följde och lydde honom och hade honom till sin s. k. redtråd vid sina gillen och i sina slagsmål. Anders

Men kan du då aldrig ta' ditt förnuft till fånga?

gick alltid i spetsen. Men det gamla lugna folket höll honom för ett vilddjur och en skräck.

Gaf han sig längre bort från hemhållet och skaffade sig arbete, drogo sockenborna en suck af lättnad. En och annan tös drog visserligen vid sådana tillfällen andra slags

suckar, ty flickorna voro tosiga efter honom. Men han blef aldrig länge borta. Han kunde inte rangera sig någonstädes. Hvart han drog blef han visserligen omtyckt af sina kamrater, men det dröjde aldrig länge, förrän han kom i gruff med förmännen och kastade dem ifrån sig som hösäckar. Och så måste han hem igen.

Så kom han gång på gång allt obändigare och hårdare och mera vild till gamla Greta i Uppebo.

I det längsta hade hon hoppats att lifvet skulle stuka honom och göra honom mjuk och anpassa honom på något ställe, där han kunde stanna och bli som folk. Men slutligen började äfven hon förtvifla. Och så låg hon om nätterna och snyftade och tiggde Gud, att han ville skapa om sinnet på den annars så härlige pojken.

— — —

Under tiden hade lilla Kajsa i Rydhemmet vuxit upp och läst sig fram. De, som inte kände henne, tyckte att hon var en yrhätta, som bara grinade åt allt.

— Hon tror att lifvet inte är annat än en lekstuga! sa' gummorna och spådde att hon skulle törna emot någonstädes.

Söt var hon med sitt burriga hufvud och sina klara ögon och sina mjuka lemmar. Hon var rakt som en liten vessla. Pojkarne älskade henne mycket, men hon bara stollades med dem och hade roligt åt deras jolmiga kärleksförklaringar och slank ifrån dem med ett skratt.

De, som närmare kände henne, sa' emellertid, att det fanns sådana tankar och ord i henne, att det var alldeles obegripligt, och de påstodo, att när hon ibland var allvarlig, kunde hon gå djupare in i sakerna än en präst.

Nå, Anders och Kajsa kommo att titta på hvarandra första gången på nyårsgillet i Blankebo, och Anders kände tvärt något underligt inom sig. Han erfor det så, som om de där ögonen hade velat bedja honom om något och som om de tyckt att det vore synd om honom. Han visste inte

hur det var, men han drogs till henne. På samma gång skämdes han likväl för henne och för sig själf också. För första gången kom det för honom, att lifvet skulle vara djädringen så härligt tillsammans med den där lilla burriga hoppetossan. Men hvilken tös i världen skulle väl våga gå jämnsides med honom för alltid?

Så blef där, förstås, ett litet kolifej i Blankebo, när gökarne vankats. Där var nå'n som sa' ett glåpord till Anders och så fick denne fatt i gossen och ville hyfva ut honom genom fönstret efter sitt gamla manér. Men det blef ingenting af den gången. Det var någon, som kom emellan.

— Nix, det får du inte, Anders! Jag ställer mig framför, förstår du. Och lyder du mig, så töcker jag om dej!

Det var Kajsa i Rydhemmet. Men den vilde pojken ville inte ge med sig ändå. Det var ju mot hans natur, kantänka. Då höjde hon sig på tå och hviskade i örat på'n.

— Lyder du mej inte — så, så, ja — töcker jag om dej ändå!

Ser ni, godt folk, det låter underligt, men de orden knäckte Anders för alltid. Det var som hade han fått en elektrisk stöt. Han rent af darrade till och släppte ynglingen, som han velat dänga ut och misshandla. Hans ögon, som nyss glott så hårdt och hvasst, fingo ett blidt och vackert uttryck, och vi kände knappt igen rösten på'n, när han ögonblicket efteråt sa':

— Ja, honom ska' jag inte röra. Men så tar jag dej i hans ställe.

Och så tog han Kajsa om lifvet så vackert och varligt som hade hon varit af silke och glas och gick bort med henne från lekstugan. Kajsa följde med midt för näsan på oss, följde honom precis som hon inte haft någon egen vilja. Och vi bara gapade efter dem och undrade om hon var vettig och huru det skulle sluta.

Hvad de pratade om den kvällen, det vet Gud och stjärnorna.

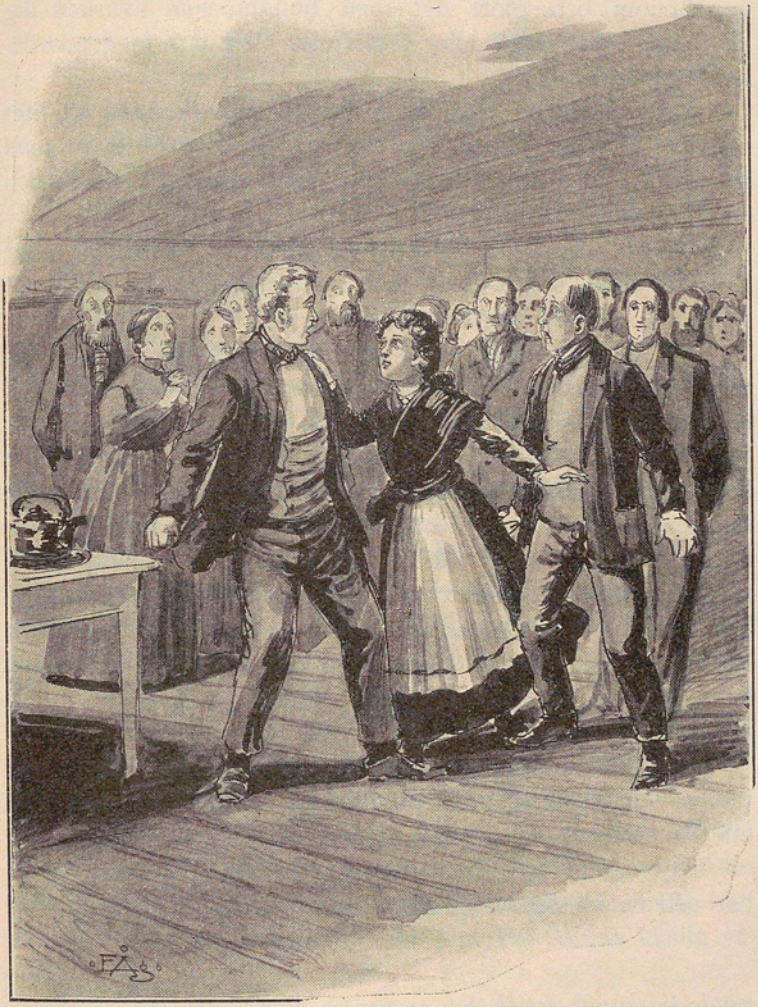

Nix, det får du inte, Anders!

Men finns det nu en hejdundrande pojk i socknen, så är det Anders i Uppebo, och all världen inser, att det är den illmänskade lilla Kajesbiten i Rydhemmet, som skapat

om honom och gjort det med honom, som hvarken lag eller hån eller svält eller förföljelse eller ens moderskärleken förmådde.

Det dröjde nu inte länge, förrän han skapade ett litet vackert hem åt Kajsa och sig, dit de fingo flytta in med sin stora och underliga kärlek, som växte sig större och starkare dag ifrån dag.

— Att du ändå så kvickt förmådde vända dig efter förhållandena och bli spak och medgörlig, du med ditt sinne! sa' jag en dag till Anders.

— Åh, jag vänder mej inte efter folk för deras skull, utan för Kajsas skull. Det roligaste göra som finns, det är att göra det, som hon vill. Och spak och medgörlig är jag inte, dä ä' löx, annat än i hennes händer. Ser du, hela kodiljen är bara småsaker, fnask och elände. Att älska, så som Kajsa och jag, det är det stora och det enda, som är värdt att fästa sig vid. Jag har numera inte tid att bli arg på folk eller slåss med folk eller förarga mej längre. Jag har bara håg och tid att arbeta för Kajsa och älska henne. Skaffa du dej en så'n, så kan du också bli en bra karl, kanske. Men det finns bara en enda Kajsa i hela världen! jublade han.

Och Kajsa är glad och drillar och dansar och klappar i sina små händer, under hvilka den store Anders är som ett bomull eller en pepparkaksdeg.

Jojo, godt folk, den kärleken, han är ibland en underbar och en välsignad tillställning.

Grannsämja.

Min granne, Sven Månsson, är den konstigaste kropp som finnes i världen, och fast jag bott honom på ett par bösshåll nära i snart fyrtifem års tid, är det stört omöjligt att jag ändå kan lära känna den fördömde räfven. Ty en räf är han, full af illfundighet och hyss och lurilej. Jag har naturligtvis kommit att bli granne med honom för mina många och stora synders skull och på det att jag dagligdags skall öfva mig i tålamod. Och det har jag sannerligen fått göra.

En konstig kropp är han. Om han t. ex. lånar bara så litet som en snöskofvel eller en hacka eller en grep eller en selpinne utaf mej, så kommer han tillbaka med'et på sagder minut. Det klickar aldrig och har inte klickat under alla åren. Och om han skadat skofveln eller grepen eller någon annan doning, som han fått till låns, så är han ledsen och öfvergifven till dess han fått lämna skälig ersättning.

Men om han åter kommer och lånar femti riksdaler på åtta dar', så händer aldrig att han kommer igen med pängarne ens samma år.

Är inte det underligt?

Och om jag händelsevis kräfver honom, så blir han bara arg och skäller och hatar mig värre än förut.

— Jag kan väl inte stjäla pengar. Eller kanske du tror att jag är gjord utå pengar, efter du skriker din snålelin! Eller tror du att pengar växa på träd? gormar han och hötar emot mig, precis som han tänkte sig till att leverera mej smörj i ränta. Och när han så till sist efter ett par eller tre års tid betalar igen lånet, så gör han det med en min, som om han gåfve mig beloppet till skänks samt af nåd och stor barmhärtighet, så att jag får tacka och bocka mej och krusa för honom och spendera på'n precis som om han vore en min synnerlige välgörare. En sådan granne har jag. Men jag får inte beklaga mig, ty din granne, o, min läsare, är måhända utaf alldeles samma ull och sinne uti lånevägen, kan jag tänka.

Ja, det är ett otyg med grannar. Goda vänner är det inte alldeles omöjligt att stundom träffa på lifvets stig, särdeles om man har det så ställdt, att man kan bjuda och bestå och stiga i borgen. Men trogna grannar, det är löx.

Nåja, är det så att hvar och en ska' en gång få stå till svars för sina handlingar, så får Sven Månsson en het pers att genomgå.

Och det tröstar mig.

År efter år, dag efter dag har han blifvit värre.

Trettondagsafton var där ett stort gille i Östragård, men Måns var inte bjuden dit, hvilket kvalde honom, så att han var arg och försmädad.

Nu vet nog hvar mänska, som var't på kalas och velat ära värdfolket och göra heder åt maten och drycken, att man blir ett grand sjuk dagen efteråt. Och det erkänner jag, att Trettondagen på morgonen var jag i en sådan situation, där jag låg i sängen, att jag liksom tyckte det hela min stuga dansade rundt omkring och att käringen stod på hufvudet vid spisen med träskorna i vädret.

I detsamma kom naturligtvis Sven Månsson in och smilade och spionerade. Där jag låg i min sjukdom före-

föll det mig som om han blifvit galen. Jag tyckte att han snurrade rundt liksom stugan och for upp och ner som om han kastats fram af höga böljor. Ända till dess han blef stående på hufvudet vid spisen bredvid min hustru. Där tyckte jag att han stod bå' länge och väl och runkade på hufvudet och tisslade och pustade ända tills han fick gumman i gråt. Sen dansade han ut. Men när han var gången, tog käringen till att värma tegelstenar och tallrikar. Tallrikarna vrok hon öfver bröst och mage på mig, så att skinnet fnurrades och med de heta tegelstenarne bäddade hon kring mig i sängen.

— Ä' du ryss rasande, käring! Vell du steka mej lifslefvandes? vrålade jag.

— Tösst, tösst, du ä' ju dödssjuk och detta ä' ju den enda räddningen för dej. Hjälper dä' inte, få vi lof skicka efter doktorn, grät gumman.

— Dödssjuker? Ja' ä' väl så skam heller! Ja' ä' väl bara lite kalassjuker och dä' går öfver på ett par timmar, mente jag.

Men den sabla Sven Månsson hade så insyltat henne med sin illfundighet att hon inte lät säga sig, utan eldade och värmde tegelsten och gjorde allt i världen för att sveda och steka ihjäl mej, och en Guss nåd var det, att hon inte fick lifvet ur mej, så många brännblåsor framkallade hon i sin välvilja å min kropp denna Trettondagsmorgon.

Men framåt middagstiden blef jag rasande på't och steg upp. Då hade jag inte ett dugg vidare ondt af kalaset och skulle varit precis frisk och återställd, om jag inte varit nästan halfbränd. Sämre var jag i alla fall inte än att jag kunde gå ut och rykta hästen och göra flera andra sysslor, hvilket gjorde mig nästan frisk invärtes. Men i ytterkroppen stack och sved det, som om jag hade haft en hel stack ettermyror innanför kläderna.

När tjänsten var slut i kyrkan, kommo emellertid alla

mina känningar hem samt en stor del af dem, som var't med på kalaset.

— Jess, är du oppe och är krykvist! skreko alla med en mun, när de fingo se mig i stalldörren.

— Ja, hvarför skulle jag inte va' frisker? Ja' har Gua'lof inga andra invärtes krämpor än lite hufvudvärk

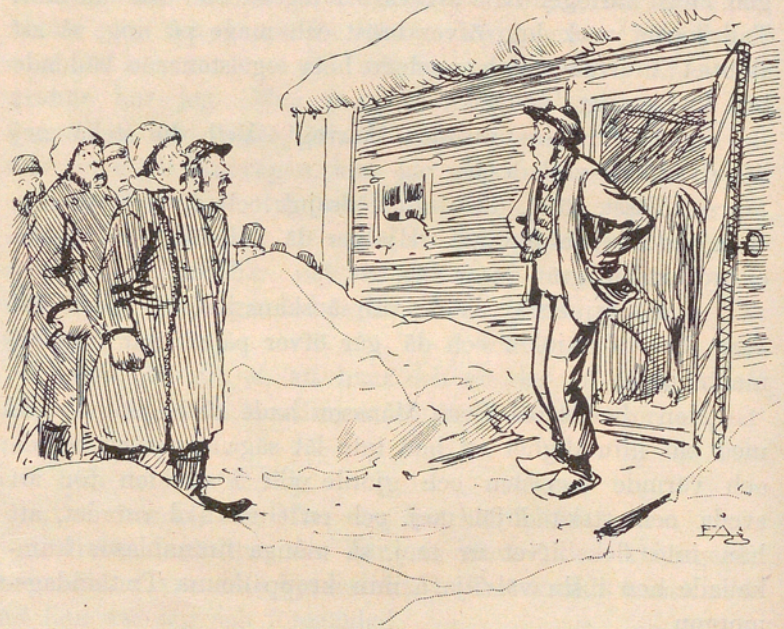

Jess, är du oppe och är krykvist!

och den bättrar sej för hvar menut, se'n jag kom ut i lufta, svarade jag.

— Åh, herre Gu', vi geck hit för att säja »ajö» åt dej, efter som det bads i kyrkan för dej i dag! gapade folket.

— Ha bönerna gått för mej?

— Visst ha' di dä'! Sven Månsson hade ju bud med sej ifrå hustru' din, att förbönerna skulle gå. Han sa' att

ingen trodde, att du skulle lefva dagen öfver! ropade vännerna och voro alldeles bestörta.

Jag trodde att jag skulle sjunka ner genom stallgolfvet, där jag stod. En sådan evinnerlig skam, att bli bedd för, när man bara var kalassjuk! Så'nt har väl aldrig varit sport förr i vårt land.

— Vi trodde att du fått slaget, för du åt allt väl hårdt i går, suckade Efraim i Bygget.

— Och drack gjorde du allt mer än hälsosamt var, tillade Gustaf i Mossen.

— Och det ser en nog ibland, att folk bli rörda af slag, när kroppen får i sig mer än den tål vid, utlät sig Sven i Backen. Så vi trodde att det var på utspel med dej, när bönera gingo från predikstolen. Därför masade vi hit. Gualof, att du har bättrat dej, för du behöfver nok lefva än en tid.

Jag höll på att bli galen, där jag stod, när jag tänkte på att det svinet i granngården besvärat präst och församling och gycklat med det heliga och gjort mej till ett spektakel och gäck i hela socknen.

Men jag sa' vännerna hur det gått till, hur jag legat och varit ett grand kalassjuk i soluppgången, hur Sven kommit in och inbillat min käring, den sjåtan, att jag låg i själatåget, hur han narrat henne att nära på förbränna min kropp med tallrikar och tegelsten samt hur han se'n för att fullborda sitt bofstreck hissat henne att låta prästen be' för mej i församlingen och önska mej en salig ändalykt, när jag bara var lite dufven efter det stora kalaset. Jag tänkte att karlarne skulle bli arga och erbjuda sig gå bort och smörja upp Sven åt mej. Men de bara grinade, de syndapaltarne. Och så fick jag lof ge dem bå' middag och kaffe, hvilket kostade mej flere riksdaler, utom besväret och förargelsen.

Jo, en sådan granne har jag. När jag nu kommer ut

på kalas och lägger för mej en liten gnista på tallriken, är det tvärt någon, som passar på och säger:

— Käre, akta dej för all del, så vi slippa be' för dej nästa helgdag.

— — —

Så en söndag tänkte jag att jag skulle ge Sven för gammal ost.

Eftersom vi hade vårt skattemöte följande tisdag, tog jag käppen i näfven och gick bort till honom och sa' att jag behöfde mina pengar, som han lånade på tre dar vid midsommartiden.

Han var mol ensam i stugan. Hustru hans var i kyrkan och barn eller tjänstefolk består han sig inte med, den skråen.

Nu var han måntro beskedlig och smilefiner, den uslingen, och ba' om ursäkt för dröjsmålet samt att jag inte skulle va' ond på honom för den sakens skull.

— Dä ä' ju så välsignadt, när grannar kunna dra' jämt! himlade han sej. Så jag kom mej inte för att dyka på honom med något ordentligt ovett, fast jag, gu'bevars, stack honom med ett och annat karlaord.

— Töfva ett grand mens jag går ut en vändning, så ska' ja' komma in och lämna er pengarna! lät han och snodde i vrårna efter sin tröja eller hvad det kunde vara.

Men det dröjde och dröjde och Sven kom inte in. Då blef jag otålig till sist och tänkte gå ut och titta efter hvad han hade för sig.

När jag skulle gå, var det emellertid löx att jag kunde hitta min nya plyschhätta. Jag letade och letade under och på bord och bänkar, men nå'n hätta fann jag inte och ingen annan hufvudbonad heller stod att finna i stugan.

— Kanske Sven fick på sej henne i misshugg, tänkte jag och gick ut på backen och tittade efter honom. Men hvarken Sven eller hätta syntes till.

När jag ett par minuter efteråt fick se Sven masa åstad.

Just som jag stod där och koxade ilsk som en bålgeting, fick jag minsann se min nya mössa ligga på taket, och begrep tvärt att det var Sven, som var't framme och

gjort mej spektakel igen. Han gör ju aldrig annat. Men den som inte var sen att nappa brandstegen och resa den och kila upp till hättan på taket, det var jag. I ilskan gick det som ett nysande. Och det var väl ilskan, som gjorde att jag inte slant på taket, ty där var halt.

Men just i samma ögonblick som jag fått hättan på hufvudet, brakade stegen ner och nu satt jag där jag satt. I början trodde jag att stegen asat ner af sig själf, men när jag ett par minuter efteråt fick se Sven masa åstad neråt Gunnebohållet, förstod jag att han stått gömd i närheten och rifvit ner stegen, när han väl fått mig på taket.

Må Gu' förlåta mej för hvad jag skrek och svor på min ohyggliga grannes tak den sabbatsdagen.

Jag fick sitta där länge och jag satt där som ett lefvande spektakel, när kyrkfolket slutligen kom och frälsade mej och grinade åt mej och frågade mej hur högt jag egentligen tänkt flyga.

Jojo, den som har en sådan granne som jag stackare, han vet att han är till.

Han fick sin lön.

Ärlighet, ärlighet — si det är något, som vi böra sträfva efter af allt vårt hjärta och all vår håg. Eller tycker ni inte, att det börjar gå lite väl långt, gubbar, med lögn och lurilej och bedrägeri och skamsfunder här i lifvet? Jojomän. Vi behöfva bromsa och stoppa och backa och söka köra in på bättre vägar, annars är jag verkligen rädd för att det barkar åt det så kallade häcklefjället med oss lite till mans. Jöss, så vi krångla och ljuga för hvarandra och spela komedi inför hvarandra och söka draga hvarandra vid nosen och trå och trakta den ene efter den andres gods och pengar, hustru och åsna, jungfru, oxe och dotter.

Och i det stycket är jag inte ett tecken bättre än andra, hvadan jag måhända icke kan anses lämplig och skickad att predika sanningskärlek och moral.

Men när här icke är någon annan, som gör det, så nödgas jag knäcka till. För resten har jag bättrat mig och blifvit en annan karl på detta nya sekel. Och om detta än icke vore fallet, så kan ni ju ställa mej inför er såsom ett rysansvärdt och afskräckande exempel. Hufvudsaken är att ni bättrar er. Ty här behöfs sannerligen en reel bättring. Här går hustrurna och ljuga och stjäla från sina män — sälja hafremjöl och ägg och smör i smyg och ödsla bort hvad de få därför på kaffe och annan lyx och elände.

Och vi karlar äro inte alltid sanningsenliga inför våra hustrur. Vi dra dem allt bra vid näsan ibland och äro otrogna emot dem så ofta vi kunna komma åt'et, hvilket dock, gunås, är bra sällan. Men det är i alla fall ledt af oss att vara sådana, och vi borde verkligen veta lite mera hut och skämmas för att lura våra hustrur, dem vi ju, om vi lefde efter skriften, i stället skulle älska så att det brakade efter'et.

Och så snåla och giriga vi äro se'n! Bara vi kunna komma åt pengar och andra fördelar, tänka vi inte ett dyft på våra själar och hålla inte för rof att lura våra medvandrare. Tvärtom anse vi oss för ena knipsluga och snillrika bjässar, när vi kunna kugga någon med besked.

Hitta vi något af värde på vägen, där vi åka fram, titta vi oss först omkring lite försiktigt. Och syns då ingen, vips skutta vi fram och hugga det och stoppa ner det i vårt åkdon, utan att se'n lysa upp det hvarken på predikstolen eller i tidningen. — Ja, vi äro måntro ena sköna juveler, när vi bli ordentligt granskade och skärskådade. Nu vill jag ha ändring och förbättring i det här öfverhandtagande syndaeländet, och för den skull skall jag taga fram ett exempel på, hur det kan gå den snåle, den oärlige och den girige.

— — —

När det blef påtagligt, att föret inte skulle stå bi rätt länge, ville Sven i Hägnen passa på och köra ner ett lass bräder till sta'n, innan snön gick sin väg. Och så lässte han med omsorg såsom lässas skall. Det vill säga, att Sven plockade de vinda, kvistiga och sämsta bräderna midt in i lasset och bäddade in dem med de raraste han kunde utleta, så att lasset vid ett hastigt ögonkast såg ut att innehålla alldeles ypperligt virke. Det är Svens vanliga knep och medels detsamma har han lurat mer än en godtrogen stadsbosnickare och likkistmakare.

Hustru hans gör för resten på samma sätt med sitt smör. Ingen kan stjälpa ner grannare smörtrillingar än hon i

smörhandlarns stånna. Men inuti bestå de för det mesta af potatismos och annat elände. Ja, en gång hade hon till och med omgifvit en liten halfdöd spädgris med smör och lurat den stora trillingen på en kringresande smöruppköpshandlare, genom hvilken lyckade kupp hon vann stort rykte bland sina grannkvinnor för framstående förståndsgåfvor.

Nå, när Sven gick och knekade jämte sitt brädlass på stadsvägen och grunnade på hur pass mycket han till en början skulle begära för detsamma, fick han höra en jakt, som gick i skogen, och ett skott som smällde uti illmarkerna till höger om vägen.

— Dä' är nok Fällebopojkarne, som tjufskjuta, tänkte han och manade på hästen.

När han så kört en liten bit, varsnade han en räf ligga död vid vägkanten. Sven begrep schäsen tvärt. Jägarne hade skjutit på rofdjuret. Men räfven hade inte dött på planen utan sprungit och först härute gifvit tappt och andats ut.

Sven ref sig i hufvudet och tittade sig omkring åt alla håll och kanter. Men när han hvarken hörde eller såg några karlar, stoppade han hastigt och lustigt in räfven i sin säck och masade åstad igen.

— Den får jag flera riksdaler för hos buntmakarn! log han för sig själf och var så själaglad, att han lofvade sin kropp ett kvarter trallarevatten, när han skulle beta vid Pinutten, där de hålla löndakrog.

Si, uti Pinutten går det så till, att man lägger en 50-öring på en sten vid husgafveln och sätter en tomflaska på pengen samt går sin väg. Smyger man sedan dit efter en tio minuters tid, så är flaskan inte längre tom, men femtioöringen är såsom bortblåst. Ä'ke det liksom ett trolleri? Men jag talar nu om eländet på det att länsmannen må kunna lägga sig på lur och stäfja ofoget.

När nu Sven nådde Pinutten, band han hästen och kastade för honom en hösudd. Därpå gick han bort och

gjorde den vedertagna manövern med femtioöringen och flaskan samt drog sig sedan in i stugan med sitt matsäckaknyte.

Men ser ni, go' vänner — alla dåliga handlingar draga förr eller senare straffet med sig.

Fällebopojkarne som jagat räfven, hade fått korn på Svens knep. De sågo fjäten efter räfven och platsen, där han legat och Svens steg och så hade de följt efter gubben till Pinutten.

Sven höll just på att med tänderna lösa upp knuten på matknytet, ty i fingrarne var han krumsen, förstås, när den ene af pojkarne trädde in och slog sig i språk med gubben.

— Ha ni fått något i skogen i dag? sporde Sven.

— Inte ett ben! Jag slängde ett skott efter en räf, men han sprang sin väg! lät pojken.

— Jojo, räfven ä' inte go' att lura.

På det viset resonerade karlarne, och pojken hindrade med sitt prat Sven, så att han inte fick tillfälle titta till sin flaska. Och på den grund hade den andre Fällebopojken tid att flå räfven och stoppa kroppen åter i säcken. Ja, han fick också stunder att byta ut Svens brännvinsfyllda flaska på stenen mot en annan med gödselvatten uti.

Men omsider hade Sven betat länge nog i Pinutten, och jägarne uträttat hvad de ville. Så skildes de och Sven knekade af mot stadshållet med räfven i påsen och flaskan i fickan.

— Hon blir rolig att ha på hemvägen! myste han för sig själf

Nå bräderna var han karl att vända af och fick bra betalt. Glad och belåten tog han se'n säcken på ryggen och larfvade af till buntmakarn.

— Vell herren handla ett fint räfskinn.

— Ja, gubevars — det beror på priset.

— Vi bli nok öfverens! Men saken är den, att räfven är inte flådd — mente Sven.

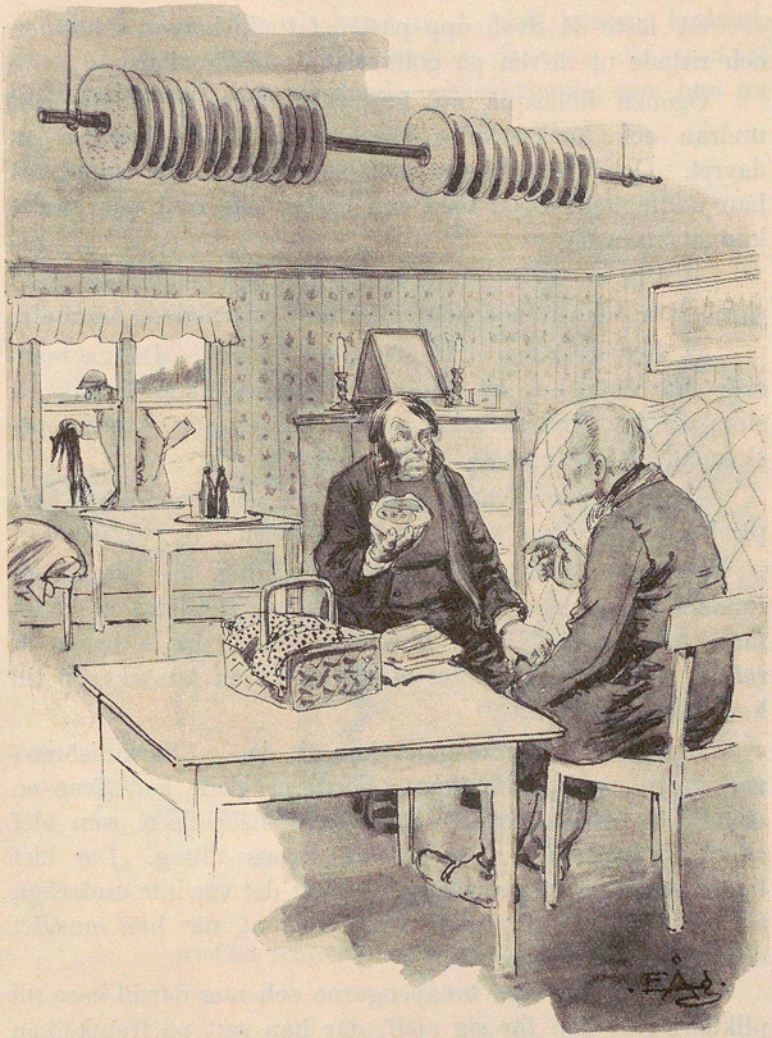

På det viset resonerade karlarne och pojken hindrade med sitt prat Sven

— Det gör ingenting. Ni får i så fall 75 öre mindre för skinnet, för det tar garfvarn för att han drar af huden — genmälde buntmakarn.

Så löste då Sven upp påsen, fattade honom i bottnen och ristade ut räfven på golfvet inför buntmakarn.

Ögonen höllo på att krypa ur hufvudet på Sven af undran och förskräckelse, när han fick se det hudlösa kadavret. Och buntmakarn blef så besatt i sitt sinne, att han undfägnade Sven med den bastantaste örfil man skulle kunna önska sig.

— Vet du då ingen lefvandes hut, din usle bondkanin? skrek han och drämde ytterligare till Sven med sin stora aln.

— Jesses, skona mitt lif! Jag rår inte! Dåliga människer ha flått honom mig ovetandes! bölade Sven och stoppade kadavret tillbaka i påsen och sprang, kraftigt påskyndad af buntmakarens fot.

Tagen nu en varning af detta i alle, som hitten och plocken upp andras ägendom på vägarna.

Men när Sven lugnat sig en vändning, tog han till att fundera öfver sin ställning. Och då han funderat en stund, fann han ut, att skära hufvudet och en del af benen af räfven och söka sälja det öfriga såsom en lammkropp till korfmakarn i sta'n.

Men det blef inte galet förr än då. »Charkutisören» var ingen vanlig dumbom. Först pryglade han Sven en stund och se'n skickade han efter hälsopolisen, som blef alldeles besatt, när han förnam Svens tilltag. Där blef bums stämning af naturligtvis, så att det var inte underligt, att gubben såg ohyggligt förkrossad ut, när han omsider drog ut af stadenom.

— Nu ryker alla bräapengarne och mer därtill bara till plikten! grät han för sig själf, där han satt på framkälken och asade undan tårarne med bälgvanten.

— Hå, hojojo! Nu får ja allt ta' fram mi' lella flaska och si om inte ho' kan trösta mej. Och så drog han fram flaskan med det afskyvärda vattnet och satte henne till sina darrande läppar.

Dock icke ens flaskans tröst blef honom beskärd. Sven är ingen vimmelmagad person, det veta alla, men ett sådant fräsande och spottande och svärjande, som han nu

Kraftigt påskyndad af buntmakarens fot.

anställde på vägen, det låter sig icke beskrifva. Led han inte i alla fall det hans lustar och gärningar värda voro? Jojomän, hvad han det gjorde. Och det värsta återstod ännu. Jag önskar och beder, att himlen ville förskona oss lite till mans ifrån en sådan kvällsmat, som den Sven i

Hägnen fick af sin käring, då han kom hem i solagången och hade omtalat dagens händelser för henne.

Måtte så till sist denna händelse mana oss alla landtgubbar att iakttaga lite' mera ärlighet och rättfärdighet i såväl handel som vandel härute.

Linus i Fänestad.

Om ni ha hört ett riktigt bra hackelseverk skära snabbt och hvasst och immer och immer utan pauser, så kan ni nära på göra er en liten föreställning om hur Britta i Lungemosa gick an, när hon grälade på sina styfdöttrar och Danjel, sin herre och sin mästare.

Det var inte tu tal att inte Britta var både en ordnings- och arbetsmänniska. Men, Herre Gu', man kan väl både arbeta och bruka ordning utan att man behöfver fräsa och bita kring sig för det!

Dummare är jag dess bättre inte än att jag vet, att »det är en dålig yxa, som det inte är något bett uti». Men det ska' va' en gräns för allt, brukade Johannes på Moen säga.

Och Britta i Lungemosa satte inte nå'n gräns för sitt bullrande och sitt gnatande.

Förkäxad blef gubben och förkäxad vardt Mina, som var Danjels dotter från hans första gifte. Gång på gång ville hon ge sig ut i bygden att tjäna och far hennes understödde henne i det stycket. Men Britta satte alltid p för'et. Hon behöfde henne kan tänka att köra med där hemma och att käxa på. Annars hade Britta kreverat, förstås.

Så snart det därföre blef fråga om, att Mina skulle ut, blef Britta rakt toseter och klämde i:

— Jo, dä' kan jag tro, att i vell, att ja' ska' släpa ihjäl mej tvärt utan hjälpe, för Danjel gör då inte ett tecken så långt året är annat än äter och sofver och suckar och snusar och grinar illa och skäller i ett evinnerligt skällande. Och ingenting duger du te' häller, din slankelin, annat än va' ilaker och räkna ut, hur du ska' få en annan att släpa ut sej för din skull. Du tog nok lifvet af din första kvenna, och nu vell du ta knäcken på mej. Du vell ha flecka ut ur huset för att du sen ska' få husera mä' mej och plåga mej som du vill utan vettne, din bof! Eller ä' inte dä meninga?

— Talar ja' synn och ska' ja' tiga? säger du. Nä, tack ska' du ha. Ja' behöfver inte tiga för en så'n där gammal luring som du ä', och inte behöfver ja' finhyfla mina ord te' en så'n där gammal evinnerlig stöt, som du ä', för dä ä' du, så mycke som du vet dä. Och inte behöfver ja' tala nå't evangelium te' ett så'nt kreatur, som du ä' Danjel! Och flicka stannar hemma och hjälper mej, förstår du! Huru dant skulle dä gå, om hon komme ut bland en hop karlar i denna ussla värld? Nä, ho behöfver allt stå under uppsikt än en långlig tid! Går ho' här och tynar och less? säger du. Åh, dä inte farligt. Tror du inte ja' vet hva' dä ä' för sjuka som sätter åt henne? Ä' dä longehosta eller bleksot, säjer du? Asch, din evige stock! Nä, dä ä' karlagalenskap. Titta på henne! Si hur ögena stå i hösen på henne. Men dä ä' i alla fall synn om henne, för ho' har inte bättre att brås på. Ho' har ditt syndia blo i sej och mor hennes var allt ett grannt mönster, ho' också!... Ska' ja' veta hut och skämmas, säjer du? Nä, tack sa du ha! Tror du att jag skäms för en tocken uslinge som du, för en usling ä' du, vet du dä!...

Ja, på det viset gick Britta på. Hon kunde hålla i och tala ex tempore i timvis.

Tänk hvilken predikant det skulle blifvit af henne, om hon varit skapad till karl! Särdeles i denna tid, då folk inte sätter värde på några förberedda tal, utan löper efter sådana, som hvälfva ur sig hvad som kommer för dem.

Var det nu så underligt att både Danjel och Mina blefvo förkäxade? Nej, det var inte underligt. Det var naturligt.

Hände det någon gång att en friare kom till Lungemosa, och det inträffade ett par gånger, ty Mina var en snygg och en rar tös, blef Britta alldeles befängd och drabbade på den stackars friaren, så att han nog aldrig glömde det.

Johans pojk i Johanslund kom dit en gång i det ärendet. Han kom i solakvällen, och Britta stod just och rörde till paltsmet vid spisen, ty de hade slaktat den dagen i Lungemosa.

Nå, pojken satt först en stund och koxade och vred hättan emellan näfvarne och visste knappt om han skulle komma sig för med ärendet. Det är minsann inte så lätt att fria som folk tror. Men omsider slapp det ur honom, och så bad han Danjel om besked.

Men det var Britta som gaf honom besked och ett som var både reelt och klart ändå.

Innan Danjel hann öppna sin mun, släppte käringen åstad sitt skälleverk, så att det snurrade efter't.

— Jaså, du kommer hit nu se'n du friat och blett förkastader i hela den andra världen förut, din linhårige gröthöfvel! Hvem tror du vill ha' dej? Här finns inte en so i hela riket, som inte ä' tusen sinom tusende och hundra femti gånger för go' te' å bli svärmor åt en sådan tosse och basse som du ä', vet du dä'! Om jag så hade en meljon styfdöttrar, så skulle du inte få ett ben af dem, din långbente räkel där. Pallra dej du hem och tvätta dej och be' mor din snyta dej mä ett kvastaskaft, dä' passar bäst

för så'na där sillamjölkar, som du är. Här har du friat från dej, så möcke du vet dä!

Och så slängde hon en skopa tunt paltsmet i hufvudet på Johans son i Johanslund, så att ögon och mun och näsa klentes igen på'n och pojken såg ut som om en bomb eller granat kreverat i ansiktet på'n.

Och så slängde hon en skopa tunnt paltsmet i hufvudet på Johans son.

Han sprang, förstås, sin väg. Hvad som händt honom blef spridt och sen trängdes där, gunås, inte på länge några friare i Lungemosa dörrar. Och underligt var inte det. Till och med jag, som just inte bäfvar tillbaka hvarken för käringar eller frierier, skulle nog betänkt mig ett par gånger, innan jag valt Lungemosa-vägen till min friarestig.

Men vi ha alla en nådig försyn, som hjälper oss till rätta, när det blir för trist och för svårt här i världen. Det

fick också Mina bevis på, just när hon började misströsta.

Då kom nämligen Linus i Fänestad och trädde upp på valplatsen. Hur Mina och han träffades, det kan inte precis behöfva höra till den här pjäsen.

Men träffades gjorde de och tyckte om hvarandra gjored de också så att det sjöng i dem.

Linus bodde i förstukammaren hemma hos far sin och arbetade lite hvarstans. Arbete tryter inte nu för tiden för den, som vill göra något, och betalningen är som en hvar vet inte oäfven. Linus stod sig därför som en karl. Alla ville gärna anlita honom, för han var en rapp och stark pojk och en glad och lustig ture, så att där hvilade inga ledsamheter där han var med, hvarken när det var fråga om arbete eller nöje. Men så tyckte Linus omsider, att det började bli söckent i hans kammare och att det skulle vara så roligt och godt och förmånligt att ha en mänska, som såge hans gamla föräldrar till godo, när han var borta om dagarne, och som pysslade om honom själf, när han kom hem om kvällarne och var svulten och trötter efter dagsverket.

Till allt det där ansåg han ingen på hela jorden lämpligare än Mina i Lungemosa, och hon å sin sida ville lika gärna till förstukammaren i Fänestad som till Himla, den stackars lilla förkäxade synderskan.

— Men det är aldrig värdt att du sätter dä i fråga. Mor skulle bara öfverösa dej med ovett och försmädelser, suckade hon.

— Åh, hundingen heller! Jag ska' ta' dej midt för näsan på henne! lät Linus och log.

Så kom han då dit ner till Lungemosa en lördagskväll och satte sig till att fria och fråga om han kunde få Mina.

— Hva' ska' du ha' henne till? fräste Britta.

— Te' hustru! Och den som fått sin lärdom af er,

moster, den blir nog den likaste hustru som står till att få, smilade den filuren. Britta blef tvärt vänligare.

— Men hva' ska' du fö' henne med?

— Mä' mat och kaffe och dopp! sa' Linus. Och den. som lärt sej laga mat af er, moster lella, den kan nok vända till bitarne så att de smaka på folkavis, så säjer di i hela sockna. För i ä' hållen för den bästa matmora i hela pastoratet, dä säjer bå' höga och låga.

Britta kom sig inte för att skälla. I stället såg hon belåten ut och satte kokarn intill värmen på spisen och bröstade sig och snyrpte på munnen.

Ser ni, gubbar, bara en skräpper med kvinnfolk och säger åt de unga att de äro vackra och söta och åt de gamla att de laga god mat och äro dråpliga i sina hus, så får man dem hur långt man vill och lite längre, om det kniper.

— Ja, Mina har allt fått lära sig mer än andra i hennes stånd, för Gud han vet, att jag hållit henne till bå' ett och annat och inte sparat på lärdom. Men hva' har du å gifta dej på, du har väl ingenting, din stackare? sa' hon. Ty ge med sig så tvärt, det ville hon inte. Hon önskade nok höra mer beröm, kantänka.

— Hva' ja' har? Titta så'na armar och läggar ja' har och så har jag inte mindre än säng och soffa och cheffanjer och ett rundbord och sex stolar och sjutton gräslökastånd och ett gladt humör! Ska vi gå en polska, kära mor, orerade Linus. Och så nappade han tag i Britta och började dansa polka på golfvet med käringen, den stollapojken. I början stretade Britta emot. Men så sa' han:

— Herre Jess, här finns knappt en sjutton års flicka, som dansar så lätt som ni, mor Britta!

När han sagt det, började hon sprattla med.

— Si, hon går precis som en ung brud. Där blir du allt efter, Mina, rätt så tös du är! — Si här Danjel, så'na skutt hon tar! Tänk när hon var i sin gröna ungdom,

Och så nappade han tag i Britta och började dansa polka.

hva' alla pojkar skulle va' besatta efter henne. Hej! Och så trallade han och dansade och käringen hoppade på strumpfötena och Danjel gapade och gapade, och Mina

log och Britta krängde med ögonen och hoppade som en tossa allt hvad galet var. Men högfärdsanden hade farit i henne, hvadan hon gnodde på.

Till slut hängde tungan ur munnen på henne och hon var nära att kväfvas. Då släppte Linus henne och satte henne på soffkanten.

— Det var den bästa dans jag gått på länge, tack, tack, kära mor! Och så bockade han sig och krusade förskräckligt.

— Åh, åh, åh, puh-hu-uj huj-uj! Nå, så ta' henne då, din stolle! Välsigna dom du, Danjel, för ja' kan inte andas än! Klara å kaffet, Mina, och hogg sönner socker. Huj — uj — uj! Stolle där! Ta' fram skorpkorgen, Mina. Skynna dej! Kössanet kan ni väl vänta mä en vändning.

Danjel gapade fortfarande och ville knappt tro sina sinnen.

Men nu lefva Mina och Linus som ett par turturdufvor i Fänestads förstukammare, och när Britta blir för djädrig vid gamlefar i Lungemosa, så går Linus ner och dansar med henne så att det snarkar i stugan.

— Då fördelar ettret i henne! säger Danjel.

När högmodet växer.

Det förnimmes en och annan gång, som om ur vår svenska jord i midnattsstunder ginge klagande suckar genom aflöfvade lundar. Det tyckes, som om hon sörjde öfver något och våndades af smärta, som om hon rei af börjat finna sig ensam och ledas vid.

Kanske gör hon så och har skäl därtill. Ty si, hennes söner fly henne samt hålla sig för goda att gifva henne den rykt och den ans, som hon tarfvar. Och dock har hon sällan varit sen att belöna de sonliga omsorgerna, som ägnats henne.

Långt framme i slutet af oktober, kan man ibland få se långa rader af hafreskylar stå liksom bortglömda utåt fälten, och frosten breder sin isiga och hårda skorpa öfver obärgade potatisskördar.

Under och efter andtiderna synes det bäst, huru det fattas armar, som skörda och bärga, och hemmansägarne och deras hustrur, hvilka icke kunna få sig en dräng och en piga med mindre än att de gifva nästan hela intäkten af grödan i lön, hålla på att digna af släp och arbete sent och tida.

Deras egna söner och döttrar hafva dragit bort med nejdens öfriga ungdom, antingen till Amerika eller in till städerna. Fabrikanterna, den fjärran Västern och landt-

handelsidkarne hafva sugit till sig sönerna. Och döttrarna äro vordne syfröknar.

Därför stå hafreskylarne ännu ute, hvita af oktoberfrosten, därför ligger potatisen ännu i de halffrusna fårorna och längtar efter källarvärmen, därför suckar vår gamla jord så tungt och smärtfullt i midnattsstunder, och därför se våra småbönder så utmärglade och så utarbetade ut.

De hafva en allt för lång arbetsdag. Men öfver dem sträcka Stockholmsherrarna, hvilka eljest upphäfva sig till alla arbetande bröders målsmän och förmyndare och hjälpare, icke ut sina faderliga händer annat än till deras skadegörelse.

Ja, det är gunås så, att jorden vill snart ingen människa lägga hand vid, och det ser ut, som man rätt i rappet började vämjas vid de gamla hederliga yrkena också.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Oskar Blåsjö och Kalle Barkström voro svågrar och bodde på hvar sin sida om ån.

Blåsjö var en färgare, och det var godt och bra att ha' honom till hands för att stampa och färga våra vadmal och klädningstyg. Barkström var garfvare samt redde våra hudar och skinn på folkavis.

Båd färgarn och garfvarn stodo sig bra och voro till stort gagn och nytta hvar på sitt sätt en långlig tid inom flere kyrksocknar härute.

Och gudfruktiga voro de äfven. Ja, de ledde slutligen så att säga den religiösa rörelsen härute, och de höllos för att hafva större ljus i skriften än inte blott prästen utan till och med själfvaste biskopen i stiftet.

Det dröjde inte heller länge, förr än de blefvo så pass fullkomliga, att de inte kunde gå till kyrka och skrift ibland de andra fattiga syndarna i socknarna, utan de bildade sig en egen förening af utsökta heliga.

I den föreningen blef färgarn korad till sånganförare. Då tyckte han, att det var försmädligt att stå midt i sång-

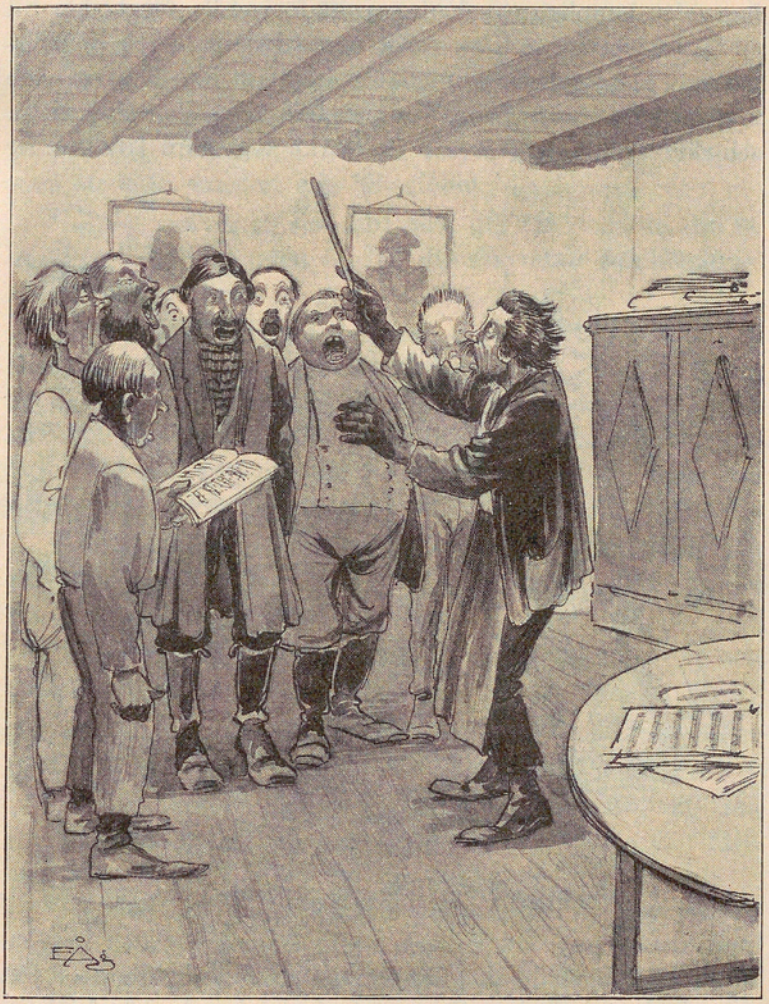

I den föreningen blef färgarn korad till sånganförare

kören på »mötena» och vifta taktpinnen med en blåfärgad näfve.

Fördenskull började han skämmas vid sitt yrke och

fann det lämpligare och finare att förvandla färgboden till en handelsbod. Och så vardt han småningom en handelspatron. Härigenom tvungos vi, hvilka inte längre hade någon, som redde våra vadmal, att köpa och slita sköra schoddyvaror i stället för de starka tyg, våra fruntimmer

De bägge helige svågrarne drabbade i hop.

förut kunnat ställa ihop åt oss under vinterkvällarne. Det var skada och förlust för oss, men det kunde inte hjälpas.

Så hände det en dag, att den store handlaren, för att vara riktigt sorterad i allt, tog hem ett parti färdiggjorda skodon. De voro granna att se uppå och inte så värst dyra heller, hvadan de gingo åt som smör, fastän de inte voro så särdeles starka att slita.

Men öfver den manövern blef den fromme garfvaren alldeles ursinnig. De bägge helige svågrarne drabbade ihop, och där kastades ord dem emellan, hvilka inte voro så öfver sig kristliga eller kärleksfulla. Ty när det blir fråga om pengar och konkurrens, får vår Herre gunås hålla till godo med att sitta emellan och bli' glömd.

— Ja' ska', min själ, allt bota dej för stöflarne, din fähund, och barka huden åt dig, din skrymtare och högfärdsande! röt garfvaren.

— Dra' du åt helsefyr mä' dej! Vi lefva i ett fritt land, vet du dä', du bölande tjur i Basan! Ja' har rättighet att sälja hva' ja' vell! Gack ur min åsyn, ty du är en affälling, du har fallit ur nåden, din förbanskade girigbuk, och i sångföreningen kommer du inte att sjunga bas fler gånger! genmälde f. d. färgaren och dref ut svåger sin.

Men åtta dagar därefter hade garfvaren tagit hem två vagnslaster mjöl ifrån Motala och knäckte till att sälja det 1 krona billigare pr säck än svågern.

När färgaren förnam detta, förvandlade han sin hy och satte sitt mjölpris 50 öre under garfvarns.

Då tog denne hem kaffe och sill och salt och socker samt höll sig i pris stadigt under sin trosförvant.

— Du fördärfvar dig på det här viset! Bry dig inte om handeln utan håll dig till garfveriet! rådde vi. Men han bara tittade illa och bet på tänderna.

— Här må gärna en tusenlapp spela, dä' ger jag tusingen, bara ja' kan få stuka den drummelen! mente han.

Och färgaren ville naturligtvis inte heller gifva tappt, ty det bodde en stor ande i honom.

Han sänkte och sänkte sitt pris på allt, som garfvaren tog hem och sålde sig till förlust.

— Har han lust att dansa, så ska' ja' spela för honom, den uslingen! rasade han.

På det viset hålla de nu som bäst på att utarma hvar-

andra, dessa fullkomliga män, uti hvilka ingen vank skulle finnas.

Och inte ha vi heller någon nytta af detta heliga krig. Vi bara köpa mera än vi ha' råd till och mer än vi behöfva. Fruntimren dricka mera kaffe än de tåla och få smak för det extrafina mjölet samt förakt för det sammanmalda, som vi dock ha' oköpandes.

Färgeriet är åt putten och det går nog samma väg med garfveriet också.

Och allt detta är högfärden skuld till, högfärden och denna lust till förnämare men vanskligare sysselsättningar, som komma så många att öfvergifva den anspråkslösare men säkrare bärgningen i jordbruk och yrken.

Anagga mej, tror jag inte, att vi få lof börja predika ett grand emot högmodet här ute på landet, mot både det världsliga och andliga. Bättring är hvad som behöfs.

Nutid och forntid.

Det var midsommarsgille hos Erik på Tången och det var inte sämre gille än det alltid brukade vara ska' jag säga.

Det enda felet med detta årets gille var kanske, att anständigheten på detsamma inte var fullt så stor, som eljest, och det berodde på, att pastorn inte kunde vara med, emedan han skulle på ett barnsöl den dagen. Och hela socknen beklagade det både för gillets skull och för kommunisterns skull också. Ty hur det är, så är prästen i alla fall rasande rolig att ha! Visst finns här, gunås, i landet en hel hop människor, som inte göra stort annat än förfördela och skälla ut det stackars prästadömet, det finns gunås de, som stå nedanför Zions murar och gläfsa uppåt på dem, hvilka sitta på svår vakt däruppe. Men sådant är syndigt och orättfärdigt. Ty prästen är, som sagdt, bå' bra och rolig att ha' och nyttig också.

Man behöfver bara se på, hur det går till på våra gästabud och gillen härute i gårdarne, när prästen inte är med och lägger band på vår syndanatur.

Usch, så vi härja och regera framåt kvällarna, så att både tak och väggar kunna ramla ner.

Men är pastorn med, så sitta vi lugnt på bänkarne och lyssna på, hur hans visdom flödar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var midsommarsgille hos Erik på Tången

Nå, vi voro på midsommargille nere hos Erik på Tången, och nu har jag ro af att på en liten stund språka om, hur det kan låta och taga sig ut, när vi bönder ge oss till att tala i vetenskapliga ämnen. Ty efter det vi redt ut kreaturs-

priserna och landsen vedermöda i allmänhet samt haft de »store ämbetsmännen» på tapeten och vid spöpålen en stund, kommo vi verkligen in på vetenskaperna vid slutet af kalaset.

Rätt som vi sålunda sutto där, yttrade nämligen Sven Svensson i Hof, som är hvad vi säga »utstoderad» efter som han gått igenom folkhögskolan:

— Dä' ä' märkvärdigt hvad vetenskapen ä' högt uppdrifven i vår tid!

— Dä' ä' lögn! brummade gamle Andreas i Furulund, hvilken är en sådan där inpiskad och envis gammal gök, som för sitt lif inte tål något nymodigt, rätt om det är aldrig så bra.

— Ä' dä' lögn? skrek Sven och såg ut som om han fått en slef hvitegröt i vrångstrupen.

— Dä' ä' lögn och skräfvel, lät den andre.

— Ja, men tänk på våra krigsmaskiner! Tänk sådana förfärliga kulor om flere, flere skeppund, som di nu kunna slunga milsvis och ändå råka precken.

— Dom va' värre förr!

— Hur kan I säja sånt? Det vet en ju, att det är osanning.

— Har du inte sett jättestenarne där borta vid Bråten? Dom ä' stora som små berg. Jättar ha' kastat dit dem från Rumskulla! Hva' ha' I för maskiner nu för tiden, som kunna kasta sådana en så'n väg? Nähä du, min gosse lille, där blir allt bå' du och den där Kruppen bet!

Och vi till att hojta och grina, så att fruntimren trodde skam farit i oss. En del höll med Sven och en del med Andreas.

Men Sven, som ju gått i folkhögskolan, ville inte, förstås, ge tappt i en diskussion. Och så underligt var inte det.

— Nå, men järnvägen då och telefonen? Hade dom sådana med i forntiden? sa' han och såg segerviss ut.

— Nähä, gualof, men dom hade det som bättre var! Dom hade Lonkentus och inte ett dugg till skatter.

Jestanes, hvad vi grinade och skrålade:

— Bravo!

— Anagga den Andreas. Han har, minsann, skallemejan på rätta stället.

— Där tror ja' du blef bet, Sven!

Denne senare vred och vände sig och krängde med kroppen som en ål på en ref.

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade

— Dä' omöjligt att disputera med en så'n, som bara sätter sagor emot verkligheten! lät han till sist.

— Sagor? Åh hut! Jag har sett jättestenarna tusentals gånger. Såg dom på hitvägen. Och det andra har jag läst i böcker, i tröckta böcker, du spoling! röt Andreas.

— Ja, det håller streck! inföllo vi andre, som inte riktigt visste hvem af dem vi skulle hålla med.

När vi så inbördes en stund hade öfverlagt om det här och just som bäst voro i färd med aftonvarden, ljusnade Sven, gick bort till Andreas och sa':

— I har väl läst om Andrée, som vågade sig att söka upp Nordpolen i en ballong. Tror I att dom hade så djärfva karlar i en forntid?

— Ja, gubevars! Vi hade tusentals, som va' möcke djädrigare och ja' skulle allt kunna räkna upp dem, om jag gitte!

— Men luftballonger hade ni inte!

— Luftballonger! Nä, det förstås, ty på den tiden fanns sådana, som kunde flyga i luften utan sådana instrument. Jag har läst om stora andar och troll, som i en blink kunde dråsa från Lappland till Skåne. Hur stor trollkarl Andrée än må va' efter denna ussla tidens mått, så fanns det värre i forntiden. Dä' har ja' läst, så möcke du vet dä!

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade och visste rakt inte hur vi skulle tänka eller tro eller hur det här till sist skulle redas upp.

— Besitta det, att inte pastorn ändå är här, så att vi kunde få de här sakerna klarerade! mente vår värd och ref sig i hufvudet med en bekymrad min.

— Ja, det må du allt säga. Hade han varit här, så hade han redt det åt oss på eviga fläcken, inföllo vi.

— Asch, hva' behöfs det! I ä' väl inte dummare än att I förstå, att ja' har rätt! sa' Sven och log.

— Dä' ä' lögn! röt Andreas.

— Nå, men läkarkonsten då? inföll Sven. Det får ni väl erkänna, att den är förskräckligt mycke större nu än under forntiden!

— Hahaha! grinade Andreas. Ja, det har du rätt i. Men nu var du dum och högg i sten, så det förslog. I forntiden funnos inga läkare, utan då fanns bara hälsa, berghälsa, godt folk och inte en enda sjukdom. Det ordet ingick inte ens i deras språk. Dom blef flere hundra år gamla. Men nu görs här läkare på läkare och för hvar och en, som blir färdig, uppstår en ny sjukdom. Tvi för den

dålie, så rutten å ussel din ti' ä', du Sven! röt gubben och spottade i golfvet.

— Jaja, jaja! Hundan vete ändå, om inte, när det kommer till kritan, Andreas har rätt! mumlade vi och beto af ändarne på rökcegarerna, som Erik bjöd omkring.

Skandaler och panik.

— Nej, gubbar, hvarför ska' vi sitta här och bara tala om skandalerna i riket. Vi kan väl hitta på det, som är bättre och roligare att språka om. För resten har det var't en tråkig vår och försommar i år. Bara eldsvådor och skandaler, lät Andreas i Åsen.

— Dä har du rätt i! Men det, som hela världen pratar om, det alla blad skrifva om, det få väl vi också lof att röra vid, fast jag i alla fall tycker att världen börjar bli bra futtig nu för tiden, log Sven i Maden.

— Hur så?

— Jo, hvarför i hundingen behöfver ett helt land röras upp för det att några knektakäringar nere i Ystad inte kunna sämjas? Hvarför ska' den saken bli till en skandal ända därifrån och upp till Haparanda? Det säjs visst att skandalen ligger däri, att en del af knektakäringarnes män lagt sej i'et och hjälpt sina käringar i deras elekhet och djädrighet. Men svara mej, gubbar: hvad får en inte göra för husfredens skull? När min galanta blef osams med Lisa i Hulan och skällde på och var orättvis emot henne, så ville jag lugna henne. Men det slog fasligt illa ut för mej. Jag fick hvarken mat eller nattro eller någon slags husfred en lång tid, och så fick jag slutligen lof gå in på, att Lisa var en markatta, fast det sved i mej. Ja, hvad får en inte göra för friden i hemmet? Sporde Sven.

— Jo, det håller nog streck! Sådant där har en allt fått erfara lite' te' mans och skam till sägandes körde inte min en gång mej till att ge' vår piga en örfil i det oträngdaste mål man kan tänka sig. Men hon hade ödt mej annars och i evighet påstått, att jag höll mej väl med pigestackarn, som var så snäll och oskyldig som en piga kan vara! inföll Linus i Snufvebo.

— Ja, här ser ni. Och fast folk ä öfverstar och majorer och kaftiner och så vidare, så ä' de väl inte mer än människor ändå. Men för sådana som vi och för alla civila i gemen är den där Ystadsskandalen, di kallar'n, i mitt tycke rätt trösterik, sa' Sven.

— Hur så?

— Jo, när inte öfverstar och majorer och stränga kaftiner, hvilka kunna spänna ögonen i en som skam, när inte sådana förskräckliga bjässar kunna dressera sina käringar bättre än hvad det nu spörjes från Ystad, hur i all världens tid kan man då begära att vi skulle få någon diciplin på våra?

— Nähä, det är då sant och rätt. Och det må gå hur det vill i Ystad. Det var i alla fall synd om den stackar'n, som fick ta' afsked och dråsa ur landet bara för att han har en nätt och beskedlig gumma, som tydligen inte velat eller kunnat bita ifrån sig, när kopplet flög på henne. Det är ändå lite dumt, att dom inte längre få duellera med sabel eller pikstol. En duell hade klarerat saken bättre än en krigsrätt. Då hade det slutat som en s. k. fanfar i stället för som nu med eländigt skvaller, lögn och förtal! inföll jag.

— Jo, du är just en skön pojk! En dålig kristen har du alltid var't, men att du är så usel, att du önskar att folk ska' dumbellera, dä' trodde jag då aldrig! dundrade Linus och tog på sig en apostolisk min.

— Seså, nu ska' vi inte gräla eller blanda in religion i det här pratet, lät Sven.

— Nä', det ska' vi inte. Men tycker ni inte att det är hundingen hvad det görs skandaler af litet nog nu för tiden. Tänk bara hvad det har varpats ihop mycket, och hvilket rysansvärdt nummer det gjorts bara af en så simpel sak som att två kaptener en dag å Karlsborg talade med tungor till hvarandra och ryckte hvarann i mustascherna ett grand! utbrast en af gubbarna.

— Truppen såg det. Däri låg det eländiga. Kaptener ska' kunna styra sina sinnen. Hur ska de annars kunna styra en trupp? lät Sven.

— Det har du då rätt uti! inföllo vi alla i korus.

— Jag sitter och tänker — log gamle Olagus i Strängen — hvilken dråpelig skandal våra dagars tidningar skulle kunna hafva skapat till af en liten händelse, som i min ungdom inträffade på kyrkogår'n i Nybo. I vet väl, att jag ä barnfödder därnere?

— Hva' hände där?

— Jo, klockarn och prästen va' osams precis som de här kaptenerna i Karlsborg, som drabbat i hop. Prästen var en skickelig karl och en beskedlig karl. Klockarn däremot var ryseligt högfärdig och ilsk som en bålgeting. Han tålde rakt ingenting. Så hände det en söndag att ett lik skulle jordas och prästen och klockarn stodo vid grafändan. När så den förre skulle jordkasta liket, tog han af sig hatten och räckte den åt klockar'n för att denne skulle hålla honom under tiden. Tvärt blef klockarn rasande, nappade hatten och dängde den långt ut åt kyrkogården, där han trillade fram mellan grafvarne. Ni kan väl tänka er, hur ett sådant tilltag skulle störa andakten och väcka undran bland folket. — Nå'n klädhängare är jag inte! ropade klockarn'n och gick in åt kyrkan. Var inte detta ett reelt ämne till en skandal? slöt Olagus.

Jo, det tyckte vi alla och förfasade oss. Ty att fruntimmer träta och vilja äta upp hvarandra, att krigsknektar skälla och slåss, det hörer ju till. Men att kyrkans tjänare

krångla med hvarandra midt under en begrafningsakt, det höllo vi för det hemskaste vi hört.

— — — Vi sutto den kvällen nere i ett aflägset torp, där vi voro för att reda en kommunal uppgift. Det var ett

Tvärt blef klockarn rasande, nappade hatten och dängde den långt ut åt kyrkogården.

fattigt hem med stor spis och låg stuga. Det såg inte mycket ut därinne heller. Men vi sutto kvar för regns skull. Och så pratades ofvanstående karlaord. På ett litet bord stod ett rissel med tallkottar uti som de fattiga barnen samlat i skogen för att säljas till fröklängning. Det hade blifvit mörkt under tiden och regnet öste fortfarande ner. Och det var skumt i stugan också, ty där fanns intet ljus

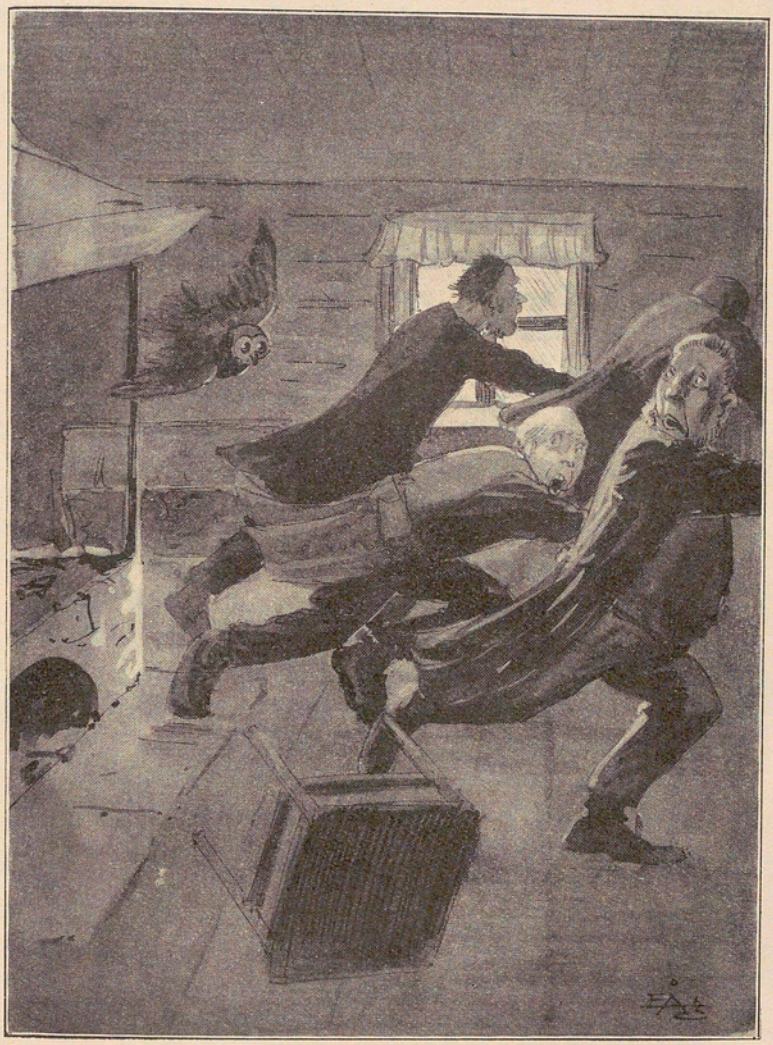

Det var mera än vi stodo ut med.

eller olja och ingen eld i spiseln heller. Nå, just som Olagus slutat sitt tal om begrafningsakten i Nybo, fingo vi höra ett asande och ett dån i pipan och skönjde något

grufligt som susade ner och rusade fram och satte sig på kanten af risslet, så att detta vältes. I detsamma förnummo vi ett hemskt skri, under det kottarne rullade ut öfver golfvet. Det var mera än vi stodo ut med. Vi foro upp, snafvade öfver kottarne, föllo, slogo näsor blodiga och körde oss fast i dörren. Men slutligen kommo vi ut och knäckte till att springa som vilddjur mot våra hem.

Efteråt kom det i dagen, att det varit en uggla, som råkat rusa ner genom pipan och flugit fram och satt sig på risslet samt åstadkommit eländet.

Nu har det blifvit en skandal här hemma, att kommunalnämnden flytt för en uggla. Skandaler här, skandaler där, skandaler öfver allt.

Nikodemus i Föreberg.

Den verkligen sannfärdiga, lärorika samt för elaka och egoistiska karlar ganska närgående paschasa, som jag nu har att förtälja, är både ynkelig och löjlig. Då densamma emellertid utgör ett kraftigt bevis på huru synden straffar sig själf och blifver ytterligare straffad, anser jag, att hon kan verka bättring här och där i stugorna och i gårdarne, där grymma karlar husera illa med sina stackars hustrur. På dylika karlar är här, gu'nås, ingen missväxt i landet.

Men i slutet af denna berättelse förekommer det kärlek och något föga kyssande, hvadan de damer, som icke tycka om dylika tillställningar, göra bäst uti att hoppa öfver densamma. Ty jag vill icke grumla någon flickas hjärta, ej heller vill jag väcka slumrad björn. Bevare mig Gu'.

Underlig är världen. Här ligga nu framför mig bref från fruntimmer, bref, dem jag endera dagen skall öfversända till den dygderika tidningen »Idun», hvilken nu vill samla upp och återgifva kvinnobref för att visa världen allt det stora och vackra, ädla och underliga, som rörer sig nederst i kvinnans själ. Nåväl, de bref, jag fått och får af fruntimmer, förmana och tillhålla mig att vara anständig och etisk i ord och åthäfvor, så att man kan läsa mig högt och rent i familjekretsen. Annars skulle hin taga mig, mena

de. Ja, jag får verkligen bekänna, att det händt mig mer än en gång, att jag svängt in ett och annat ord om kurtis och kyssning och tocke där i mina framställningar af lifvet samt att jag, min store och grofve syndare, jämväl i hastigheten vid sällsynta tillfällen knäckt till med en och annan liten, mycket liten s. k. svordom.

Men när jag tidt och tätt sett fruntimmer, hvilka eljest velat vara blygare och renare än själfvaste den heliga Genoveva och kommendör Ouchterlony, kyssa skäggiga fästmän midt i familj, så att det smackat i hela salongen, trodde jag inte, att det var farligt att också skrifva om dylika ting, i all ärbarhet, förstås. När jag nu emellertid ser, att jag misstagit mig i detta stycke, ska' jag såsom här ofvan skett, åtminstone varna folk för läsningen, när den onda lustan kommer öfver mig att barka in på kärlekens fridlysta gebit. Men svärjandet, svärjandet skall jag, fördubbla mej, lägga bort.

— — — — — — — — — — — — — — —

Joho, det var på det lilla viset, att Nikodemus i Föreberg var ett odjur till karl emot hustru sin. Inte för att han precis slog eller hårdrog henne, såsom flera här i socknen för sed hafva. Men det finns många andra fina sätt, på hvilka sataniska och Gud- och kärlekslösa män kunna plåga sina stackars hustrur. Visserligen kan ingen säga, att Lisa i Föreberg var någon vidare grannlåt att se på, men hon var såsom skaparen gjort henne, och om hon nu var flat som ett skärbräde samt knotig och tandlös och gick inför med tårna och så vidare, så gaf det inte Nikodemus rätt att nypa hennes armar blå och svälta henne på mat och kaffe och förhålla henne vinterkappa och drifva henne till arbete nätterna igenom. Men allt det där gjorde den uslingen. Nikodemus var lat som en stock. Klockan fyra om morgonen fick den stackars Lisa stiga upp och syssla i la'gård och stall. Karlen iddes inte ens rykta hästen, utan det fick hon göra. Och när hon så gjort ifrån sig

utegärningen, fick hon gå in och ställa i ordning dagvard åt Nikodemus. Men det fick lof gå tyst tillväga.

Hon fick inte skramla eller bullra, så att han väcktes i otid. Utan hon fick smyga omkring som en katta på strumpfötena. Och när han så omsider vaknat och ätit, och Lisa i hast fått kasta i sig det, han vrakat och lämnat, måste hon ut och följa honom i arbetet. Och de styfvaste

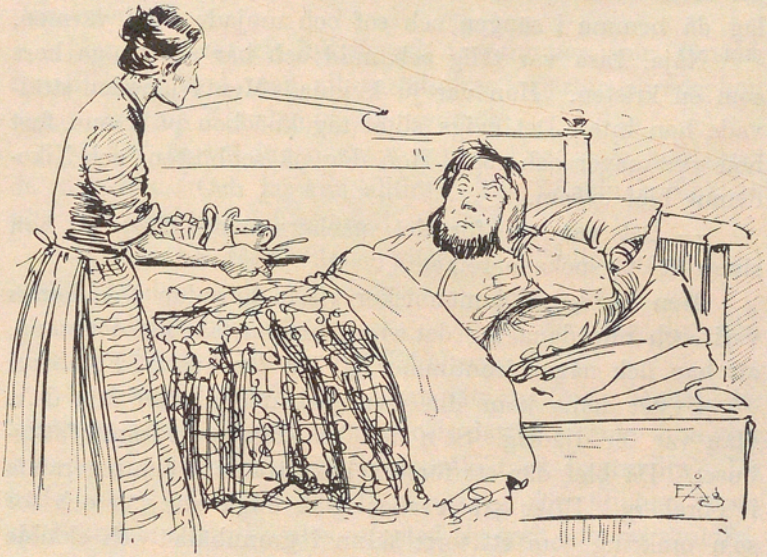

Och när han så omsider vaknat och ätit —

tagen kommo på hennes lott. Se'n hvilade han, men's hon lagade middag åt honom, och så tog han sig en lur och sof, men's hon diskade och fodrade djuren. — Se'n ut igen.

Så gjorde han streck på sockertoppen, så att han skulle se hur hon tog, ritade kors öfverst i mjölbingen, hade mått på fläskböstet, räknade brödkakorna, mätte till henne kaffebönorna i en fingerborg och tog tidt och tätt höjden i mjölkbunkarne.

Gick det ena eller det andra åt fortare än han ville, strök han henne smekande utåt armen och sa':

— Lisa lella, du får lof spara, annars få vi flötta åt fattighuset. När han tog bort näfven, hade hon alltid ett blåmärke mer på öfverarmen. Men det var inte värdt, att hon knystade eller sa' så mycke' som »aj» en gång.

Var det smällkallt eller yrväder, fick Lisa alltid köra till skogs efter ved eller till kvarn med mälden. Nikodemus låg då hemma i sängen och sof och mojade sig i värmen.

Nåja, Lisa var tålig och mild och bar sitt tunga kors som en kristen. Hon var ju kvinna. Men i längden sträfvade hon inte. Det eviga slitet tog knäcken på henne, fast hon var mager och seg. Hon dog på senhösten, och Nikodemus blef ensam.

— Det var väl för det stackars arma lifvet, att hon slapp ifrå't! suckade folket.

Men när nu alla människor visste hurudan Nikodemus varit och hurudana tag det var i honom, så blef det stopp, att han fick något fruntimmer att stå för huset i Föreberg.

Syster hans kom dit, men gick dädan efter åtta da'r. Han var för djädrig. Se'n fick Nikodemus dit Inga i fattighuset. Då blef där ett förskräckligt trätande och regerande i Föreberg. Efter tre veckor gick Inga sin väg och for se'n omkring som ett torrt skinn i grannhället och skällde ut Nikodemus, så att han var inte ens vatten värd. Till sist blef det ingen annan råd för honom än att vända sig till tjänstebyrån för att få sig en tjänarinna. Och det lyckades för honom. De där byråarne ha ju alltid ett och annat sådant där ambulerande skåp på lager, som ingenstädes kan bli och som ingen reel mänska vill ha, när de lagt sina egenskaper i dagen.

Dyr var hon, tyckte Nikodemus, men han hade ingen annan råd. Han skulle nog kräfva ut så mycket arbete, han kunde af henne, tröstade han sig med, och så for han en dag hän till stationen för att hämta sin nya hjälpreda.

Det var emellertid som på ett hår när, att han vändt om ensam, då han fick se henne. Kors, det var en stor och fet män'ska, grann, klädd i hatt och handskar och fin kappa Så värst ung var hon just inte, men djäringen så bra såg hon ut. Inte passade hon i Föreberg.

— Ho' har nok misstaget sej! inte vell ho' stå för ett bonnahus, så dä' är kanske så godt vi siderar och ho' vänner om! sa' Nikodemus till henne, när de träffades på perrongen.

Men hon var ett fullvaggadt fruntimmer, som, förstås, för tillfället stod utan all anställning. Därför plirade hon mot den arme Nikodemus och svarade:

— Dä' är väl ingen skam å göra hvad som helst, när dä' ä' ärligt. Och ja' kan allting. Tag ni min koffert, så kila vi i väg mä' det samma!

— Men ho' får skölla sej själf, om ho' blir messbelåten! inföll Nikodemus.

— Ja, gu'bevars! Vi ska' nog bli öfverens! log hon tillbaka. Så åkte de af mot Föreberg.

Hon fogade öfver ett sådant lätt målföre. Hon hade, kantänka, var't ute så mycket och därför kommo hon och Nikodemus snart i lifligt samspråk med hvarandra. De hade inte färdats en half fjärdingsväg, förr än hon visste att Nikodemus var barnlös och stod sig godt och var skuldfri.

— Vi ska' nog sköta't! läspade hon och flyttade sig närmare Nikodemus i sätet och log och gjorde sig till och stötte honom med armbågen i sidan, så karlen blef liksom varm och liflig i kroppen.

Han tittade under lugg på henne och kunde icke underlåta tycka, att det var annat till ställning på henne än på salig Lisa.

Grufligt förståndigt tyckte han att hon talade om båd' ett och annat. Hon fördömde ungdomens lättfärdighet och tjänstefolks pretentioner — och slängde en och annan gång in litet bibelspråk i sitt tal. Hon var, som sagdt, fullvaggad.

Dä' ä' bestämdt en dundermän'ska! tänkte Nikodemus. Hon kom honom emellertid allt närmare i sätet, hvilket han fann godt och behagligt. Och så såg hon så underligt på honom och klatschade med ögonen, så han erfor liksom behof af att lägga vänstra armen om lifvet på henne. Men det tordes han inte.

— Men kommer tid, kommer råd! tänkte han och kände sig riktigt belåten med världen.

Omsider nådde de Föreberg.

— Si, så trefligt här sir ut. Här kommer ja' att trifvas! sa' hon, när hon klef ner ur schäsen. — Och här ska' ni få en liten kyss för go' skjuts och vänligt mottagande! Innan Nikodemus visste ordet af, där han stod med piskan i näfven på backen, hade hon verkligen kysst till honom. Hon var, månntro, utstuderad, den harpan. Eller hur? Kyssen knäckte Nikodemus tvärt. Det blef liksom dimma för ögonen på'n. Han var, kantänka, icke van vid sådan mat. Han glömde rent af att vattna hästen och var så förbryllad och så lycksalig, att det var med knapp nöd, han fick selen af djuret. Han gick som i en dröm.

Tio minuter efteråt hade den nya människan fått hand om hvarenda nyckel i Föreberg. Nikodemus visade henne hvar allt var till finnandes, bå' soflet och kaffet och sockret och hela kosidangsen.

— Säj bara till, när det ta'r slut! lät han. Hon hade tagit knäck på honom i ett enda tempo. Hon visste synbarligen hur en änkeman skulle tagas. När hon sedan satte på kaffet, smatt Nikodemus ut och mjölkade korna själf.

Kan man tänka sig sån't. Ett svårt och ovant göra var det för honom. Han stönade och svettades och skällde på korna, när de inte stodo still, slog ut hälften af mjölken och hade brådt som en tosing. Men gick gjorde det. Se'n fodrade han och bar in ved och vatten och uträttade själf hvarenda syssla. Hvem skulle väl trott sådant om Nikodemus, den forne latmasken?

Och dessa tre hålla nu på att jaga lifvet ur Nikodemus.

— Ja' tror rätt vi koka hvitegröt i kväll! smilade han, när han slutat sina bestyr och fått sitt aftonvardskaffe.

— Hjärtans gärna, min gubbe lelle, log hon.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jaha, mina vänner, den kvällen blef Nikodemus bet. Ni skulle se, hur han ser ut nu. Han är blek som ett lik och mager som en räf. Nu är det han, som får göra hvart eviga dugg i Föreberg. Nu är det han, som får stiga upp före sol och syssla, han som får koka kaffe och bjuda den nya människan, den han naturligtvis äktade, på kaffe och dopp, innan hon stiger upp. Nu är det han, som får gno och släpa tills långt efter sol gått ner, men's hon sitter inne och fruar sig och smörjer sig och drar sig och tar de bästa bitarne samt slänger rasket till Nikodemus. Och så har hon tagit dit sin mor, en gammal tatterska och sin syster, ett ilsket skrälle. Och dessa tre hålla nu på att jaga lifvet ur Nikodemus.

Buktar han, så drabba de på honom med mortelstötar och brandstakar. Så nog vet han, att han lefver.

Härom sistens talte han om sitt elände och grät:

— Gu' gifve att ja' fått behålla min gamla Lisa; dä' va' annat te' fruntimmer. En vet hva' en har, men inte hva' en får. Men dä' har jag nok för dä' ja' inte var så'n emot henne, som ja' borde var't och för min lathet och snålhet! Måtte ni, gifta karlar, spegla er i mitt elände och husera som folk och kristna med era gummor! slöt han. Ja, måtte vi ha kraft att göra det!

God ränta.

Att vara fattig är allt bra tungt och svårt. Men det är inte godt att säga hvem som har det värst, den fattige, som bor i staden, eller den arme, som fryser och svälter i ensamheten långt ute på en öde mo.

På bägge har ödet kastat tunga och olidliga bördor, men det är svårt att afgöra, hvem af dem som fått den tyngsta på sin lott.

Visst är det sant, att stadens arme har bekvämare tillgång till arbete, att han icke behöfver vandra halfmila vägar efter en beta bröd, att barmhärtiga människor, rikt och hjälpsamt folk bo i närheten, från hvilkas bord alltid någon smula faller, att han kan få vård om han sjuknar, att det alltid finns någon till hands som lyfter honom upp, om han dignar, och så vidare.

Men därute i de gråa stugorna på den ödsliga mon eller i skogarnas djup är det ofta blott de ilande, kalla vindarne, som höra den brödlöses jämmer, oftast har han långa mil till den plats, där han kan förtjäna till en skäppa mjöl och en mager sill, de närboende ha kanske icke själfva bröd till egna munnar, sura äro pinnarne, som ryka på hällen, bofällig och fallfärdig är den gamla gråa stugan, regnet silar genom dess torftak, snön yr in genom de halfruttnade väggarnes medar, unken och söndermalen är sän-

garnes halm, trasigt och tunnt är lapptäcket, tomma, så kväljande, så pinande tomma äro magarne, — och så lång, så ödsligt lång är leden ner till byn, där det burgna, men oftast kalla folket bor, hvilket heller icke alltid har någon känsla för hvad fattigmannen lider.

Till ett sådant fattigt hem tyar sig gärna den smygande sjukdomen på sitt härjartåg. Där trifs han så väl, där stannar han så gärna, där gräfver han sig in och växer sig stor och stark och segerstolt i de svaga kropparne, där slår han till döds, där gör han fångar, den grymma blodsugaren. Där är hans ljufva valplats, där härjar och bränner han, där förgiftar och ödelägger han, oanfäktad och ostörd. Långt, långt bort är läkaren, långt, långt i fjärran ligga sjukhusen med sina barmhärtighetssystrar, som kunna göra honom segern stridig. Ja, tung och tröstlös och mörk är den fattiges lott ute på vidderna, i de låga ensliga tjällen, i skogskanterna och på de blåsiga ryarne. Men en stor förmån har han dock framför städernas hungrande son. Han slipper se rikemannens orgier. Glansen af medmänniskors lycka och välmåga faller icke öfver hans elände, så att detta kommer honom att synas anskrämmeligare än det är eller föda bittra, afundsamma och stygga och rasande tankar i hans barm.

Kanske bär han fördenskull lättare sin börda, fastän hon som det vill synas, ändå är tyngst.

Frågar du honom, där han sitter och äter sin vassvälling eller där han i våren med sin smutsiga säck på magra skuldror kommer ner åt byn för att be om litet utsäde eller några sättpotäter, frågar du honom hur han kan härda ut, så svarar han:

— Åh, dä' får väl gå! En har växt upp vid svält, en ä' fattigt födder, så en vet ju inte annat om. Dä får väl gå den ene da'n efter den andre. När dö'en kommer, har en annan lika möcke som den likaste helgår'sbonne, fast han får en finare begrafning. Men hva' kvettar inte !dä

Jaha, go' vänner, en sådan där resignation hjälper folk att bära den smutsiga påse, i hvilken man tigger »säasäd» och sättpotatis.

Jag tror fördenskull, att det är lyckligare att få gömma sin nöd långt borta i en enslig vrå, fjärran från bullret, ostörd af dem, som tanklösa dansa och piruettera utanför nödens portar.

Men det var det jag ville säga, att

»Ser du en usling vid vägens rand,
Räck ut din hand;
Det hugnar att hjälpa och hjälpas ibland.»

— — —

Klas Jönsson i Gummemåla by var en stor bjässe och en maffig halfgårdsbonde, den förnämste för resten i hela byn. Han stod sig bäst och åt likast. Men han hushållade väl och gaf inga stycken bort.

När de fattiga backstugusittarne kommo ner till Gummemåla i vårdagarne för att be om utsäde till sina täppor, så fingo de minsann icke många korn af Klas Jönsson. Hade han någon slösäd till hands, dängde han kanske till dem några näfvar däraf. Men nog fingo de lika många skällsord som grobara korn och fullt ut lika mycket ovett som det var ogräsfrön bland den säd han kastade ner i deras påsar.

— Di fattie vell rent runera oss. Finge di allt hva' di pocka på att få, skulle en annan snart bli tvungen att gå ifrå' bå' gård och grund, plägade han säga. Och det var inte utan att han förmanade sina grannar och andra bönder, att inte vara för gifrunda mot de fattige.

— En ska' inte vänja dem ve' nåra ovanor; dä ha di ingen betjäning af, mente han.

Särdeles var han sträng och hånfull mot Petter i Gummemåla Södergård för dennes godhjärtenhet. Petter var den minst burgne i hela byn, men hos honom fingo de

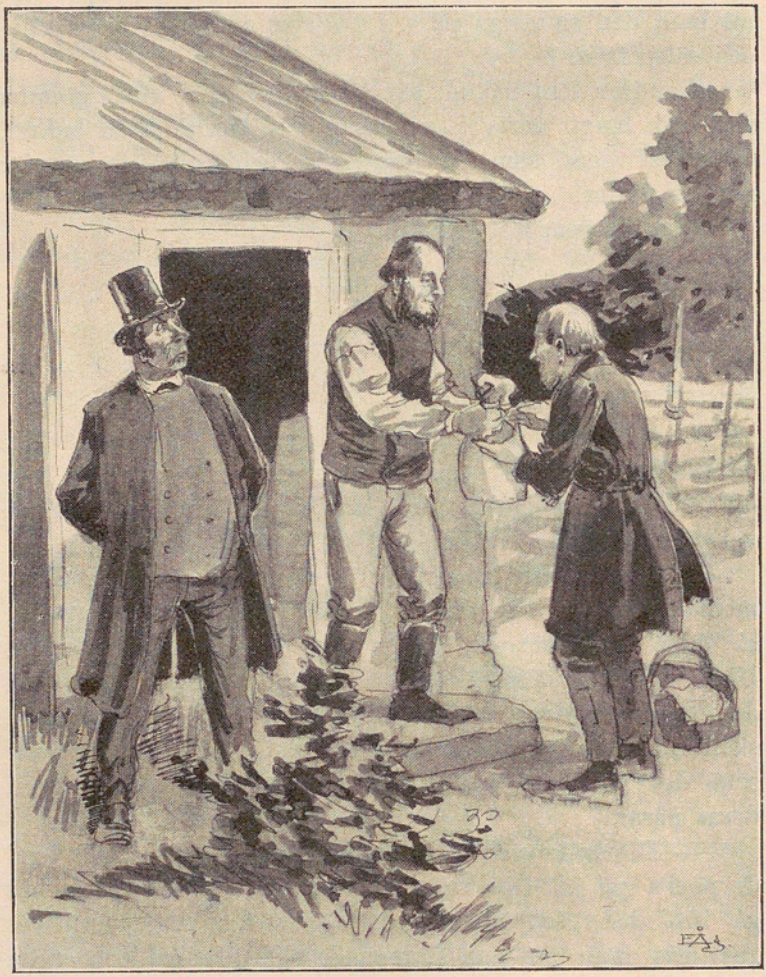

Ja, ös du te dom, Petter.

fattige ändå alltid mest bå' säd och fägning och goda ord, hvilka många gånger göra lika mycket godt som fläsk och bröd.

— Ja, ös du te dom, Petter, och göd dom och fodra de latstockarne. Du har ju så god råd. Dä ha', gunås, inte jag. Den, som vill göra rätt för sig och själf gå klar för fatti'huset, får allt se opp med det han gör. Men du har så rasanne god råd, så du kan göra hvad du vill, kan jag tro! plägade Klas håna.

Men Petter svarade egentligen aldrig på sådana ord. Ibland hände det visst, att han helt saktmodigt förklarade för Klas, att »den som ger åt de fattige, han lånar åt vår Herre», hvilket alltid stötte Klas och gjorde honom ilsk.

Men Petter gaf det han kunde och så som han plägade. Och inte försämrades hans ställning för det. Tvärtom.

Hans gård hade varit sämst, emedan den var belamrad med en mosse i öster, som sträckte sig ända bort till järnvägen och ansågs värdelös, och södersidan af hans ägor bestod af berg och illmarker, som knappast voro värda att beta.

Men ett år upptäcktes det, att mossen dugde till något. Petter sålde större delen af honom till ett bolag, som satte upp en torfströfabrik, hvilken riktade Petter på många sätt.

Och samtidigt kom en karl och fann ett berg af svart granit i Petters illmarker, och så fick han en grann summa för berget.

Petter blef en storkarl och en dundergubbe i Gummamåla.

Men Klas Jönsson gick det bakut för. Han slog sig en dag i kompani med en herrekarl och satte upp en ångsåg nere vid stationen för att bli rik i ett enda tempo. När sågen var färdig, brann den ner innan den hunnit bli försäkrad.

Så lånade de upp flere pängar och byggde upp på nytt i än större skala.

Men den affären gick inte. Kompanjonen lurade Klas, lånade hans namn och ställde honom i sticket till höger och vänster i bankerna. En dag försvann han — och när

sakerna' blifvit klarerade, fick Klas gå bort från sitt hemman så ren och bar som han kommit till världen. Och han fick tacka Gud att han slapp krypa in på köpet för en del vrassel, som han lurats begå.

Nå, nu sitter han i en liten dålig stuga på Gummamåla utmark, en half mil från byn. Pinnarne, som han får plocka till bränsle, äro sura och brinna motvilligt, och

Men denne fick syn på'n och tog honom med sig in.

riktigt mätt får han väl sällan äta sig. Göra ett dagsverke förmår han icke, gammal och nerbruten som han är. Kring stugan har han fått spadvända en liten »lycka». Men hur skulle han få henne satt och sådd, om inte barmhärtiga människor funnes?

Nu är det hans tur att tigga »säasäd».

Första gången han kom ner till Gummamåla, ville han inte gå in till Petter. Men denne fick syn på'n och tog honom med sig in.

— Antingen vill du ha råg eller hafre, Klas? sporde Petter.

Klas kunde ingenting svara.

— Nå, du ska få bägge delarne, och en halftunna mjöl och lite fläsk, så att du har nå't att äta mens skörden växer, sa' Petter.

När Klas suttit en stund och tittat i golfvet och stoppat till sig kakan, som Petters hustru räckt honom, torkade han sig i ögonen och sa':

— Nu förstår jag först, hvarför så mycke välsignelse har strömmat på dej och hvarför det gått så illa för mej. Du lånade ut till vår Herre och han knusslar inte med räntan, för han är en makalös låntagare. Jag gömde bara åt mej själf och tänkte bara på mej själf. Därför gick det som det gjorde.

Värre än Ryssen.

Om en del karlar kunde lära sig inse hvilka rysansvärda grömsingar och hvilka skräckinjagande fånar och idioter de äro, när de äro fulla af spritdrycker eller s. k. »bäljänskt öl», skulle de kanske nog mera än som sker hålla sig till måttligheten. Om de kunde förutse, hvilka stollastycken och vedervärdigheter de gå att möta under sitt mosiga tillstånd, skulle de måhända passa sig för att brodda på så skarpt ibland. Gån därför till sides, gubbar, om ni möter brännvin på er väg! Titten inte åt det, slicken inte på det, stigen inte intill det, utan springen med förakt förbi det samma. Det bara lurar er och skämmer ut er och gycklar med er. Det skuffar er mot väggar och plank och hvälfver omkring inälfvorna på er. Gån förbi'et och nicken inte en gång åt'et, utan spotten hellre tre resor och flyn. Det har just intet annat mål i sikte än att skämma ut er och det riktigt ändå. Det kommer er i bästa fall att lukta och stinka, som vore ni vandrande dranktunnor. Hvilken flicka vill kyssa sådana? Vänd ryggen åt'et, ty ger ni er i slang med'et, lockar det er att bliga som idioter och att drägla er och se snoriga och leda ut i synen. Låtsen att ni inte ser det, utan varen maffiga och stolta och karlavurna, när ni bara känner oset af eländet, ty det sabla brännvinet trår bara efter att sätta krokben för er och fälla

omkull er i diken och i landsvägssörja. Eller tycker ni, att det skulle se trefligt ut att skåda storgubbar klädda i reskappor vältra sig på vägarne i källossningen?

Tvi!

Men sådan är brännvinets innersta natur och väsen, att om det får tillhåll och framsteg hos oss, så slutar det inte förr än det chikanerat oss och släpat oss i träck och dålighet.

Titta inte åt'et! Det är mitt råd, och sämre råd kan ni få, go' vänner.

Men om ni nu efter vanligheten icke viljen tro mig — ty sanningen att säga, ären I allt bra sorglösa och förstockade — så skall jag här lägga framför er ett par exempel, som tala ett rent och osminkadt språk om brännvinets falskhet och illfundighet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag var vår gamle sexman ute och bar upp resterande prästskatt.

Jag fick, gualof, se honom när han var uppe på backen i min kohage. Han for hit och dit, den sjåtern och skramlade med träskorna och vinglade och rände näfvarne i backen allt ibland. Det syntes på honom, att de inte haft pengar i gårdarne, där han var't och kräft, utan att de i stället spenderat på honom för att få »ett par dars delation». Och han hade inte var't karl att hålla brännvinet på afstånd, den stackars sexmannen. Ja, han är också bra snål och girig, hvilket ju är en rot och ett upphof till dålighet.

Nå, jag såg honom alltså vingla och vagga på afstånd. Jag visste i hvad ärende han kom, och så knallade jag mig, förstås, af åt ett annat håll. Jag hade ingen kärlek till prästskatten den dagen, hvilket är ett stort fel hos mig.

Jag skubbade alltså af neråt torpen till och blef därför inte i tillfälle att se, hur det gick för sexman eller i stånd att afvärja det spektakel, som hände honom.

Skuffade in honom i — svinhuset samt lade på haspen.

Hemma på gatubacken sprungo mina pojkar, och svåger mins pojkar, som äro ena stora vindböjtlar, och lekte »tjuf och polis» och hade roligt och fyllde luften med sitt skrän. Rätt i rappet kom då sexmannen framraglande och stannade på fäbacken.

— Si, där ha vi en föllehunn! Den ska' vi ta'! hojtade en af pojkarne. Det var nog svåger mins, kan jag tro.

Och det behöfdes inte mer. De orden tände eld i pojkarne såsom en brand tänder eld i en kruttunna, och i blinken fingo bytingarne fatt i sexmannen. Några drogo honom i armarne, andra sköto på honom i ryggen under ett förskräckligt hurrande och oväsen. Sexmannen sparkade med träskorna och röt som ett vilddjur.

— Styr er pojka och släpp me', annars slår ja' er fördärfvade. Släpp me', pojka, på eviga fläcken, era bytingar!

Men pojkarne rusade i väg med den arme karlen och skuffade in honom i — svinhuset samt lade på haspeln.

Först när de fått in sexman till svinen, blefvo de rädda. De vågade inte öppna åt honom igen, ty de befarade stryk, när han kom ut. Därför tittade de en stund på hvarandra och sprungo sedan till skogs i bäfvan och stor räddhåga öfver hvad de gjort.

Men sexmannen rasade bland svinen och hojtade och skrek och sparkade sönder bägge sina träskor mot väggarne.

Han var i en ohygglig situation. Men det hade han ju i alla fall brännvinet att tacka för. Han var där han var. Han vrålade så att svinhustaket kunnat lyfta sig, och grisarne stämde in och sekunderade honom efter förmåga. Men ingen hörde dem. Jag hade ju undanstuckit mig neråt torpen, pojkarne voro långt sin kos i skogen och hustru min låg inne sjuk i sin vanliga influensa, så att hon gualof hvarken hörde eller såg.

Efter ett par timmars tid, när jag trodde att sexmannen kunde ha gått sin väg, masade jag hem och fick så höra ett stort gny från svinhuset. En hes röst svor och grät

och förbannade. Och svinen ruffade. De hade ruffat sig hesa de också. Undrande och spörjande sprang jag dit och öppnade dörren.

Åh, hvilken syn! Där stod den hedervärde sexmannen Danjel i Fållen i strumplästen uti smörjan midt i svina-

Åh hvilken syn! Där stod den hedervärde sexmannen.

hjorden, själf också till utseendet kreatursmässig, ty svinen hade nosat och rotat på'n.

Danjel raglade ut.

— Detta ska' kosta blo'! väsnades han.

— Hvem har bommat in dig här? lät jag.

— Dä' ha dina pojka. Men du ska' betala kalaset! hickade han.

— Jag tror förr att det är brännvinet, som lurat in dej i stian, genmälde jag och flydde honom en halmsudd att ansa af sig med ett grand.

När jag trattat i honom de där orden om brännvinet, föll han synbarligen på. Han sa' inte ett ord, utan bad att få låna ett par träskor. Se'n drog han sina färde och nämnde inte ens en halfdragen ande om prästskatten. Han skämdes kan veta.

Men tänk nu på den stackars hustrun, som var tvungen att ta' emot honom vid hemkomsten, så handterad som han var efter vistelsen i stian. Stackars kvinnor, som få välkomna sådana jössar. Sannerligen man kan undra på, om de säga ett litet ord vid sådana tillfällen.

Men tänk nu efter. När brännvinet kan till den grad genera och förnedra och nedsätta till och med en sexman, som är ute och kräfver prästskatt, hvad skall det då icke kunna åstadkomma med vanliga simpla människor, sådana som du och jag? Tänk bara efter.

Åt häcklefjäll med allt hvad brännvin heter!

Pojkarne fingo smörj, när de kommo hem i solakvällen.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kan jag nämna hvad som hände skogshandlare Månsson i vintras.

Johan i Pålshemmet skjutsade herr Månsson till Oset, där han skulle köpa en skogspark af Sven Israelsson. Nu är herr Månsson liksom alla andra skogshandlare en illfundig och synddrypande man och därför hade han med sig en kutting trallarevatten till Oset, för att därmed bedåra Sven Israelsson och lura honom vid köpet.

Nå, där dracks och pratades stora och gedigna ord. Herr Månsson hoverade sig och vräkte sig och var en gruflig bjässe. Men Sven stod sig. Där dracks och dracks timme efter timme. Men Sven lät icke bedraga sig. Till sist blef i stället herr Månsson själf så pass, att han icke

kunde reda någonting och Johan i Pålshemmet var inte stort likare han heller.

Men Sven stod bi. Han satte för hästen åt dem, vältrade upp den bepälsade stora skogshandlaren i sätet, och lyfte upp Johan bredvid honom, smackade åt öket och så skumpade herr Månsson och hans skjutsbonde bort, allt under det de sutto och slängde med sina kroppar hit och dit i åkdonet. Hästen gick, förstås, till Pålshemmet och när han stannade ute vid brunnen vaknade männen till och klefvo ur, fast det vinglade hit och dit med dem. Hästen försökte dricka ur vattenhinken, som var frusen och karlarne raglade vid sidan af honom.

— Kom nu, Pålle, så gå vi åt stallet, mumlade slutligen Johan och sträckte ut näfven samt fick händelsevis tag i herr Månssons pälskrage. Johan trodde att han höll i manen på hästen och drog.

Herr Månsson trodde att Johan ville hjälpa honom in och följde med.

På det viset hamnade de in i stallet. Johan, som hade för sig, att han ledde sin häst, föste in den bålde skogshandlanden Månsson i spiltan, där denne tumlade omkull och blef liggande i strået. Se'n raglade Johan in i stugan, där de hjälpte honom i säng.

— Du har väl satt in hästen riktigt? sporde käringen.

— Ja' ha-ar bå' va-hattnat och sitt om honom å lå-håst sta-halldörren! lallade Johan.

Så somnade de i Pålshemmet.

Men framåt ottan, en stund före dagningen, kom Månssons far och fästmö dit och förde ett grufligt väsen på fönster och dörrar.

— Hvad står på i all världens namn? bäfvade Johans hustru.

— Vi leta efter herr Månsson, som inte kommit hem. Er häst står förspänd ute på la'gårdsplanen. Hvar finns karlarne?

— Jo'an ligger här i sänga. Men hva' herr Månsson ä' vet ja' inte och inte har ja' sett honom heller! sa' gumman.

Nå, efter mycket bråk fingo de lif i Johan. Han blef alldeles perplex, när han fick se hästen ute och i skacklorna, stelfrusen och eländig.

Så barkade de in i stallet. Och där låg då herr Månsson i spiltan såsom ett annat djur. Där blef stor tablå och gråt och ett svårt skällande.

Måntro att finna en fin skogshandlande i sjubbskinnspäls på det viset, det är upprörande och ynkligt.

Det gick också, som man kunde tänka sig:

Herr Månsson fick korgen, hästen fick kvarkan och Johan fick rammel af hustru sin.

Jojo, brännvinet ödelägger folken och deras lycka. Det är som Ryssen, det är kanske värre än själfva Ryssen.

Behöfver ni fler exempel på dess förstörelselusta, gubbar? Nä' jag tror att vi för dagen kunna hålla med detta samt bli öfverens om att köra det från våra knutar. Ä' ni med på det?

Här är näfven!

Sorgligt slut på dansen.

— Hvar och en har sina speciella tycken här i världen. Den ene tycker om surkål, den andre om hafregröt, den ene tycker om Lisa, en annan om Maja, en svärmar för våren, en ann' för hösten, bondgubbarne i skogstrakten jubla åt stränga vintrar med godt före — och jag, jag tycker inte om midsommarn. Hvilket väl är underligt. Ah, midsommarvaka med dans och fiol och midsommarstång och kraftiga kvinnolif att hålla om, ängsbollar i rockuppslaget, det är väl ändå något dråpligt. Och en kyss bakom hasselbusken, yrande polka. Och så att vakna i soluppgången under fågelkvitter och i morgonglans på ängen med hufvudet i Majas knä. Ja, det där känner ni igen se'n ungdomstiden, gubbar, och edra ögon le och edra bröst häfvas vid tanken därpå! Men jag blir alltid ledsen och ifrån mej vid midsommartiden, och jag kan väl inte annat! sa' Fredrik i Skatebo.

— Hur så? Är det för att du tycker att det är synd, att dansen går på Gåryds äng och att ungdomen roar sig med lite bäljaspel och polka i stället för att sjunga sånger? Har du blifvit så gammal och trötter, så att du inte begriper ungdomssinnet längre, Fredrik? Inföll jag.

Gammal och trötter! Nej! Men jag blir ledsen vid midsommar för det att mitt hjärta slogs sönder och min största

sorg träffade mig vid den tiden, suckade karlen och tittade uppåt den rödfärgade aftonhimlen.

— Må dä! Du har mistat kreatur vid midsommartiden, kan jag tro. Och det vet en allt, att sådant biter svårt! inföll jag.

Fredrik glodde till på mej med en bå' sorgsen och hånfull min, precis som jag var't en slags sämre människa.

— Nå, hvad hände dig då, som kunde vara värre, Fredrik? Tala om ditt bekymmer. Det brukar allt lätta på lifvet! lät jag. För karlen såg verkligen riktigt ledsen och bedröfvad ut.

Han ville inte gärna gå in på't. Han förstod att jag var en allt för jordevänd mänska för att begripa annat än klöfvervallar och stutapris. Men till sist trängde sig väl minnet på'n så pass, att han inte kunde hålla inne med det, som rörde sig inom honom, och så fick jag hans sorgliga midsommarsaga till lifs. Jo, jo, mänskan är utsatt för mångahanda svårigheter här i tiden. Lycklig den, som antingen kan ta' det såsom en tuktan eller också är mäktig att glömma. Gualof, jag glömmer. När svedan efter den stingande törnetaggen har lagt sig, minns jag inte längre olycksfallet. Men Fredrik i Skatebo tycks inte kunna glömma. Taggen sitter tydligen kvar i hjärtat på'n och gnager och stinger och äter sig in allt längre och längre. Så länge jag mins honom, har han alltid varit en sorgbunden, svårmodig och dyster karl.

— Kan du tro — yttrade han — att ända till dess jag blef tjugufem år var jag den gladaste, tosigaste gossen här i pastoratet. Det var bara lek och lust.

— Är det möjligt? undrade jag.

— Jo, gunås, det var nok så. Ingenting hade jag heller att sucka för. God hälsa, friska krafter,' godt humör och så skulle jag ju få hemmanet efter far min, nära på skuldfritt.

Gunås, det gick inte alltid så anständigt till på den tiden vid lekstugor och midsommardanser.

— Ja, det var ljusa utsikter, inföll undertecknad.

— Men ingenting utaf det där gladde mig i alla fall så som vissheten om, att jag skulle få Greta i Åkershult till hustru. Vid henne var jag så glad, att jag syndade

därmed. När jag bara tänkte på henne skalf jag i hela kroppen, när jag fick se henne kändes det som om jag träffats af en sådan där elektrisk stöt. Jag skulle hellre ha försakat gård och grund än henne. Ja, jag var, som sagdt så glad vid henne, att jag syndade med det. Det var ju ett rent afguderi. Och därför gick det väl såsom det gick. Och så satt han tyst en stund.

— Var hon så grann då? inflikade jag.

— Grann! Jo det var just det hon var. Och frisk och munter och trofast på samma gång. Jag ser henne för mig, när jag blundar. Men jag kan inte beskrifva henne. Hon hade ögon som en källa i skogen och hår som en knippa solstrålar. Och så rund och så mjuk och så brinnande liflig, se'n. Ja, jag kan se det, men beskrifva det kan jag inte. Och så hon dansade vid vår sista midsommarvaka! Och så trefligt vi hviskade till hvarandra och gjorde upp huru vi skulle ha det, när vi blefvo gifta. Inte trodde vi då, att hon några timmar efteråt skulle ligga kall och stel och död! stönade Fredrik i Skatebo.

Dog hon?

— Ja, hon dog!

— Gick det så kvickt?

— Ja, det gick kvickt. Vi voro som sagdt, på midsommarsdans i Fågelsången, och aldrig har jag haft så roligt. Men aldrig har väl någon rolighet slutat förskräckligare.

Vi kommo dit en hel skock ungdom från vårt håll roende i båtar öfver ån, för att slippa omvägen. Gunås, det gick inte alltid så anständigt till på den tiden vid lekstugor och midsommarsdanser. Det var ju ingen skam eller vanära eller chikan att supa i de gamla dagar, det var snarare tvärtom. Och för den skull medförde alla gossar starkvaror och spenderade på hvarandra mellan danserna, så att vi blefvo öfverdådiga och tosiga i våra kroppar. Det var så tidens sed. Och jag, som ju var så ung och lycklig

och glad och oförvägen. Jag drack den midsommarnatten mer än vanligt. Gu' tröste mig så visst. Och se dansen och värmen se'n — och kärleksyran. Till slut gick det rundt.

En lång tid satt jag se'n nere vid ån och väntade att Greta skulle komma upp.

— Blef där slagsmål, Fredrik?

— Nej, inte som jag minnes. Nej, inte som jag minnes. Nej där blef ett annat och mycke, mycke sorgligare slut på dansen.

— Åh hva' i all da'r hände då?

— Jo' det är så att hjärtat vill brista, när jag tänker på't, fast så många år gått se'n dess. Ack, jag talade ju om, att vi tärde starka varor under midsommarvakan. Nå, när vi nu skulle ro hem på morgonen, så skulle vi naturligtvis vagga med småskeppen och göra oss till och visa flickorna hvilka karlar vi voro. Herre Gu', jag minns hur Greta gång på gång förmanade mej att sitta stilla i båten. Men det är ju inte lönt att tala förnuft med en mänska, som har ett halft stop starkvaror i kroppen. »Var du lugn, Greta lilla, jag vet hvad jag gör», svarade jag henne endast, och så log hon och trodde nog, att det inte var så farligt med vaggandet som det kanske såg ut till. Men rätt i rappet lågo vi i vattnet, och Greta gick till bottnen och kom aldrig upp mer med lifvet. Och hur jag kom till stranden, det vet jag inte.

— Men det där var ju en ryslig tilldragelse!

— Ja, de tviflade länge på, att jag skulle återfå mitt förnuft. En långlig tid satt jag se'n nere vid ån och väntade, att Greta skulle komma upp. Till slut liksom vaknade jag till sans. Men mitt humör var och blef borta och se'n dess har jag inte tyckt om midsommar utan alltid blifvit ledsen och dyster vid den tiden. Och det kan väl ingen undra på? slöt Fredrik och gned med tröjärmen öfver ögonen.

— Nä, det kan ingen förvåna sej öfver, genmälde jag.

Ombytta roller.

Ett litet stycke hinsidan om Ingabos vägskäl synes en liten skogsstig slingra sig inåt illmarkerna österut. Stigen är dock inte så värst liten, ty det synes att folk stundtals vanka fram på densamma med dragkärror när det är barmark och med kälkar då det är vinter och före. Häraf framgår, att vägen troligtvis bär hän till något bebodt ställe och att det någonstädes inåt skogen lärer finnas en gård, ett torp eller en backstuga. Vintertiden syns där spår af träskostöflar i snön och sommartiden skönjas fjät af barfotalassar i den fuktiga dy, hvaraf marken närmast bygdevägen består.

Nåja, där bor folk ett stycke borta i skogen, fast det är en god bit till dem. Öfver mossalaggor och kullar, öfversållade af skrofliga och mossbelupna stenhögar, slingrar stigen fram, och det ser tröstlöst ut rundt omkring. Omsider når man en väldig stubbafälla, som vittnar om att en stor skog för icke längesedan växt där, och midt på fällan ligger en liten stuga, utsatt för vinden från alla håll.

Där bodde Andreas i Skogsbygget och hans gumma.

Hur han kunnat slå sig ner där? frågar ni. Ja, det är en historia om den saken också.

När Andreas var ung i världen, tjänade han nere i Kulhult, å hvars ägor Skogsbygget ligger, och var jämnårig

med sonen på stället. Sålunda skulle ock drängen och sonen exersera beväring på samma gång. Sonen Isak var en bångstyrig sälle, ville gärna bråka och slåss, var stursk, öfvermodig och högfärdig, så han kom ofta i klammeri och skulle mer än en gång råkat illa ut, om inte Andreas, som var from och godsint, hjälpt honom och stått på hans kant, då det gick hett till på lekstugor och andra tillställningar. Ty Andreas hade den åsikten, att han skulle hålla med den han åt hos, äfven om denne icke alltid hade rätten på sin sida.

När nu gossarne varit vid beväringsmönstringen och voro på hemväg, blef det naturligtvis slagsmål af. Ty på den tiden slogos beväringspojkarne sockenvis, såsom det, gu'nås, än i dag somligstäds kan hända. Kontingenten från Hiarums socken drabbade efter vanligheten på Lungemosapojkarne vid Ingabo vägskäl, såsom sedvänjan hade varit så långt folk kunde minnas. Efter hvarje beväringsmönstring stod alltid ett slagsmål vid det vägskälet. Det var lika säkert som amen i kyrkan, och inga fjärdingsmän i världen kunde göra något däråt.

Vid det tillfälle, då Andreas och Isak mönstrats, stod ock ett slag därsammastädes och Isak anförde, förstås, Hiarumskontingenten med sådan framgång, att en Lungmosapojk blef nära dödslagen. Han kom visserligen till lifs, men han hade fått en sådan skräll i hufvudet, att det aldrig efteråt blef någon ära med honom. Han förmådde aldrig göra ett ordentligt dagsverke, utan var efter tillfrisknandet fumlig och halfidiotisk i all sin dar. Och dess bättre för honom lefde han heller inte så särdeles länge. Nå, det blef rättegång om saken, och det fanns de, som kunde taga på sin ed, att det var Isak, som med sin blydagg kommit Lungemosapojken till skada.

Men när det kom till kritan, tog Andreas saken på sig. Isak och far hans hade, kantänka, lofvat honom stora fördelar, om han ville lida straffet. Och den beskedlige sjåtern

lät lura sig. Han lät häkta sig och bekände sig saker och utstod det honom ådömda häktelset och smäleken.

Och hvad tror ni han fick för sitt besvär och sin dumma hjälpsamhet? Jo, en kal bit här i skogen och virke till en

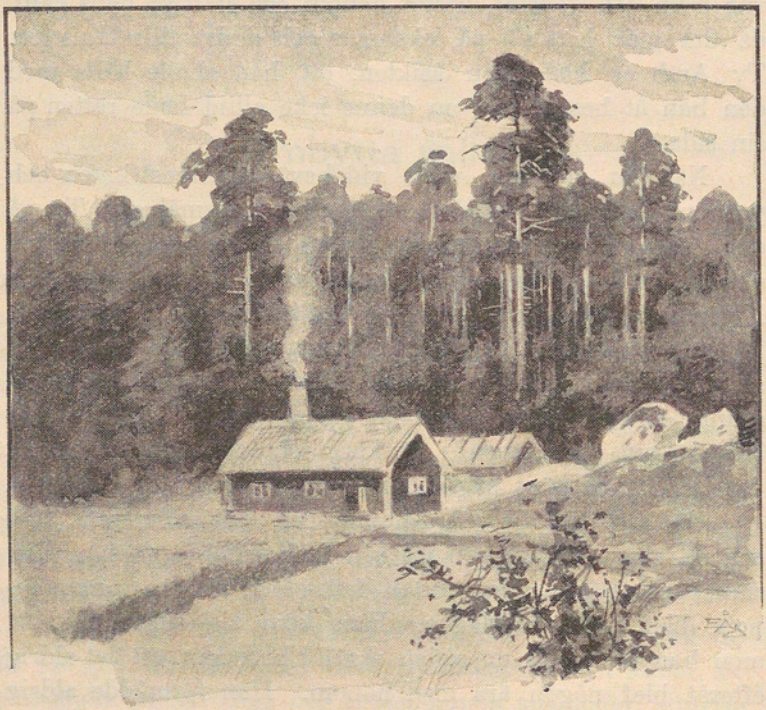

Och så kom Skogsbygget till stånd.

stuga och löfte att få plocka bränsle vid röjning i skogsmarkerna.

— Däruppe kommer du i lugn och slipper att vändas så mycket bland folk, som ju alltid ska' dra sig för dej, som var't i häkte! tyckte Isak.

— Kanske dä'! lät Andreas. Och så kom Skogsbygget till stånd.

Men det såg ut på ett annat sätt däruppe i de dagarne. Den flacka och ganska bördiga fälla, som den stackars Andreas efter sitt självpåtagna lidande för vännen bebyggde, var då kransad af stor och härlig skog, som tog emot stormarne och motade undan frosten. Den gaf skugga i torkår och om vintern var den som en pälsfodrad tröja åt Skogsbyggefolket. Andreas och den kvinna, som band sig vid honom och delade hans ensliga och afskilda lif därborta, mådde väl. Där växte goda äringar åt dem. Marken var lättbrukad och de hade lagom mycket öppen jord för att kunna sköta den väl, och uti skogsplanen fanns tillräckligt med bete åt deras fåtaliga fäkreatur.

Österut sträckte sig skogen ner till ån, och där fanns godt om fisk, så att sofvel fattades aldrig i Skogsbygget. Dess invånare trifdes för den skull väl och en rask son växte upp åt dem. Men när denne blef stor nog, längtade han ut ur skogen och for till Amerika.

Under tiden hade Isak tillträdt hufvudgården, hvarest han braverade och ritade värre. När han vuxit ifrån lekstugornas och slagsmålens förströelser, slog han sig på att lefva herre. Han ville åka fint, bo och kalasa på herrskapsmanér och spela kort med handlandena nere vid stationen. Han byggde om Kulhult och vräkte sig som den värste patron, gick i borgen för herreslankar, som ville dricka brorskål med honom, och förlorade den ena summan efter den andra.

Omsider måste han taga till skogen för att reda sig. Park efter park fälldes, kastades i ån och flottades bort.

— Du går väl inte inpå mej med huggandet, så att du släpper nordanvinden öfver min lilla täppa! sa' Andreas ofta till Isak.

— Åhnej, skogen är så vidlöftig, så han räcker nok i bå' din och min tid! lät Isak.

Men det var märkvärdigt med det skogshygget. Ju mer Isak sålde, dess mer behöfde han sälja. Det var ingen

välsignelse med de skogspengarne, de gingo som de kommo och togo flera med sig. I många år stod skogen likväl bi, men allt närmare kom man Skogsbygget.

— Du kan väl lämna liksom lite gardiner kvar kring min täppa — dä' kan du väl göra för gammalt skull! tiggde Andreas.

— Dä' ska' vi försöka! lugnade Isak.

Men allt närmare och närmare raspade sågarne rundt omkring Skogsbygget och allt sämre och sämre blef ställningen för Isak. En dag syntes icke längre någon skog kring Andreas' åkrar. Bara stubbar och sten och småbuskar så långt ögat kunde nå. Hvad som inte dugt till timmer, bjälkar, plank eller bräder hade mejats ner till massaved.

Då kommo stormar och frost och torka öfver Skogsbygget. Lägenheten, som förut födt tre kor, stod inte längre ut med att föda en. Där blef ingen nämnvärd äring vidare. Skogsbygget, där det förr varit så lungt och hälsosamt, blef till ett riktigt blåshål. Fisken i ån hade försvunnit på grund af timmerflottandet, och det stackars folket, som förr mått bra och stått sig godt däruppe, fick nu pröfva på att bå' frysa och svälta.

Det var inte underligt om Andreas under sådana omständigheter förbittrades och kände vrede mot Isak.

— Nu får du släppa till föda åt oss, se'n du fördärfvat jord och fiske och jakt och bete och alltsammans med ditt skogshuggande! sa' han.

— Du har lika möcke som jag! murrade Isak.

— Gå då hem och titta i min saltbalja, så får du se hvad jag har, och kakorna på brödkraken ä' snart räknade. Hustru min tål inte vid blåsten, utan är sjuk jämt och samt och harklar och hostar. Och detta allt blef den stätliga lönen för min beskedlighet mot dej. Ja' vånnar jag väl vore ifrå' denna världen! suckade Andreas.

Isak blef bara ovettig på honom och hotade att vräka honom från stället och sälja jordbiten, om han inte hölle

in med sina förebråelser och sitt pip. Andreas hade ingen fasta på stället och kunde tacka Gu' att han fick sitta kvar, mente Isak.

På det viset blefvo karlarne omsider osams. Ju längre det gick, dess uslare blef Skogsbygget. Säden stod där stripig, svag och utpinad i blåsten. Där hjälpte ingen skötsel längre, och ju fattigare Andreas blef, dess mer började han hata Isak.

— Fattighuset blir min lott för dä' jag fördärfvade mej i ungdomen för din skull. Men du får allt igen'et mä' ränta, innan du dör! sa' Andreas mer än en gång.

Men Isak bara hånade honom. Och om Andreas bad om lite hjälp ibland till utsäde om vårarne, fick han ingenting annat än skällsord.

— Dä' vore bättre ja' tiggde än du! dundrade Isak.

Till sist blef det ingen annan råd för Andreas än att skrifva till sin son i Amerika och tala om sitt förhållande. Han gjorde det ogärna, ty det är ju en sägen att barnabröd skall vara bittert att äta.

Men han redde ut för sonen hela sitt elände, hur han tagit sig på Lungemosapojkens öde och hur han till sist lönats för denna sin uppoffring. Svar och pengar fick Andreas tvärt jämte befallning, att han skulle underrätta, när de pantade Kulhult för Isak.

Hvarför pojken ovillkorligen ville veta den saken, förstod Andreas inte. Men när utmätningarne började damma på därnere, skref han likväl till Amerika om saken.

Två månader efteråt såldes Kulhult exekutivt och vid det tillfället kom Andreas underfund med hvarför hans son hade velat få reda på Isaks affärer.

Länsmannen i egen hög och fruktansvärd person stannade för högsta budet, men Andreas vardt skrifven som ägare till hemmanet. Länsman hade fått en anvisning från Amerika med anhållan att köpa Kulhult åt gubben.

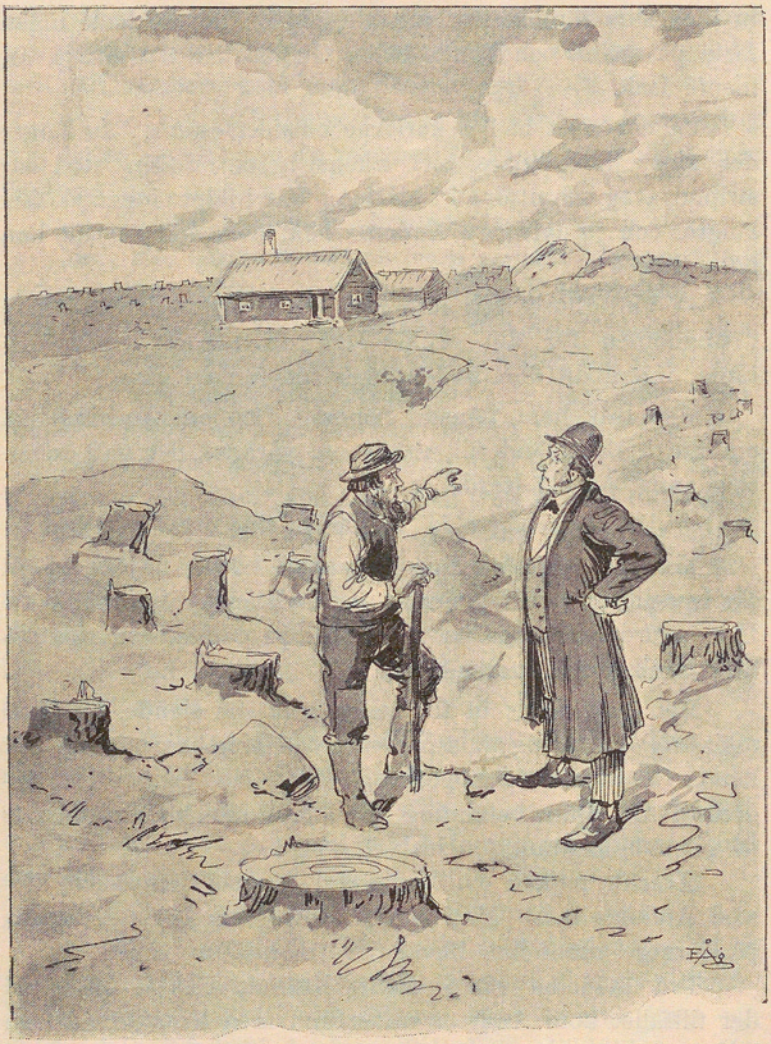

Uppe i Skogsbygget bor nu i stället Isak.

Ni kan tro, att det blef ett pratande och rabaskande om denna händelse i hela socknen.

— Där ser en Guds finger! lät folket.

Och när dagen var inne, drog Andreas ner och bosatte sig i Kulhult och började tvärt med att sätta gården i stånd.

Uppe i Skogsbygget bor nu i stället Isak i blåsten och fattigdomen bland stubbarne och i kalmarken, som han själf åstadkommit.

Hjärtslag.

När jag ibland under senhösten sitter och tittar på min gamla lönn, som står så ärevördig på gårdsplanen, förefaller det mig som om löfven hade fasligt svårt att falla af henne. Gula ä' dom, skrynkliga och spröda och torra. Det finns inte ett dyft till saft uti dem, och när kvällvinden rör vid de stackarne, som äro rakt som utlefvade, så rasslar det i dem.

Men de tyckas ändå ha svårt att falla af till fullo, så att man kan få räfsa bort dem och göra fint på planen.

De synas rent af med envishet vilja hänga kvar vid grenarne, liksom bäfvade de för att släppa sina tag och fästen.

Blott några stycken i sänder falla ner i gruset, malas sönder under våra fötter samt sprida denna unkna höstdoft, som stämmer ner våra själar och slappar vår lust.

— Kratta bort löfvet! sa' jag en dag till den gamle drängen.

— Åh, dä' lönar sej inte förr'n fällningen ä' slut. Dä' mesta löfvet hänger ju fast än, svarade han och tittade upp i trädet.

— Men hvem vet när fällningen blir fullständig? Det kan ju dröja i veckotal än.

— Ånej, dä' går kvickt, när det kommer därtill. Dä' behöfs bara en rejäl nattfrost nu och lite blåst, så är det färdigt, förklarade drängen.

Och han hade rätt.

Följande natt kom frosten, stark och hård och knäppte obarmhärtigt af löfvens skaft. Strax efter soluppgången drog en liten blåst-il öfver gården, och när jag tittade ut på morgonen, stod lönnen därute grå och naken såsom ett gammalt vrak och skramlade med sina risiga grenar.

Nu liknade hon ett lik, en mumie, som bara väckte dystra tankar, tankar på förgängelse och död och undergång. Och på dessa tankar får man se'n gå och rufva under långa månader, ända tills våren kommer och väcker upp de döda och gifver dem en ny och ren och härlig skrud igen.

Äss man lefver.

Det är inte utan, att det är med människan som med de där löfven, som falla i höstetid. Man kan mista sina bästa safter, sin friska färg. Sjukdom och sorg kunna flitigt suga must och äta på nerver och märg. Men man klamrar sig ändå hårdnackadt fast vid sitt gamla fäste; man vill inte ge med sig och det fordras att sorgernas dödskyla vräker sig tungt öfver det rätta stället i hjärtat, innan man förlorar hoppet, släpper sitt tag och låter sig föras bort af stormen, utan att bry sig om hvart det bär hän.

Men hugger sorgen till rakt midt i hjärtat, så är det, förstås, förbi med oss.

— — —

Jag tänker på Erik i Skriperyd.

Han var litet till seg han, och lifvet med dess köld och dimma och mörka höstnätter och tåreregn och stormar hade ett fasligt arbete med den karlen, innan det förmådde länsa honom på allt och göra honom kal och ren och till ett vrak och ett lik som lönnen på gården min.

Han hade haft sin vår han också, förstås. Men våren är kort, det veta vi. Han är lik en älfva, som dansar ifrån oss, och lämnar oss, när kvällen ångar och doftar som skönast och kärleken sjuder som varmast och hoppet glänser och skimrar som grönast.

När löfven sprutto ut en vårmorgon, dog Eriks Kajsa, och så blef det mörker och kyla och nära nog höst med ens i Skriperyd.

Det var ett hårdt slag för Erik, men det hade inte ändå träffat honom på det allra ömtåligaste stället i hjärtat.

Där låg i vaggan en liten pojk, och det var väl dennes små knubbiga och lekande händer, som trots deras svaghet, förmådde mildra smällen, så att han inte råkade Erik till döds.

Minnet af den döda, tanken på förlusten gnagde likväl och tärde på hans inre. Men Erik höll sig likaväl uppe och höll i sig.

Så hände det sig en vinter, att Erik och hans far, som bodde hos sonen i Skriperyd och hjälpte honom med arbetet, skulle köra kol öfver sjön till masugnen, hvilken låg midt emot på andra stranden.

Gubben skulle köra med hästen för att komma fortare och slippa hänga så länge i blåsten ute på sjön. Ty Erik var rädd om far sin, hvilket eljes just inte är så vanligt nu för tiden. Stutarne skulle han köra själf.

Så drogo de af.

— Släpp ni på, far lelle, och låt det gå undan, så kommer ni förr fram och får värma er, lät Erik, då de hunnit ner på isen.

Och gubben satte i väg.

Men under natten hade det gått upp en s. k. »råk» tvärt öfver sjön, en bred och svår sådan. På morgonen hade där lagt sig en ishinna öfver henne, så att hvarken gubben eller hästen observerade någonting förr än det var för sent.

Rätt som Erik satt där på sin kolaryss och manade på sina stutar, nåddes han af ett hemskt skrän, och när han tittade fram åt sjön, såg han hur hans far och häst sjönko ner genom isen.

Han kastade sina tömmar och sprang, såsom man endast vid sådana tillfällen kan springa, mot det ställe, där han såg sin fars ludna mössa och sin hästs hufvud öfver vattnet vid en iskant. Men han hade lång väg dit, ty gubben hade fått långt försprång, och när han kom fram, var det blott kolryssen och faderns hätta han fann ofvan vattnet. Gubbe och vagn och häst hade gått till botten. Och nu låg där blott en massa svarta kol såsom ett hemskt bårtäcke flytande öfver djupet, som dolde hans faders styfnade lik.

När Erik kom hem efter några timmar, syntes det på honom, att han fått än ett dråpslag af lifvet. Han höll på att segna ner under detsamma. Men han höll sig likväl uppe.

— Gud vare tack, att jag ändå har min pojk, den raske och vackre pojken kvar! suckade han och rätade sig så småningom under bördorna.

— — —

En gång hade Erik förlorat tusen kronor på en borgen och fått låna upp beloppet af landthandlarn att klara affären med.

Den skulden grämde honom, ty han visste aldrig rätt när det skulle bli möjligt för honom att betala densamma.

Så fick han en dag bud om, att han finge ärfva samma summa efter en moster, som dött. Men arfvet skulle icke bli att lyfta förr än om ett år.

— Gualof, nu vet jag då, att jag skall kunna betala handlarn, när ett år gått, sa' han för sig själf och gladdes.

Men i samma vefva började handlarn sätta efter honom.

— Om ett år ska' du få pengar. Till dess kunna de väl få stå. Ja' kan inte betala förr, förklarade Erik.

— Du kan väl ge mej en växel. Du får omsätta den hur du vill, och skulle nå'ngång fattas dej till omsättningen, så ska' jag hjälpa dej, mente fordringsägaren.

På det viset öfvertalade handlarn Erik att uthändiga en växel. Men innan densamma första gången förföll, gick handlarn plötsligt i konkurs. Och nu stod Erik där vackert. Där blef pantauktion och elände i Skriperyd. När länsmannen varit där, såg det ut som om elden gått fram öfver lösegendomen.

Länsmannen gjorde nästan rent hus i både la'gård, stall, svinstia och vagnbod.

Måntro, den gången fick Erik också ett rapp, som kändes. Det sved äfven länge efter'et. Men det fällde honom likväl inte. Det hade inte träffat honom på hans allra ömtåligaste ställe.

Erik liknade nämligen, om jag så får säga, de löf på träden, som inte ramla ner för de första vindstötarne i hösten, utan hörde till dem, hvilka hänga fast tills den riktiga vinterkylan och den sannskyldiga stormen komma rusande nordanfrån.

— Jag har pojken att sträfva för, lät han. Och så tog han nya tag och vånnades med sådan kläm, att han i sinom tid satte upp med båd' fä och redskap å nyo i Skriperyd.

— — —

Men så kom det en tid, när sonen började gå på lekstugor och komma hem drucken i soluppgången om söndagsmorgnarne.

Då blef det så konstigt och kallt inom Erik. Han liksom började vackla.

Det är inga goda tecken, go' vänner, när en faders örongott är genomblött af tårar om morgnarna. Nej, det är dåliga tecken, och Gu' vet, hvad det är för barn, som

kunna skönja sådant utan att i kärlek och bättring söka stämma det flödet.

Erik skrumpnade och kroknade. Slagen och dödsmärtorna började närma sig det rätta stället. Men han hängde med ändå, ty hoppet, det välsignade, har en sådan underbar makt att understödja det, som lutar till fall, och hålla det uppe, som vill störta tillsammans.

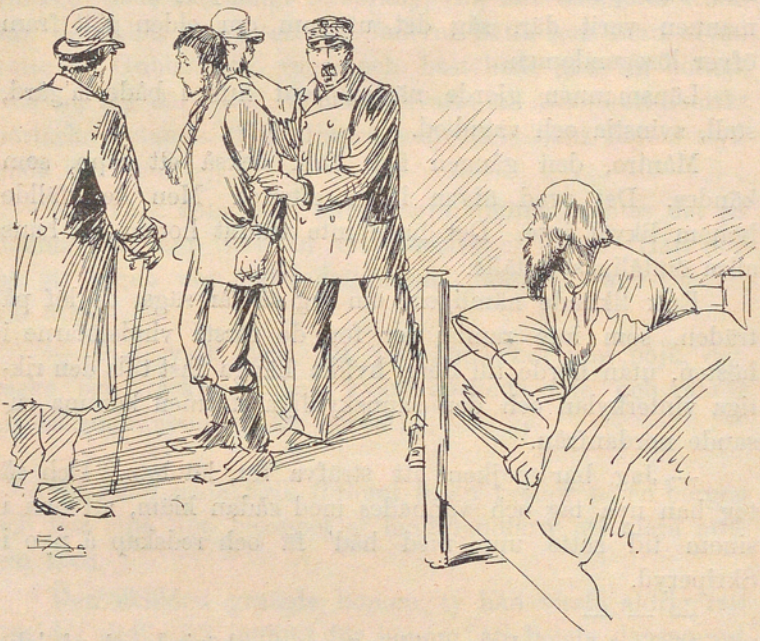

En söndagsmorgon hade sonen, som vanligt, kommit hem och kastat sig i sin soffa samt slö och slapp och redlös genast fallit i sömn.

— Gualof att han kom! hviskade Erik för sig själf, där han låg vaken och väntande, såsom han legat hela natten och kämpat med Gud i dessa brinnande böner, som

endast kunna dallra ur ett blödande och tröstlöst fadershjärta.

När han nu såg sin son hemma, somnade äfven Erik.

Om några timmar vaknade han emellertid vid att stugan fylldes af folk. Och bland dem var länsmannen.

— Hva' i Herrans namn står på? stammade han och reste sig skälfvande i sängen.

— Din son har i natt vid lekstugan i Karlsbygget stuckit ihjäl Karl Johans son i Brantelid. Och jag häktar honom nu.

Ser ni, godt folk, den smällen drabbade Erik just på det rätta stället, midt i hjärtats ömtåligaste punkt, och nu föll han, liksom löfven falla af min lönn, då den rätta nattfrosten kommer och kniper af deras skaft.

När de ledde ut hans raglande, ännu nästan medvetslöse pojk genom dörren, föll Erik ihop i sängen och det grånade hufvudet, till hvilket lifvet burit så många tunga tankar, sjönk ner på den tårdränkta kudden.

Då husfolket efter villervallan kom in och sporde, om han inte ville stiga upp, låg han där stum och kall.

Under ett långt lif hade han stått emot och värjt sig manliga mot ödets slag. Ibland hade han väl segnat, men han hade rest sig igen. Nu kom det dock oemotståndligt och med allvar, nu råkade slaget midt i fadershjärtat, och då föll Erik tyst, snabbt och förgäten, såsom då ett löf rasslar till marken i höstens natt.

En syndapalt.

Handlaren Bengtssons i Skäggebo bokhållare är allt en af de syndfullaste och ogudaktigaste varelser, som finns på jorden. Han är nära på värre än någon annan bokhållare, som jag förr skådat, och då kan man tänka sig hvilken förskräcklig mänska han är.

Aldrig annat än spektakel, aldrig annat än lurilej, aldrig annat än falska varor och svek och stollastycken och gny med gammal och ung.

Djädriga och fulla af hin onde och synd ä' ju alla bokhållare i universum. Men det här vilddjuret i Skäggebo är då en riktig extra prima skrådaling af första sort. En gång bildade vi en s. k. kommitté, bestående af de likaste karlarne inom Skäggebo handelsområde, och gingo ner till handlarn i Skäggebo för att få bokhållaren aflägsnad.

— Vi ä' utkorade te' en deputation, som skulle gå hit och framställa folkets önskningar hos handelsmannen, sa' Jösse i Bolet, som vi utsett att föra ordet.

— Hm — jaså! Hva' ä' det för önskningar, undrade handlarn.

— Ja, dä' ä' vektiga och gedigna saker vi komma med, lät Jösse och råkade spotta i sockerlådorna, som stodo utdragna. Ty Jösse var ifrig och märkelig samt hade inte tid eller håg att reglera sitt spottande i det ögonblicket.

— Om ni också ä' en deputation ifrån afgrunden, så

ha' ni inte rätt å spotta snus i mitt socker. Och kommer ni hit för att söka tvinga mig te' nedsättning i mina priser, så tjänar de ingenting te', för den lilla avance jag har, den behöfver jag, brummade handlarn, som inte visste, hvad han skulle tänka om oss, där vi stodo grundrika utanför disken och glodde illa på bå' handlarn och bokhållaren, förnämligast på den senare.

— Vi ha inte bedt handelsmannen att få köpa någon slags »avansch», och inte vet ja' heller hvad dä' ä' för slags delikatess eller lektyr. Ä' dä' nå'n nymodig anschofisk så får han behålla honom själf. Vi ge attan hans »avansch», eller hvad det heter. För dä' ä' väl i alla fall inte annat än nå't, som han vell söka lura bönder med. Men han nös sej den gången! Behåll han sin »avansch» te dess han surnar eller ruttnar eller dunstar bort! Vi ä' inga spekelanter på'n. Utan vi ha kommit hit för att tala om en annan affärd! dundrade Jösse, som började bli varm och komma i tagen med att hålla tal.

Handlarn drog på munnen, och den synddrypande bokhållarn hångrinade oss midt i synen, fast vi utgjorde en deputation. Ni kan förstå hur dan han är, ty en riktig mänska grinar inte åt en kommitté eller deputation.

— Grina ni i häcklefjäll och inte åt oss, för ja' ä' säker på, att åtminstone du, spoling och skrangelhane, ska' skratta lagom, när du får höra, hvad här är fråga om, röt Jösse och dängde näfven i disken, så att våg och lod och andra grejor, som stodo där, hoppade hit och dit.

— Men hvad i all världen är det då fråga om? Har jag inte alltid behandlat er ärligt? sporde handlarn och började draga öronen åt sig, som man plär säga.

— Dä' ä' inte nu fråga om den saken, fast dä' kan va' bå si och så med ärligheten. Men man får ju inte begära mer än tre marker talg utå' en träbock eller nå'n öfverdrifven ärlighet, utå en handlingsman. Dä' veta vi, gunås. Vi ä' i alla fall komna hit i en annan affär.

— Nå, sjung ut med det då, så vi få komma till saken, lät handelsmannen.

— Åh, vi komma tids nok dit. Men här råder ett allmänt och stort messnöje i orten ibland allt hederligt folk. Och nu ha vi blifvit utsedda att gå hit och anhålla, att handelsmannen bums och på eviga fläcken gör slut på roten och upphofvet te' detta stora messnöje, annars komma vi att flötta all vår handel ner te' Skaftarp. Dit ha' vi vesserligen en bit längre väg. Men så blir en då åtminstone skickligt behandlad där.

— Hva' i all min dar har jag då gjort? Eller hvad vill ni att jag ska' göra? pustade handelsmannen.

Jösse sträckte ut sin näfve, pekade som en besvärjare på bokhållarn och sa':

— Jo, vi vell inte mer och inte mindre än att handelsmannen nu tvärt på momangen kör den där fähunnen åt häcklefjäll, för han ä' en dålig mänska och en spektakelmakare och en glöhök!

Handlaren Bengtsson blef förbluffad och tittade tigande först på bokhållarn och se'n på oss.

— Gack med mej in på kontoret, så få vi talas vid, sa' han slutligen.

Och vi följde med in på kontoret. Där fingo vi cigarrer och piccardon och där fingo vi redogöra för hvad vi hade emot bokhållaren. Och jag ska säga att vi lade fram ett vackert syndaregister.

Isak i Sobo talade om att bokhållaren beställt sig en stor lergök med uppåtsvängd stjärt, och denna lergök hade han trattat full med kimrök. När nu någon blåste i göken, yrde kimrök genom stjärten midt i synen på den blåsande. En dag hade sålunda Isak själf i egen person kommit in i boden och förvånat sig öfver den bålstora lergöken.

— Och ett sådant ljud det är i honom se'n. Pröfva på! hade bokhållaren sagt.

Isak hade tagit fatt i göken och blåst till af all sin kraft.

Han hade visserligen känt, att det var något som yrde i synen på'n, men han hade inte fäst sig därvid utan trott att det var damm, som samlat sig i gökens innandöme. Men när han kom hem, hade han nästan vettskrämt hustru och barn, ty han var svart som en morian i synen, och husfolket hade trott, att han antingen blifvit biten af en galen hund eller ock att han fått pesten. De hade inte på länge vågat närma sig honom.

— Ä' inte så'nt schvinaktigt? sporde Isak.

— Jo, det ska' han få för! sa' handlarn.

— Åhja, vi ha nok lite te' mans var't utsatta för hans lergök. Och nu ska' vi ha slut på't! inföllo vi andra.

— Hm, hm — en så'n drummel! mumlade handlarn.

— Och hur gjorde han inte med gamla Inga i Pinutten! skrek Lars i Fåfängan, som också var med i deputationen.

— Hvad gjorde han med henne?

— Jo, hon hade bedt en del hustrur i roten om ysthjälpe, för hon ville ställa ihop en liten julost åt sig, gummesjåtan. När nu mororna på en viss dag skulle komma till henne med mjölken, ville Inga fägna dem, kantänka. Och så gick hon hit och köpte för trettisex skilling vin. Men den eländige bokhållarn gaf henne i stället sådant där gulaktigt ostlöpe, som ni har på flaskor och säljer. Ni kan väl förstå hur fördärfvade käringarne blefvo i sina magar utå löpet. Min var där också, och med henne blef det ingen reda på fjorton dars tid. Ä' inte så'nt upprörande och fähunsaktigt? slöt Lars i Fåfängan.

På det viset höllo vi på en timmes tid och lade fram bokhållarens uselheter, af hvilka en del voro sådana, att man knappt kan tala och mycket mindre skrifva om dem.

Handlarn satt och grunnade och ibland log han. Det syntes på'n, att han just inte blef så värst ilsk på bokhållarn.

Slutligen sa' han:

— Jag ska' säja er, gubbar, att det vore synd att köra bort honom. Han är så full af illmarighet och han är karl att tänka ut så många rackarstreck, att det tydligen blir den likaste handlare, som man kan tänka sig, af honom! Se'n hällde han upp mer piccardon och var så beskedlig, att vi till sist gingo in på att nöja oss med, att bokhållaren inkallades och undfick ett rejält ovett i vår närvaro.

Bokhållaren grät och bedyrade.

Nå, handlarn kallade in honom på kontoret och skrupensade upp honom och lofvade honom smörj, om han inte bättrade sig. Och bokhållaresvinet grät och bedyrade, att han efteråt aldrig skulle skoja, åtminstone inte med gammalt folk.

Se'n fingo vi mera vin och voro belåtna med utgången af vår sändning.

När vi se'n gingo, stod bokhållarn i boden och grät och bad om förlåtelse, lofvade fullständig bättring samt bjöd oss snus.

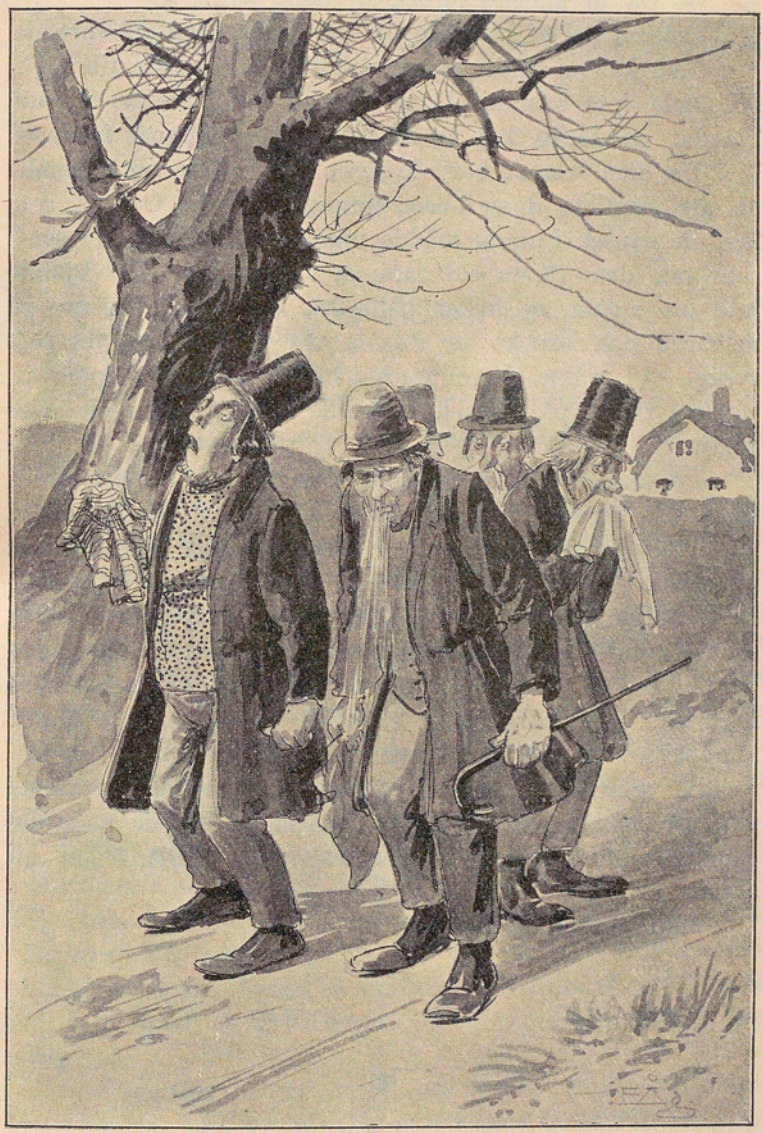

Deputationen tog sig just inte bra ut, där den skred fram på vägen.

— Dä' är alldeles färskt, snyftade han.

Och en del af oss lade in snus i mun, en del snusade. Men kan ni tänka er en sådan afgrundsande till pojk! Vi hade inte kommit långt, förrän vi upptäckte, att han blandat en faslig hop sådan där Cayennepeppar i snuset.

De, som snusat, började nysa i ett evinnerligt nysande, så att samtliga deras näsor sprungo i blod. Och vi, som lagt in snuset i mun, mådde ingalunda bättre. Det sved, som om den värsta eld flammat i våra gap. Det hjälpte inte att spotta, ej heller halp det, att vi lade oss ner på magarne och drucko ur dikena vid vägen. Det var rent rysligt. Vi tyckte att munnarna blifvit stora som logdörrar. Ögonen runno på oss och vi kunde knappt andas ej heller svärja.

Deputationen tog sig inte just bra ut, där den skred fram på vägen. Och folk, som mötte oss, trodde att vi voro fulla samt att vi varit i slagsmål, på grund af det blod, som frustade ur näsorna på dem af oss, hvilka skredo fram under ett ideligt och fruktansvärdt nysande. Dessa senare kunde heller inte säga ett endaste ord. De förmådde bara nysa och det var då mer än underligt, att de inte nöso ihjäl sig. Vi andra blefvo skinnlösa i munnen och kunde knappt tära en matbit på åtta dars tid.

Så gick det med den deputationen. Men det värsta var, att vi inte kunde lagföra bokhållarn, ty då hade det eländiga missfostret fått häradsrätten och allt folket att skratta åt oss på köpet.

Men smörj fick han.

Ett illdåd.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en tisdagsafton som jag satt på huggkubben ute på vedbacken och grunnade och grunnade. Det föll mig före som om världen inte på sätt eller vis kunde stå bi längre på grund af tecken och under, som börjat visa sig på sistone. Flera storgubbar hade dött i det draget, den ene efter den andre, såsom flugor, när pesten kommer. Mord och dråp hade öfvats i stor skala, smörgåsbordet ville de ta' bort, ölåtgången sades vara i tilltagande och brännvinet steg i pris. Ett par präster hade också vid den tiden fått vandra in i häktelse. Inte såsom fordom på grund af sin tro och för att vinna en ovansklig martyrkrona, utan till följd af förfalskning och oegentligheter.

När präster bära sig åt på det viset, då är det allt på utspel med världen, tänkte jag.

Och det var inga dumma kyrkoherrar ändå, som i de dagarne fått pröfva på friden och komforten i landsens häktelser, utan karlar så knifviga och fulla af vett, att de till och med skrifvit böcker, som jag i min enfald köpt och läst.

Ja, jag satt där, som sagdt, på min huggkubb och stödde mig sorgsen och grundrik mot yxskaftet samt funderade på denna tidens elände och vrånghet.

Banker och miljonbolåg lurade hvarandra och voro i upplösningstillstånd, skandaler öfver allt, hvart man vände näsan, falska papper och äktenskapsbrott, lurilej och oäkta barn i alla väderstreck.

— Hvart i hundingen ha dygden och äran och ärligheten i handel och vandel tagit vägen? Hvart har vårt öppna och reela sätt och vårt rättframma väsen flytt, suckade jag. Tvi den dålige en sådan tidsålder och en sådan mänsklighet.

Ja, det var mångahanda saker, som kommo för mig, där jag satt och tänkte öfver situationen i världen. Och min själ blef trött och mitt hjärta tungt och mitt hufvud sjönk ner mot mitt bröst, så att jag liknade profeten Jonas utanför Nineve. Och en reel och orädd Jonas behöfde vi, sa' jag för mig själf, som komme och förskrämde en del bankdirektörer, kyrkeherrar och docenter, så att de klädde sig i säck och strödde aska på sina flintskallar samt bättrade sig och öfvergåfve sina jädrigheter, sina provisioner, raderingar och slingerbultar.

— Jaha, en Jonas behöfva vi och det tvärt, suckade jag vid mig själf.

I detsamma kom Isaks käring i Paradiset framstörtande på min vedbacke, svett och andfådd samt utan kläde på hufvudet.

— Ä' dä' vådeld hos ert? sporde jag.

— Nä' det ä' inte så väl heller! Vi ha' gualof brandförsäkradt och i ordning. Men det ä' nå't möcke, möcke värre!

— Bevar' oss väl! Mjältbrannen har väl inte slagit ner iblann era kreatur?

— Åhnej, så illa är det då, gualof, inte. Men ja' ä' rädder, att jag mister Isak, stammade hon.

— Har han fördärfvat sej?

— Nä, men han ä' möcke sjuker. Halsen har grott igen på'n, han bränner som en eld och yrar och regerar.

Nu får du lof spänna för på eviga fläcken och resa efter droppar på apeteket, och så ska du svänga fram te länsmannen och anmäla saken, så att di, som ä' skuld te' sjukdomen, bli häktade och dömda att betala bå' för skjutsen och dropparna och för sveda och värk och mistad arbetstid.

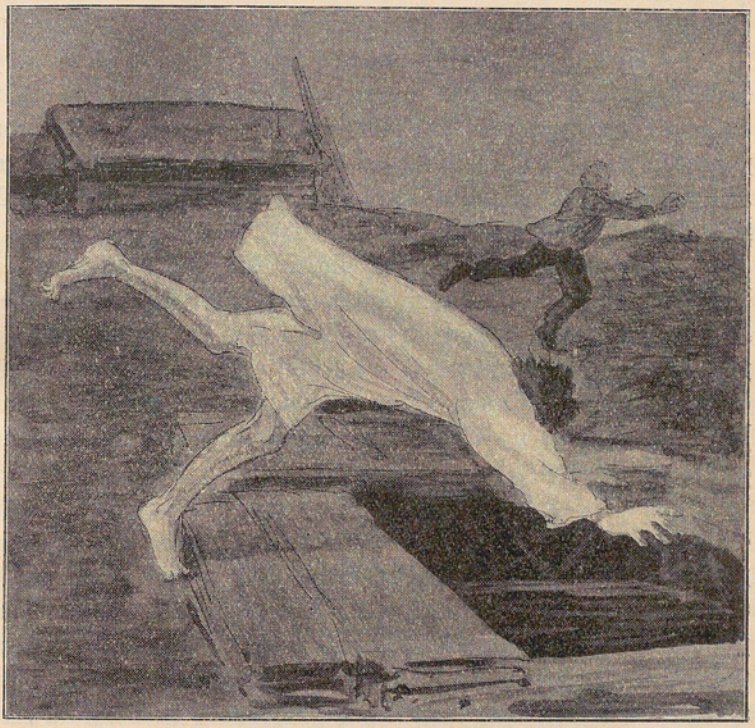

Han lockade Isak midt i vår källa.

Skulle så Isak stryka med, vell ja' ha skadestånd med hunra banko om året. För så pass ä' Isak värd och kanske mer till, dä' kan du väl vettna och intyga, du som växt opp tillsammans med honom. Skynda bara på och lägg i väg tvärt på momongen! skrek hon och vände sig som en stolle på vedbacken. Hon sprattlade och lipade och snöt sig i

kjortelen och slog ihop händerna och nedkallade åska och eld och svafvel öfver Norragårdspojkarne.

— Hva' ha' di pojkarne gjort för ondt nu igen? frågade jag och gjorde mej inte brådtom. Jag ville kantänka ha reda på hvad sammanhang det fanns emellan Norragårdspojkarne och den sjukdom, med hvilken Isak i Paradiset blifvit beslagen.

— Hva' Norragårdspojkarne gjort! Jo, bli dom inte halshoggna, så finns här ingen rätt i riket! Dom ha ställt dödssjukdom på Isak för det han boterade mot lekstugor på sista stämman. Di ha gjort hemgång och begått många andra brott, som ä' eller borde va' belagda med dödsstraff, predikade käringen.

— Ja, ja, ungdomen ä' ryslig nu för tiden. Den tänker bara på nöje och njutning och jäklastreck. Ungdomen behöfver mycken och god stryk. Men hva' ha' di gjort? lät jag och drog ut vagnen.

Gumman snöt sig. Hon talade inte vidare om någon brådska, när det nu blef tillfälle för henne att få prata och ballra ett kapitel.

— Jo, började hon, i söndags var jag hos vår dotter och måg i Bäckanäs, så att Isak var ensam hemma och jag tänkte mej inte te'baks förrän på måndan. Men så blef mågens stut sjuker på söndagskvällen, illa sjuk, så att jag fick lof resa hem efter dyfvelsträck åt dom, och på det viset kom jag hem. Det var en Guds lycka att stuten blef sjuk, annars hade jag vart kvar i Bäckanäs hela natten och då hade Isak var't förgången och döer och kallnader i detta nu'et!

— Jo, det går underligt till! inföll jag.

— Dä' gör så, ja! På söndagskvällen hade Isak gjort bön i sin ensamhet och lagt sej och befallt sej i Herrans hand, när två Norragårdspojkar, det var för resten Kalle Israel och Albin Johannes, kommo till Paradiset och började trumma på fönstren och sparka i dörrarna och kasta sten

igenom pipan och banka i väggarna och vråla och befalla ut Isak att dansa skjortedansen med dem, eftersom han voterat emot anständig polska och rejäla lekstuger. Och på det viset höllo de i bå' länge och väl. Till slut blef Isak så himla förbanskad att han sprang upp ur sänga, nappade potatesstöten och gaf sig ut i kölden barfotad och i bara skjortan för att klå pojkarna.

— Dä' gjorde han rätt i! inföll jag.

— Visst dä'! Nå, när han kom ut, var det beckande mörkt, för det var dimmigt. Men han fick likaväl se Albin Johannes och gaf sig efter honom. Pojken till att springa och Isak efter med potatesstöten. Men det var, som du vet, dimmigt och Isak var arg och sir dåligt gör han, så han visste inte hvart det bar af. Och pojken, den mandråparen, sprang sådana svängar, att han lockade Isak midt i vår källa. Min karlastackare plumsade burdus i henne och tappade stöten och hade ett fasligt bråk att komma upp igen. Du vet allt, hur kall vår källa är och djup. Det är den liksta källa här finns i sju körkesocknar.

— Isak fick schvalka sej! afbröt jag.

— Jo, han fick det, stackarn! Nå, när han kom upp igen ur källan, hade han inte annat att göra än att gå in igen och få lite torrt på sej. Men nu ska' du få höra på ett expediment till. När Isak jagade efter Albin Johannes och lopp i källan, hade Kalle Israel smugit sig in i stugan och reglat förstudörren inifrån, så att Isak inte var mänska att komma in i sitt eget hus. Kalle Israel hade vräkt alla möbler, skeffanjer och sängar och soffor och bänkar i en hög på golfvet och se'n hade han hoppat ut genom vindsfönstret och sprungit sin kos.

Men den arme Isak fick stå på förstubron i sin våta skjorta och huttra och frysa och kunde inte begripa, att han inte förmådde komma genom dörren. Och dimman blef allt tjockare och natten allt kallare.

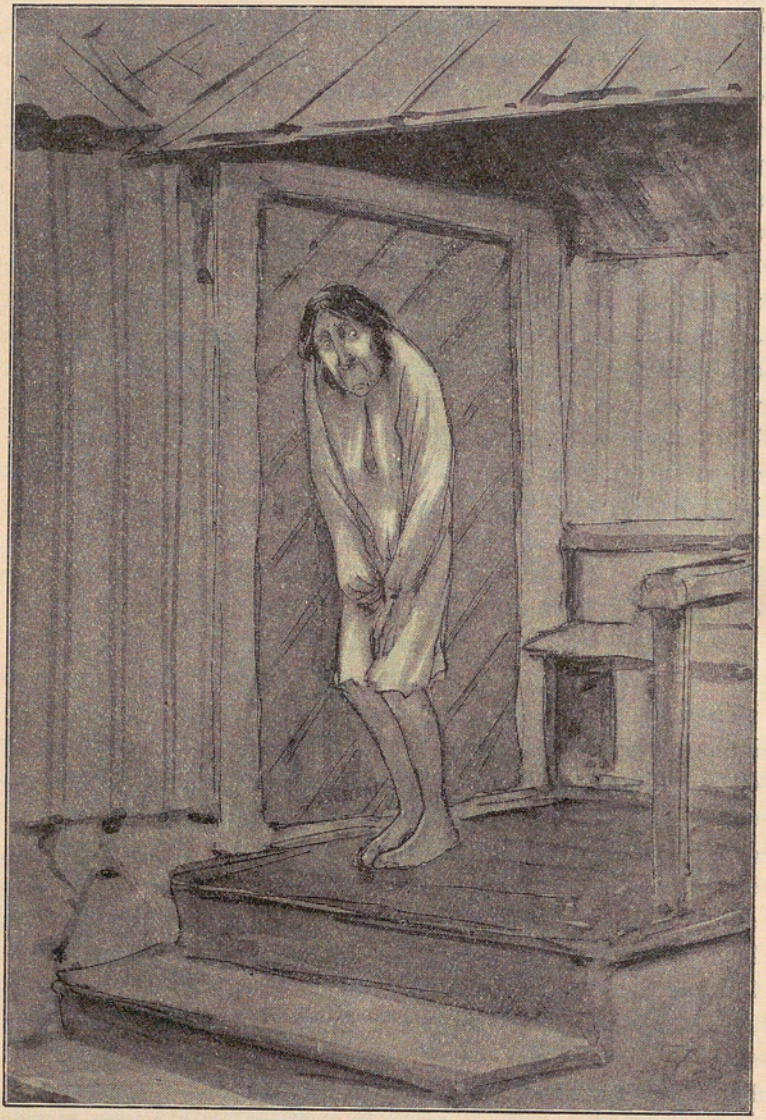

Där stod han och skakade och grät timma efter timma.

Där stod han och skakade och grät timma efter timma, och där sto' han då mågen och jag kommo vid tolftiden. Vi fick lof bryta upp dörren med ett järnspett. Det hade Isak själf kunnat tänkt på, om han inte alltid var't en dumbom.

Men han tålte inte källvattnet. Han har, kanveta, aldrig lögtt sej i all sin tid, och nu ä' han dödssjuker. Halsen har grott igen på'n och tacka Gu' om han inte får longinflabbationen på köpet och stryker med. Men då vell ja' ha skadeersättning, flåsade hon.

— Har du nåra vettne på pojkarne? sporde jag.

— Vettne! Titta på Isak, så har du vettne nok! fräste hon.

Och jag for efter droppar, bå' Hoppmans och Falsys och hjärtstyrkande och konjak också, skam till säjandes.

Isak blef liggande i tre veckors tid och sväfvade mellan lif och död.

Jämt och samt lågo de efter mig, att jag skulle pussa länsman på pojkarna. Men det brydde jag mig inte om. Ty jag tänker, som väl sanningen är, att det fordras en högre makt än länsmannens att förbättra moralen. Länsmannen är för kort i rocken och mänskorna för ussla i denna tid.

Hur Sven i Böket tillbringar sin dag.

Jag dråsade häromsistens ner till Böket för att i doldom titta efter hur Sven Andersson därsammastädes tillbringade sin dag. Det är ju nämligen så vanligt i våra dagar att beskrifva huru bemärkta karlar fördrifva sin tid, huru dags de stiga upp, huru de arbeta och äta, supa och härja. Jag ville emellertid gå grundligt tillväga, ville riktigt studera min man, så att jag skulle få allt regelrätt och klart för mig. Jag tog matsäck med mig, ty jag ville bli hela da'n. Men tidigt fick jag ge' mig i väg, ty den, som ska' ta' en bonde på sängen, måste stiga upp med solen. Vi äro nämligen äfven därutinnan olika stadsboarne, att vi lägga oss tidigt och lägga oss nyktra, så att vi orka stiga opp om mornarne.

När jag kom ner till Böket, ställde jag mig på lur vid sidofönstret och glyttade in genom rutan.

Jo vars, Sven låg.

Men hustru hans for omkring därinne i strumpfötena och såg ut som om hon redan gjort ett halft dagsverke.

Hon såg trött ut.

Än var hon vid spisen och pysslade om kokarn, än satte hon sig på soffan och stoppade Svens strumpor. Och brådt tycktes hon ha, det arma lifvet. Men det syntes på henne, att hon just inte var angelägen om att Sven skulle vakna. Ty som en vessla så tyst var hon.

I sinom tid började Sven i alla fall röra på sig, och till sist vaknade han och gäspade, så att man kunnat ränna en half kaka bröd i munnen på'n.

Se'n gnodde han sig i ögonen och tittade därefter myndigt som en imperator omkring sig i stugan. Och när han därpå slängt nattbussen bort åt spisen, hof han upp sin röst:

— Anna Malena!

— Ja, hva' vell du?

— Har du bött mina skinnböxer?

— Nä, dä har du inte gett nå'n befallning på.

— Ä'ke du en harpa ifrån begynnelsen? Gett befallning! Har du inga ögon, Anna Lena? Svara mej på den frågan.

— Jo, gualof, hva' jag dä har.

— Nå, hvad har du fått dom till annat än te' att si när mina böxer har ryket sönder och grepera med stora hål bå' här och där! Och Sven kastade af sig täcket och satte sig på sängkanten i djup förtrytelse och stort vredesmod.

— Men dina strumpor har ja' bött nu i ottan, sa' gumman undergifvet.

— Nå, det var då väl! Ta' hit mina klä'er!

Så började han göra sin toalett.

— Anna Malena!

— Hva' vell du nu igen?

— Ä' kaffet kokt?

— Ja.

— Ä' här nå't starkt å slå i'et? Annars kan väl ingen drecka blasket.

— Nä, här finns inte en droppe i huset.

— Nå, så nådigt anagga dä! fräste Sven.

Så blef det tyst igen vid pass en half stund.

— Anna Malena!

— Hva' ä' dä'?

— Har du drifvit ut drängen på trädan?

Satte sig på sängkanten i djup förtrytelse.

— Ja.
— Har du gett grisera?
— Ja.
— Har du släppt ut hästen?

— Ja.

— Nå, ta' då hit dett kaffeslabb och ett stöcke brö' och en skifva ost! Hva' har du nu vräkt mina träskor igen? Aldrig får en ha ett tecken i fre'. Där fruntemmer gå fram, där förstöres allting! gormade Sven.

Rätt i rappet satt Sven vid ett litet lågt bord, som drogs fram för spisen. En spillkum full med kaffe fick han jämte en half kaka bröd och ett stort stycke ost.

Sven Andersson i Böket åt sin första frukost. Och klockan var half sex.

Det dröjde en lång stund innan han geck ut, ty äta tar tid. Ordspråket säger ju också, att »man ska' äta länge och lägga't väl».

Nå, ändtligen kom han ut på gården. Jag stod bakom knuten och »stoderade» honom.

Först tittade han efter hur'dan värakten skulle bli. Rätt som han stod där och glodde sig omkring och la' in snus, tycktes han bli arg och dundrade, så att det hördes öfver hela världen.

— Anna Malena!

Gumman kom ut på förstubron.

— Nå, hva' ä' dä nu igen?

— Vell du köra dina förbanskade höns ur kålalannet? Har ja' inte sagt dej tusen gånger, att ja' vri'er hufvet af dom, om de sticka åt kålen? Och så började han kasta sten efter dem.

— Men di få väl lof att finnas på jora, invände gumman.

— Tror du inte att jora är så stor, att dina höns få rum på henne utan att de behöfva fördärfva min kål! röt Sven Andersson.

Se'n gick han längre ned åt fäbacken till. Han skred sakta fram, stannade tidt som oftast och tog af sig hättan och ref sig i skallen. Han grunnade tydligen på hvad slags gärning han skulle ta' sig för tills det blef matdags igen;

fast det behöfde han väl inte fundera så skarpt på, ty gärning brukar nog inte fattas på ett bondställe.

Men vid ladugårdsväggen stod en spade. Den grep Sven och tittade båd' länge och väl på'n. Se'n slängde han honom på axeln och gick bort till ett dike, som höll på att gräfvas bakom vedboden.

Sven tittade båd' länge och väl på'n.

Men han hoppade inte ner med spaden i diket, utan han blef stående vid kanten.

Djupa tankar dvaldes tydligen i hans hjärna, ty han spottade och ref sig i nacken.

Plötsligen tycktes han ha fått den förlösande idén, ty han grep spaden, som han slängt ifrån sig, och gick bort

från diket, mycket fortare än han gått dit. Vid la'gårn stod då hustru hans och plockade upp en del pinnar, som lågo där, till bränsle.

— Anna Malena!

— Si så! Hva' står nu på?

— Ä' potaterna kokta?

— Ja.

— Ä' fläsket stekt?

— Rätt i rappet.

— Nå, gack då in och ta' fram mina helgdagsklä'er, för jag stod och kom ihåg att det är auktion i Bagghemmet i da', och jag får lof att gå dit, fast gärningar här hemma står en öfver hufv'et. Men dä kommer ett par karlar dit, som jag är tvungen att tala vid.

Anna Malena gick in och rustade ut honom. Så gick han, se'n han hade fått i sig vid pass en kappe potatis med fläsk och doppa till.

När han kom ut på gården, stannade han och hojtade:

— Anna Malena!

— Kors, är du inte hunnen längre?

— Si efter så inte drängen latar sej. Fodra grisera väl, men slösa inte med mjölet, det ber ja' dej, och ta' in hästen i solakvällen, och så får jag be' dej så innerligt väl, att du inte låter kaffekokarebena förfrysa, mens ja' ä' undan!

Sade och gick.

— — —

Nu skulle ni kanske vilja påstå, att Sven Andersson i Böket inte kan tillbringa alla sina dagar på samma sätt.

Åhjo, i det närmaste. Och hålles det auktion i grannhället, så stämmer det precis.

Ackord.

Peter i Fållen var inte glad i hågen, där han satt i sitt gamla vagnsäte och smackade på hästen vid sin färd ner till stan.

Det var ingen rolig resa han var ute på. Hästen fick gå nästan hur han gitte, och Peter lät tömmarna hänga slaka.

Värmen pressade dessutom bå' Peter och häst och dammade gjorde det förfärligt.

— Hå, hå, ja, ja! suckade Peter rätt som han satt, när hästen ville ner i dikena och hugga sig en grässudd.

— Håll dig på vägen! Fastän vi komma då tids nog fram.

Och så sjönko bå' Peter och häst ånyo in i djupa tankar.

Det var nämligen som så, att handlarn där inne i sta'n, handlarn som Peter köpt kraftfoder och påsagödsel och sill och salt och kaffe och kli utaf, hade lagsökt honom på inte mer och inte mindre än tvåhundrafyrtio kronor. Och nu måste Peter in och göra upp för att komma från allt för stora kostnader.

Gu' vete hvarför handlarn hade satt åt honom så strängt just nu? Han hade ju lofvat »delation» till höstmarknaden, då Peter skulle sälja sina stutar. Det hade kanske skralnat till för handlarn, så att han inte var i

stånd att vänta längre. Visst hade han skrifvit bå' anmaningsbref och memorandum till Peter. Men denne hade dängt in brefven i »skeffanjeren» utan att låta läsa dem för sig. Ty själf kunde inte Peter »läsa skrefvet». Det var onödigt låta folk veta, hur han hade det med handlarn, och så hade han ju trott att ingen farligare brådska vore å färde, hvadan han gått lugnt vid sina gärningar hemma i Fållen ända tills den förbaskade lagsökningen kom.

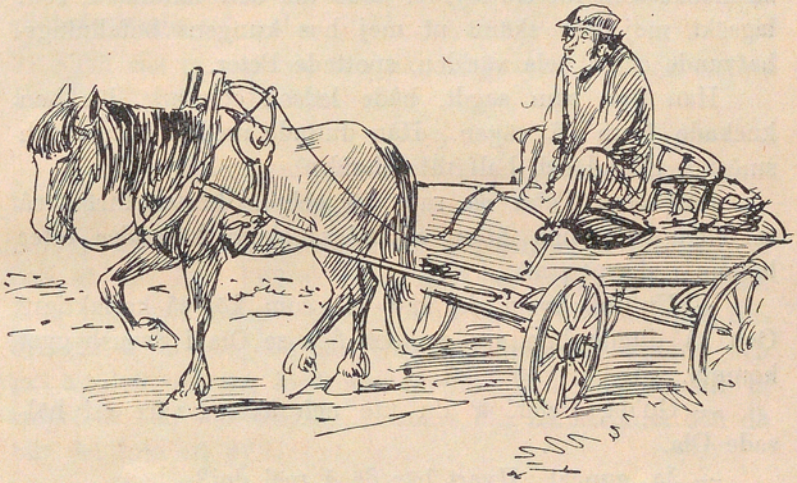

Han duttade med hufvudet och småsvor ibland och halfgrät ibland.

Men då hade det blifvit lif i spelet i Fållen och ett grufligt bestyr med pängalånande och dylikt.

— Aldrig har här varit nå'n länsman i mina hus, och mä' Guss och go'a mänskors hjälp ska' här ingen komma i min tid, menade Peter och for omkring i socknen som en skottspole och tiggde ihop borgesmän till ett sparbankslån, medelst hvilket han skulle betala handlarn och hålla länsman från sina stuguknutar.

Efter sju sorger och åtta bekymmer hade Peter fått ihop lånet och var han på väg till sta'n med pengarne.

Var det då kanske så underligt, om han var bedröfvad, stackars karl? Han var bå' arg och ledsen, ty det finns väl ingenting värre på jorden än att vräka ut pängar för påsagödsel i torkår, då man inte ser ett dugg till verkan af denna. Och inte är det trefligt att lägga ut schaber för kli, som är uppätet af svin, som längesen slaktats och förtärts eller betala kaffe, utdrucket af rännarkäringar.

— Tvi, tvi, den dålie! Men så ta' mej dalern om jag köper så möcke som för tre styfver snus utå den fähunden, som lagsökt mej och skämt ut mej hos kungens befallningshafvande och i hela världen, spottade Peter.

Han var, som sagdt, både ledsen och arg, där han knekade fram på vägen. Han duttade med hufvudet och småsvor ibland och halfgrät ibland.

Rätt som Peter så satt där och lät hästen lurfva så sakteliga, fick han höra, att någon kom körandes efter honom i skarpt traf.

— Undras hvem dä' kan va', som kör så karlaktigt? Och så tittade han sig om och fick se Ola i Svensbygget komma.

— Gu'da, Peter, ä' du ute och åker i värmen! hälsade Ola.

— Ja, gunås! Hvart bär dä å mä' dej?

— Te sta'n, lät Ola och körde förbi Peter.

Så åkte de en stund och skreko till och pratade med hvarandra.

— Låt din häst gå löske efter — han följer nok med — och kom hit och åk jämte mej, så kunna vi prata bättre! skrek Ola.

Ja, det gjorde Peter. Och när de åkt och pratat en stund, hade Ola fått reda på Peters ärende och svårigheter.

Ola satt en stund och grunnade och sa' inte ett ord. Men Peter begrep att det var ett djupt ämne, som sysselsatte den gamle lurifaxen och processmakaren. Ty en så'n var Ola.

— Hva' grunnar du på, Ola? sa' Peter efter en stund.

— Jo, jag tänker på, äss vi skulle göra som handlarne själfva ha' för sed, när de icke töcka dä är roligt att betala sina egna räkningar, flinade Ola.

— Hur vända de sej då?

— Jo, de bju' »ackort», di kallart, genmälte Ola.

— Hm, sa' Peter, dä' vore inte så dumt! Men hur ska' dä gå te!

Gubbarne lutade skallarne tillsamman och lade råd och pratade länge och väl.

Till sist grinade de och handslogo och Ola fick stoppa Peters plånbok i sin ficka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett par timmar efteråt inträdde de på handlarns »kantor», och Ola förde ordet.

— Dä' är ute med Peter. Gården är öfverintecknad och så har han lösöreköp, så med lag kan ingen ta' nå't. Men han vell ingen lura. Allihop därhemma, som ha fordringar å honom, ha tatt tjugefem procents »ackort» och ja' ä' den störste fordringsägaren. Vell handelsman ta tjugefem han som andra? Annars blir dä konkurs och då blir det inte ett dyft.

— Hm, hm! När kunde man få de fem och tjugo procenten då? sporde handlarn, när han funderat en stund.

— Nu på fläcken. Peter har inga pängar. Men är handelsmannen skeckelig och ta'r »ackortet», så ska' ja' lägga ut för honom! stoltserade Ola.

— Nå ja! Det strider visserligen emot mina principer, men har alla andra gått in på't, så vill jag inte sätta mig på tvären, genmälde handlarn.

Ola räknade upp beloppet och fick kvitto på att Peter betalt hela sin gäld.

Man kan tro, att gubbarne voro litet morska och kavata, när de kommo ut och hade gjort den där bravaden.

Ola räknade opp belopp.

— Nu har du tjänt dej en reel och bra dagspänning! log Ola.

— Ja, Gu' välsigne dej, Ola! Du har gjort en stor välgärning i denna dag. På dä' viset ska' en fila opp

tänderna på de gamla krubbitarne i städerna. Gu' välsigne dej, Ola! Och Peter grät.

— Men nu ä' du inte för go' att bestå på folkavis! lät Ola.

— Nä nä men! Och nu ska' vi schväfva ut ett grand, för dä' har ja' rå' te', genmälde Peter.

Och så drogo de ner till stadskällaren och knäckte till att festa och supa och regera så att det dundrade efter'et.

— Dä' ä' så godt att ja' har pängarne om hand så länge vi ä här i sta'n, eftersom du har gjort »ackort». Kommer dä ut, att du har medel och består, kan dä kanske komma att osa katt efteråt, förklarade Ola.

— Vesst, vesst! Behåll du planeboka tills vi dråsa hem, svarade Peter.

Så söpo de och åto och drucko bier och vordo fulla, de gamla syndarne.

Ola höll minsann inte på styfrarne, och Peter var så glad och lycklig öfver att han lurat handlarn, att han inte brydde sig om ett tecken, utan lät ruljangsen gå. Nu var han måntro inte så ledsen som när han for hemifrån på morgonen.

Men framåt aftonen ville Peter ha igen sin plånbok.

— Ta hit mina pängar nu, Ola, för dä ä på tiden att vi kneka hem. Vi börja bli liksom lite fulla, och dä kan hända att polisen vill tala vid oss.

— Dina pängar! Har ja' dina pängar? Kan du bevisa, att ja' har dina pängar? Vet du inte hut! Har du vettne på, att ja tatt' imot dina pängar? dundrade Ola.

Så blefvo de okontanta och började skälla ut hvarandra.

Men Peter var lika nöjd om att Ola skulle börja skrika ibland folk om ackordet och därför smet han ut af källaren och lät Ola behålla valplatsen.

— Illmarig ä' han, men mej ska' han inte lura! mumlade Peter.

Och så gick han bort och tog Olas märr, som var värd tvåhundra kronor mer än hans egen.

— Nu har jag band på'n! tänkte Peter och körde af med Olas märr, lämnande sin luring kvar åt denne.

Ola blef måntro ryss rasande, när han fick se, hur Peter växlat hästar. Och framåt natten kom han till Fållen och började föra ett förskräckligt väsen.

— Nu stämmer ja' dej för häststöld! röt han åt Peter.

— Häststöld! Ha vi inte bytt hästar kanske? Eller kan du neka till att du fick så många pängar jag hade och planeboka i mellangift? Titta efter i fickera på'n, så få ni si att jag talar sanning, lät Peter till sina pojkar.

Ola blef rent förbluffad. Så knepig hade han aldrig trott Peter om att vara, och så fick han lof falla till föga och lämna plånboken åter och göra sig sams med Peter i Fållen.

— Sir du dä, Ola, vi få lof hålla ihop, annars kan dä aldrig bli nå't »ackort»! log Peter. Och så handslogo de och voro bussar och gladdes åt, att de kunnat lura en handlande i st'an och göra ett riktigt herremansackord.

INNEHÅLL.

En runsten	Sid.	3.
Nordiska spel i Grälebo	»	9.
Maja	»	18.
Vådaskott	»	26.
Utan skydd	»	35.
En hästläkare	»	43.
Gubbakärlek	»	51.
Förlofningskalas	»	59.
Decemberstämma	»	66.
Gammal kärlek	»	74.
Den kärleken	»	81.
Grannsämja	»	89.
Han fick sin lön	»	97.
Linus i Fänestad	»	105.
När högmodet växer	»	113.
Nutid och forntid	»	119.
Skandaler och panik	»	125.
Nikodemus i Töreberg	»	131.
God ränta	»	139.
Värre än Ryssen	»	146.
Sorgligt slut på dansen	»	154.
Ombytta roller	»	160.
Hjärtslag	»	168.
En syndapalt	»	176.
Ett illdåd	»	183.
Hur Sven i Böket tillbringar sin dag	»	190.
Ackord	»	196.

Förut utkommet af samme författare:

På kyrkobacke och i Gillestuga

Skisser från bygden.
Med 19 illustrationer af W. Gernandt.
Pris 2 kronor.

Folkaforer och Stollastöcken

Bygdeprat.
Med 45 illustrationer af W. Gernandt.
Pris 2 kr. 25 öre.

Småfolksprat och Storgubbatal

Sockenhistorier.
Med 49 illustrationer af A. Olausson.
Pris 2 kr. 50 öre.

Bland Sockenkungar och Backstugusittare

Historier från bygden.
Illustr. af Th. Heurlin och G. Stoopendahl.
Pris 2 kr. 50 öre.

Pojkastreck och Gubbafasoner

Bilder ur folklifvet.
Illustrerade af Th. Heurlin.
Pris 2 kr. 50 öre.

På Svedjeland och i Dalkjusa

Småbitar ur bygdekrönikor.
Illustrerad af G. Stoopendahl.
Pris 2 kr. 50 öre.